

ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย : ศึกษากรณี
หนี้โทษปรับทางอาญาของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

**LEGAL PROBLEMS RELATING TO PRESENTATION OR A CLAIM IN
BANKRUPTCY ACTION: A STUDY ON CRIMINAL FINES FOR
DEBTOR IN BANKRUPTCY CASE**

โดย

กนกอร เกษสุพรรณณ์

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2560

**LEGAL PROBLEMS RELATING TO PRESENTATION OR A CLAIM IN
BANKRUPTCY ACTION: A STUDY ON CRIMINAL FINES FOR
DEBTOR IN BANKRUPTCY CASE**

BY

KANOKORN KETSUPAN

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF LAWS
FACULTY OF LAW**

GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2017

วิทยานิพนธ์เรื่อง

ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย : ศึกษากรณี
หนี้โทษปรับทางอาญาของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

โดย

กนกอร เกษสุพรรณ

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2560

ผศ.ดร.ภูมิ มูลศิลป์
ประธานกรรมการสอบ

ศ.ดร.สมปอง สุจริตกุล
กรรมการ

ดร.ญาดา กาศยปนนท์
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ์ สุขสาตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

5 มิถุนายน 2561

Thesis entitled

**LEGAL PROBLEMS RELATING TO PRESENTATION OR A CLAIM IN
BANKRUPTCY ACTION: A STUDY ON CRIMINAL FINES FOR
DEBTOR IN BANKRUPTCY CASE**

by

KANOKORN KETSUPAN

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Master of Master of Master of Laws

Rangsit University
Academic Year 2017

Asst.Prof.Poom Moolsilpa, S.J. D.
Examination Committee Chairperson

Prof.Sompong Sucharikul,
D.Phil. and D.C.L.
Member

Yada Kasayapanant, Ph.D.
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plт.Off. Vannee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

June 5 , 2018

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จล่วงไปได้ด้วยความกรุณาของคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ประกอบด้วย ผศ.ดร.ภูมิ มูลศิลป์ ประธานกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.สมปอง สุจริตกุล กรรมการ ที่ให้ความกรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร.ญาดา กาศยปนนันท์ กรรมการและที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ร่วมเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์และกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวคิดวิเคราะห์อันเป็นประโยชน์ และตรวจแก้ไขปรับปรุงตลอดเวลาจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้บรรลุผลสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณครอบครัวอันเป็นที่รักทุกคน ที่เป็นทั้งแรงบันดาลใจ และกำลังใจโดยตลอด และขอขอบคุณเพื่อนร่วมหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิตทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนร่วมรุ่น 5 ที่ได้เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนที่ดีเสมอมา

กนกอร เกษสุพรรณี
ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

5607955 : สาขาวิชาเอก: นิติศาสตร์; น.ม.

คำสำคัญ : หนี้, การยื่นคำขอรับชำระหนี้, โทษปรับทางอาญา, คดีล้มละลาย

กนกร เกษสุพรรณ : ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย :
 ศึกษากรณีหนี้โทษปรับทางอาญาของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย (LEGAL PROBLEMS RELATING
 TO PRESENTATION OR A CLAIM IN BANKRUPTCY ACTION: A STUDY ON
 CRIMINAL FINES FOR DEBTOR IN BANKRUPTCY CASE) อาจารย์ที่ปรึกษา: ดร. ญาดา
 กาศยปน์ทน, 96 หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นการศึกษาถึงการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 โดยศึกษากรณีหนี้โทษปรับทางอาญาของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย ว่าหากลูกหนี้ในคดีล้มละลายต้องรับผิดชอบให้ถึงโทษปรับ รัฐจะต้องนำค่าปรับทางอาญามายื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายเหมือนกับเจ้าหนี้ประเภทอื่นๆ หรือรัฐมีสิทธิจะได้รับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาเต็มจำนวน โดยไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย โดยเป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร และการเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และแนวทางการร่างกฎหมายล้มละลายของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ

ผลจากการวิจัยพบว่า พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งในเรื่องหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย จึงทำให้เกิดปัญหาในการตีความทางกฎหมายของศาลฎีกาอย่างแคบว่าหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้น คือหนี้ในทางแพ่งเท่านั้น ดังนั้นหนี้โทษปรับทางอาญาจึงไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่ให้มีสิทธิบังคับเอาจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเต็มจำนวน โดยอ้างว่าการบังคับโทษปรับทางอาญาเป็นการบังคับโดยอำนาจรัฐ ทำให้เกิดปัญหากระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้ผู้สุจริตในคดีล้มละลายที่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย และเป็นการใช้อำนาจรัฐที่เกินขอบเขตทำให้เอกชนได้รับความเสียหาย

ลายมือชื่อนักศึกษา ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

จากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะในเรื่องการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย นอกเหนือจากที่พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 บัญญัติไว้ ดังนี้ (1) แก้ไขเพิ่มเติมค่านิยามคำว่าหนี้ให้ชัดเจนไว้ใน มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 โดยให้หมายความรวมถึง โทษปรับทางอาญา บทลงโทษ การริบทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของรัฐด้วย (2) แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องลำดับการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายให้ชัดเจนไว้ในมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 โดยให้ระบุนี้โทษปรับทางอาญาไว้ลำดับเช่นเดียวกับเจ้าหนี้ไม่มีบุริมสิทธิ (3) แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องการหลุดพ้นจากหนี้โทษปรับทางอาญาหากลูกหนี้ได้รับการปลดล้มละลายไว้ให้ชัดเจนในมาตรา 77 โดยระบุว่าแม้ลูกหนี้ได้รับการปลดล้มละลายลูกหนี้ก็ไม่หลุดพ้นจากโทษปรับทางอาญา

5607955 : MAJOR: LAW; LL.M.

**KEY WORDS : DEBT, THE APPLICATION FOR REPAYMENTN OF DEB ,
CRIMINAL FINE, BANKRUPTCY CASES**

**KANOKORN KETSUPAN : LEGAL PROBLEMS RELATING TO
PRESENTATION OR A CLAIM IN BANKRUPTCY ACTION : A STUDY ON
CRIMINAL FINES FOR DEBTOR IN BANKRUPTCY CASE, YADA KASAYAPANAN,
Ph.D., 96 p.**

This thesis is a study on the application for repayment of debt in a bankruptcy case according to the Bankruptcy Act B.E. 2483. The thesis studies on debt of criminal fines of debtors in a bankruptcy case that if the debtor in the bankruptcy case is liable to fine penalty, the state must bring criminal fines to file for repayment of debt in abankruptcy case as other types of creditors in bankruptcy case or the state is entitled to full repayment of criminal fines without application for repayment of debt in a bankruptcy case. This is a documentary study and comparison with foreign law i.e.the United States,the United Kingdom,the Federal Republic of Germany and the guideline to draft a bankruptcy law of the Commission on International Trade Law.

The research found that the Bankruptcy Act B.E .2483 is not explicitly prescribed on the debt must be applicate for repayment of debtin a bankruptcy case lead to the problem with the narrow interpretation of the law of the Supreme Court. The Supreme Court rule that the debt must be applicate for repayment of debt in a bankruptcy case is only civil debt. Therefore, the debt of criminal fines is not required to file for repayment of debt in a bankruptcy case. However,the state has the right to enforce from the property division of the debtor in a bankruptcy case in full. The reason thatthe penalties imposed by the state power lead to the problem affects the rights of honest creditors in a bankruptcy case that have followed the procedure of the law. Moreover,it is the exercise of state power beyond the scope of state power untilthe private sector has been damaged

Student's Signature ..... Thesis Advisor's Signature .....

The research are suggestions other than those set out in the Bankruptcy Act B.E. 2483 about the application for repayment of debt in bankruptcy case as follows: (1) Amend the definition of debt as expressly provided in section 6 of the Bankruptcy Act B.E. 2483 that including debt of criminal fines, penalty and forfeiture of property for the benefit of the state. (2) Amendments to the division of property in bankruptcy are expressly provided in section 130 of the Bankruptcy Act B.E. 2483 to specify the debt of criminal fines in the same order as the creditors have no preferential. (3) Amendments to the release of debt of criminal fines if the debtor has been released from bankruptcy in section 77 clearly states that even if the debtor was insolvent debtor, the debtor is not discharged out of a criminal fines.

Student's Signature ..... Thesis Advisor's Signature .....

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	6
1.5 วิธีการดำเนินศึกษา	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.7 นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขอรับชำระหนี้ไทย ปรับอาญาในคดีล้มละลาย	9
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหนี้	9
2.1.1 ความหมายของหนี้	10
2.1.2 ทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหนี้ โดยทั่วไป	11
2.1.2.1 ทฤษฎีเจตนา หรือทฤษฎีอัตตวิสัย	11
2.1.2.2 ทฤษฎีภาวะวิสัย	11
2.1.2.3 ทฤษฎีระบบคู่	11
2.1.3 แนวคิดทางกฎหมายเรื่องหนี้และการบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้	11
2.1.3.1 เงื่อนไขในการใช้สิทธิเจ้าหนี้	12
2.1.3.2 ขอบเขตแห่งการใช้สิทธิเจ้าหนี้	12

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.1.4 วิธีการใช้สิทธิของเจ้าหนี้	13
2.1.5 ปอเกิดแห่งหนี้	13
2.2 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการของกฎหมายล้มละลาย	14
2.2.1 แนวคิดของกฎหมายล้มละลาย	14
2.2.2 ทฤษฎีว่าด้วยการต่อรองของเจ้าหนี้	15
2.2.3 ทฤษฎีว่าด้วยชุมชน	15
2.2.4 ทฤษฎีว่าด้วยการเข้าถึงค่านิยมที่หลากหลาย	15
2.2.5 หลักการแบ่งทรัพย์สินภายใต้หลักความเสมอภาค	16
2.2.6 หลักการเริ่มต้นใหม่	16
2.2.7 หลักการคุ้มครองลูกหนี้	16
2.2.8 ความหมายของการล้มละลาย	17
2.2.9 วิวัฒนาการของกฎหมายล้มละลายของประเทศไทย	17
2.3 ทฤษฎีหลักสุจริต	20
2.3.1 หลักสุจริตทั่วไป	21
2.3.2 หลักสุจริตเฉพาะเรื่อง	23
2.4 หลักการบังคับใช้อำนาจของรัฐ	24
2.4.1 หลักนิติรัฐ	24
2.4.2 หลักนิติธรรม	25
2.5 สารสำคัญของคำขอรับชำระหนี้ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483	25
2.5.1 เหตุผลและความจำเป็นในการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย	27
2.5.2 วัตถุประสงค์ของการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย	28
2.5.3 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย	29
2.5.3.1 การยื่นคำขอรับชำระหนี้	30
2.5.3.2 หน้าที่อาจขอรับชำระหนี้	34
2.5.4 ประเภทของเจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย	35
2.5.4.1 การยื่นคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้มีประกัน	35
2.5.4.2 การยื่นคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ไม่มีประกัน	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.5.5 หลักเกณฑ์การรวบรวมและการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลาย	37
2.5.6 การรวบรวมทรัพย์สินในคดีล้มละลาย	38
2.5.7 การแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลาย	39
2.5.8 การหลุดพ้นจากการล้มละลายของลูกหนี้	41
2.5.8.1 การประนอมหนี้	41
2.5.8.2 การปลดล้มละลาย	42
2.5.8.3 การยกเลิกล้มละลาย	43
2.6 การบังคับโทษปรับทางอาญา	44
2.6.1 โทษตามกฎหมายอาญา	44
2.6.2 ความหมายของโทษปรับ	44
2.6.3 การปฏิบัติกรณีถูกลงโทษปรับ	44
2.6.3.1 การชำระเงินค่าปรับ	44
2.6.3.2 การกักขังแทนค่าปรับ	46
2.6.3.3 การทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ	47
2.6.3.4 การบังคับคดีหากผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับ	48
2.7 คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้อง	49
2.8 กรณีศึกษาคดีล้มละลายที่ศาลสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ชำระค่าปรับทางอาญา	50
บทที่ 3 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้	52
โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย	
3.1 แนวทางการร่างกฎหมายล้มละลาย ของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ	52
3.2 กฎหมายว่าด้วยการล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา : การยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 กฎหมายว่าด้วยการล้มละลายของประเทศสหราชอาณาจักร : การยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย	59
3.4 กฎหมายว่าด้วยการล้มละลายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี : การยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย	64
บทที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย	69
4.1 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายตามกฎหมายไทย	70
4.1.1 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับนิยามของหนี้ซึ่งส่งผลต่อ พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483	70
4.1.2 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ โทษปรับ ทางอาญาในคดีล้มละลาย	71
4.1.3 ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับบุริมสิทธิและลำดับในการได้รับชำระหนี้ใน คดีล้มละลาย	74
4.1.4 ปัญหาข้อกฎหมายในการบังคับชำระหนี้ค่าปรับเมื่อลูกหนี้ได้รับการ ปลดล้มละลาย	76
4.2 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นขอรับชำระหนี้ โทษปรับทางอาญาของกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย	77
4.2.1 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ โทษปรับ ทางอาญาเกี่ยวแนวทางการร่างกฎหมายล้มละลายของคณะกรรมการว่า ด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (United Nation Commission on International Trade Law) หรือ UNCITRAL เปรียบเทียบกับกฎหมายไทย	77
4.2.2 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ โทษปรับ อาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย	78
4.2.3 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ โทษปรับทาง อาญาของประเทศสหราชอาณาจักรเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.4 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับ ทางอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย	80
4.3 แนวทางแก้ไขปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นขอรับชำระหนี้โทษปรับทาง อาญาในคดีล้มละลาย	80
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	84
5.1 บทสรุป	84
5.2 ข้อเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	94
ประวัติผู้วิจัย	96

สารบัญตาราง

ตารางที่

3.3   สรุปการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายของ
ต่างประเทศ

หน้า

68

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพของปัญหา

กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาแบ่งแก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลจะเข้าสู่กระบวนการล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อลูกหนี้มีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สิน กล่าวคือลูกหนี้มีหนี้สินสิ้นพันตัว (Insolvent) และในกรณีลูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท ในกรณีที่ลูกหนี้เป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 2,000,000 บาท โดยหนี้สินอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ว่าหนี้สินนั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม¹ เมื่อศาลล้มละลายกลางพิจารณาได้ความจริงตามนี้ ศาลก็จะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็เข้ามามีอำนาจในการจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้เก็บรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สินซึ่งจะตกแก่ลูกหนี้ และมีอำนาจประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้² ส่วนบรรดา

---

¹พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 9 บัญญัติว่า เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ

(1) ลูกหนี้มีหนี้สินสิ้นพันตัว

(2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท และ

(3) หนี้สินอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ว่าหนี้สินนั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม

²พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 22 บัญญัติว่า เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้ไว้เด็ดขาดแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจดังต่อไปนี้

เจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ต้องมีหน้าที่ต้องมาขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายภายในกำหนดเวลาตามที่พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 91 บัญญัติไว้ หรือหากยื่นเกินกำหนดเวลาตามมาตรา 91 เจ้าหนี้มีคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลว่าเจ้าหนี้ประสงค์จะยื่นคำขอรับชำระหนี้ และแสดงถึงเหตุสุดวิสัยที่ตนไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ทันภายใน⁴ ตามมาตรา 91/1 หากเจ้าหนี้ไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้เจ้าหนี้นอมน้อมไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

การยื่นคำขอรับชำระหนี้เจ้าหนี้ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แต่คดีแพ่งนั้นอยู่ระหว่างพิจารณา เจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องทางแพ่ง หรือเจ้าหนี้ของรัฐเช่น กรมสรรพากร กรมศุลกากร หรือกรมสำนักงานประกันสังคม ก็ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้เช่นเดียวกันจะอาศัยอำนาจบังคับชำระที่ตนมีอยู่บังคับชำระหนี้ของลูกหนี้ในคดีล้มละลายไม่ได้ เจ้าหนี้ทุกคนต้องมายื่นคำขอรับชำระหนี้เพื่อรับส่วนแบ่งที่เท่าเทียมกันในคดีล้มละลาย เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลายที่ต้องการชำระสะสางหนี้สินของลูกหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อย่างเท่าเทียมกันและไม่เป็นการให้เปรียบแก่เจ้าหนี้รายใดรายหนึ่ง

(1) จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป

(2) เก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินที่ตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิได้รับจากผู้อื่น

(3) ประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใดๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้

³พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 91 บัญญัติว่า เจ้าหนี้ซึ่งจะขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจะเป็นเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือไม่ก็ตาม ต้องยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่ถ้าเจ้าหนี้อยู่นอกราชอาณาจักรเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขยายกำหนดเวลาให้อีกไม่เกินสองเดือน

คำขอรับชำระหนี้ต้องทำตามแบบพิมพ์ โดยมีบัญชีแสดงรายละเอียดแห่งหนี้สิน และข้อความระบุถึงหลักฐานประกอบหนี้และทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดของลูกหนี้ที่ยึดไว้เป็นหลักประกันหรือตกอยู่ในความครอบครองของเจ้าหนี้

⁴พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 91/1 บัญญัติว่า ถ้าเจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 91 วรรคหนึ่ง ให้เจ้าหนี้มีคำขอโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลว่าเจ้าหนี้ประสงค์จะยื่นคำขอรับชำระหนี้และแสดงเหตุสุดวิสัยที่ตนไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ทันภายในกำหนดเวลา เมื่อศาลเห็นว่าการยื่นคำขอรับชำระหนี้และมีเหตุผลอันสมควรที่จะให้เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหนี้นั้นยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามวรรคหนึ่งให้มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้เฉพาะทรัพย์สินที่มีอยู่ภายหลังจากการแบ่งทรัพย์สินก่อนที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ทั้งนี้ไม่กระทบถึงการใดที่ศาลเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ดำเนินการไปแล้ว

ในเรื่องการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 นี้ ได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ในการขอรับชำระหนี้ ค่าปรับทางอาญา โดยศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย เป็นคดีหมายเลขแดงที่ 5252/2559 สรุปใจความสำคัญได้ว่า “การบังคับโทษปรับเป็นการใช้อำนาจรัฐเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาแก่จำเลยที่ 1 เมื่อคดีถึงที่สุดแล้วเป็นอำนาจของศาลที่จะบังคับโทษปรับแก่จำเลยที่ 1 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 วรรคหนึ่ง ผู้ร้องในฐานะพนักงานอัยการมีอำนาจบังคับให้จำเลยที่ 1 ชำระค่าปรับเต็มจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาการที่จำเลยที่ 1 ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด และบรรดาเจ้าหนี้ของจำเลยที่ 1 จะต้องขอรับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 ต่อผู้คัดค้านตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 27, 91 วรรคหนึ่ง และมาตรา 94 แต่คดีนี้ศาลและผู้ร้องมิใช่เจ้าหนี้ของจำเลยที่ 1 อีกทั้งค่าปรับก็มีโทษนี้ตามที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย แต่การชำระเงินค่าปรับหรือการบังคับโทษปรับเป็นการใช้อำนาจรัฐเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยศาลและพนักงานอัยการเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อให้จำเลยที่ 1 ชำระค่าปรับตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29 โดยไม่จำเป็นต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อผู้คัดค้านเช่นเดียวกับหนี้เงินในคดีแพ่ง มิฉะนั้นแล้วการลงโทษทางอาญาจะไม่ต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะกฎหมายอาญาจัดเป็นกฎหมายมหาชนว่าด้วยความผิดและโทษทางอาญาเป็นบทบัญญัติถึงความเกี่ยวพันระหว่างเอกชนกับรัฐ ทั้งการกระทำความผิดนั้นยังได้ชื่อว่ากระทบกระเทือนต่อมหาชนเป็นส่วนรวม จึงไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติล้มละลายซึ่งผู้ร้องจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้”

จากคำพิพากษาดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นว่า คำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าค่าปรับทางอาญามีโทษนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ พนักงานอัยการ มิใช่เจ้าหนี้การบังคับโทษปรับเป็นการใช้อำนาจรัฐเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พนักงานอัยการจึงไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายและให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำส่งเงินค่าปรับเต็มจำนวน ด้วยความเคารพในคำพิพากษาศาลฎีกา ผู้ศึกษาเห็นว่ายังมีปัญหาทั้งในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หลายประการ ดังนี้

ประการแรก ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับนิยามของหนี้ ซึ่งส่งผลต่อพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เนื่องจากพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ไม่มีบทนิยามคำว่าหนี้ไว้โดยเฉพาะ ให้มีความหมายเพียงไรค่าปรับทางอาญาจะถือเป็นหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 หรือไม่

ประการที่สองปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 พนักงานอัยการในฐานะรัฐไม่อยู่ใน

บังคับต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย และสามารถใช้อำนาจบังคับทางปกครองให้กระทบสิทธิของเจ้าหนี้อื่นๆ ได้หรือไม่

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับกับบุริมสิทธิและลำดับการได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย หากในคดีล้มละลายปรากฏว่าสามารถรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ได้แต่ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินหลักประกันของเจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องดำเนินการส่งเงินค่าปรับให้แก่รัฐ โดยไม่คำนึงถึงบุริมสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้หรือไม่และค่าปรับในคดีอาญาเกี่ยวเรื่องบุริมสิทธิในคดีแพ่ง และลำดับการรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายค่าปรับคดีอาญาจะอยู่ในลำดับใดในการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 130⁵ ซึ่งบัญญัติลำดับในการแบ่งทรัพย์สินไว้ 7 ลำดับ ได้แก่ (1) ค่าใช้จ่ายในการจัดการมรดกของลูกหนี้ (2) ค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ (3) ค่าปลงศพของลูกหนี้ตามสมควรแก่ฐานานุรูป (4) ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามมาตรา 179 (4) (5) ค่าธรรมเนียมของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และค่าทนายความตามที่ศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนด (6) ค่าภาษีอากรที่ถึงกำหนดชำระภายในหกเดือนก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เพื่อการทำงานที่ได้ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนายจ้าง ตามมาตรา 257 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน (7) หนี้อื่นๆ ดังนั้นเมื่อศาลฎีกาวินิจฉัยว่าค่าปรับอาญาไม่ใช่หนี้ แล้วจะให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แบ่งเงินในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ส่งชำระค่าปรับได้อย่างไร

⁵พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 130 บัญญัติว่าในการแบ่งทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้ให้ชำระค่าใช้จ่ายและหนี้สินตามลำดับดังต่อไปนี้

- (1) ค่าใช้จ่ายในการจัดการมรดกของลูกหนี้
- (2) ค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้
- (3) ค่าปลงศพลูกหนี้ตามสมควรแก่ฐานานุรูป
- (4) ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามมาตรา 179 (3)
- (5) ค่าธรรมเนียมของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และค่าทนายความตามที่ศาล หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนด
- (6) ค่าภาษีอากรที่ถึงกำหนดชำระภายในหกเดือนก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ และเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เพื่อการทำงานที่ได้ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนายจ้าง ตามมาตรา 257 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน
- (7) หนี้อื่นๆ

ถ้ามีเงินไม่พอชำระเต็มจำนวนหนี้ในลำดับใดให้เจ้าหนี้ในลำดับนั้นได้รับเฉลี่ยตามส่วน

ประการสุดท้าย ปัญหาในการบังคับชำระหนี้ โทษปรับทางอาญาเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดล้มละลายไม่ว่าโดยผลของกฎหมายหรือโดยคำสั่งศาล ลูกหนี้จะหลุดพ้นจากการบังคับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาจากรัฐด้วยหรือไม่

ดังนั้นผู้ศึกษา จึงเห็นความสำคัญที่ต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อหากระบวนการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาของลูกหนี้ในคดีล้มละลายโดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ รวมทั้งเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมาแนวคิด ทฤษฎีกระบวนการ ขั้นตอน ของการยื่นคำขอชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาของคำวินิจฉัยของศาลฎีกา เกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

1.2.3 เพื่อศึกษากฎหมายเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

1.2.4 เพื่อหาแนวทางในแก้ไขปรับปรุง มาตรการทางกฎหมายในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ โทษปรับทางอาญากับลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 กำหนดให้มีกระบวนการในการยื่นคำขอรับชำระหนี้เมื่อลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดทั้งนี้ของเอกชนและหนี้ของรัฐแต่ในกรณีที่ลูกหนี้ในคดีล้มละลายกระทำความผิดอาญาและต้องโทษปรับคำพิพากษาศาลฎีกากำหนดให้พนักงานอัยการได้รับชำระหนี้ค่าปรับเต็มจำนวนและได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่น โดยมีต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าหนี้ผู้สุจริตที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ ทั้งนี้แม้แต่หนี้ภาษีอากรซึ่งเป็นหนี้ของรัฐกฎหมายยังกำหนดให้ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ อีกทั้งโทษปรับทางอาญาเป็นการ

กระทำความผิดของลูกหนี้เองการบังคับกระทบถึงสิทธิเจ้าหนี้ผู้สุจริตในคดีล้มละลายย่อมไม่เป็นธรรม จึงควรบัญญัติกฎหมายไว้โดยชัดแจ้งให้นำหนี้ค่าปรับทางอาญายื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงกฎหมายไทย ได้แก่ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ.2542 ศึกษาตำรา บทความ และเอกสารวิชาการต่างๆ ศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และแนวทางการร่างกฎหมายล้มละลาย ของคณะกรรมการว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นเกี่ยวกับคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความต่างๆ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสืบค้นข้อมูลสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งผู้เขียนได้นำมาประมวลเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบแนวคิด หลักกฎหมาย ตลอดจนทฤษฎีทางกฎหมายที่ใช้ในกฎหมายไทย และกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อหาข้อสรุปและเสนอแนะแนวทางที่ควรปรับปรุงพัฒนากฎหมายล้มละลายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาของลูกหนี้ในคดีล้มละลายต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี ของการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

1.6.2 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของคำวินิจฉัยของศาลฎีกา เกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

1.6.3 ทำให้หลักกฎหมายเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

1.6.4 ทำให้ได้แนวทางในแก้ไขปรับปรุง มาตรการทางกฎหมายในการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญากับลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

1.7 นิยามศัพท์

โทษปรับ หมายถึง โทษที่มุ่งบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำผิด

คดีอาญา หมายถึง คดีเกี่ยวกับการกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและมีโทษทางอาญา

คดีล้มละลาย หมายถึงคดีที่ศาลล้มละลายกลางพิจารณาแล้ว ได้ความว่าลูกหนี้มีหนี้สินต้นพันตัวคือมีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สิน กรณีบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็น โจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท และกรณีนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็น โจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท และศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้

การยื่นคำขอรับชำระหนี้ หมายถึง การที่เจ้าหนี้ของลูกหนี้ที่ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด มาขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายภายในกำหนดเวลา 2 เดือน นับแต่วันที่โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หากเจ้าหนี้ยื่นไม่ทันภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว กฎหมายยังกำหนดให้เจ้าหนี้อายื่นขอรับชำระหนี้ได้เมื่อเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลล้มละลายกลางโดยแสดงเหตุให้ศาลเห็นว่าเจ้าหนี้มีความประสงค์ขอรับชำระหนี้และมีเหตุสุดวิสัยที่ไม่อาจขอรับชำระหนี้ได้ทันภายในกำหนดเวลา

เจ้าหนี้ หมายถึง เจ้าหนี้มีประกันและเจ้าหนี้ไม่มีประกัน ซึ่งได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

ลูกหนี้ หมายถึง ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่งศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หมายถึง เจ้าพนักงานของกรมบังคับคดีเป็นผู้มีวุฒิ และคุณสมบัติ ได้รับแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ให้เป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายรวมถึงบุคคลผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไปปฏิบัติการแทน

กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย หมายความว่า กระบวนการพิจารณาซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะกระทำต่อศาลหรือต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตั้งแต่เริ่มคดีจนถึงสิ้นสุด

พิทักษ์ทรัพย์ หมายความว่า พินัยทรัพย์สินของลูกหนี้ไม่ว่าเด็ดขาดหรือชั่วคราว

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขอรับชำระหนี้ โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

กฎหมายล้มละลาย มีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีอยู่ทั้งหมดเพื่อนำมาแบ่งแก่เจ้าหนี้ทั้งหลายที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ไม่ว่าหนี้นั้นจะมีอยู่ในปัจจุบันหรือในอนาคตก็ตาม ถ้าเป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนเจ้าหนี้ก็ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ทั้งสิ้น และกระบวนการล้มละลายถือเป็นมาตรการสุดท้ายที่เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้คืนจากลูกหนี้ โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์จะเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ จัดการและจำหน่ายทรัพย์สิน และมีอำนาจดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกองทรัพย์สิน ดังนั้นหากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ได้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติล้มละลายก็จะทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดไว้และไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายแต่อย่างใด ดังนั้นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายจึงมีความสำคัญอย่างมาก

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหนี้

บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลจะถูกฟ้องล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นไม่สามารถชำระหนี้ได้และปรากฏว่ามีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน หากเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้ไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท และนิติบุคคลเป็นหนี้ไม่น้อยกว่าสองล้านบาท ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ดังนั้นจึงได้ความว่าบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลจะถูกฟ้องล้มละลายได้ก็ต้องเป็นลูกหนี้ของเจ้าหนี้รายหนึ่งรายใดและไม่สามารถชำระหนี้ได้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาในเรื่องความหมายของหนี้ และทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหนี้เสียก่อนเพื่อนำไปประกอบการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

2.1.1 ความหมายของหนี้

“หนี้” (Obligation) เป็นนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่าย ซึ่งฝ่ายหนึ่งต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่ต้องกระทำการนั้นเรียกว่า “ลูกหนี้” หนี้ที่จะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องมีการกระทำระหว่างบุคคล ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป การกระทำนั้นต้องมุ่งนิติสัมพันธ์ที่ผูกพันตามกฎหมาย ซึ่งการกระทำแบ่งแยกออกเป็น 3 ประเภทคือ (1) การกระทำโดยทั่วไป (2) การกระทำการโดยละเว้น (3) การกระทำการโอนทรัพย์สิน

“หนี้” หมายถึงภาระหน้าที่ หรือความเป็นเจ้าหนี้ซึ่งถ้ามองทางด้านเจ้าหนี้แล้ว “หนี้” ถือเป็นสินทรัพย์ อันเป็นส่วนหนึ่งแห่งกองทรัพย์สินของเจ้าหนี้ แต่เมื่อมองทางด้านลูกหนี้ “หนี้” เป็นความผิดด้านการเงินของลูกหนี้⁶ หนี้เป็นความผูกพันระหว่างสองฝ่ายที่แต่ละฝ่ายมีภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติระหว่างกันและกัน บางกรณีผูกพันไปยังบุคคลภายนอก กฎหมายโรมันรับรู้เรื่องหนี้มาก่อนกฎหมายระบบอื่นๆ แต่ Gius อาจารย์ผู้สอนกฎหมายที่ยิ่งใหญ่ของโรมันกลับไม่ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “หนี้” ไว้แต่อย่างใด อย่างไรก็ตามก็ตีประมวลกฎหมาย จัสติเนียน ได้อธิบายว่าหนี้เป็น “ความผูกพันซึ่งลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ตามกฎหมาย”⁷

หนี้ในภาษาโรมัน เรียกว่า Obligatio เป็นคำละติน ซึ่งหมายถึงพันธะหรือความผูกพันตามกฎหมายโรมัน “หนี้” จึงเป็นพันธะหรือความผูกพันระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ซึ่งได้ก่อให้เกิดหน้าที่และความรับผิดชอบในการชำระหนี้ทางฝ่ายลูกหนี้ และก่อให้เกิดสิทธิหรืออำนาจทางฝ่ายเจ้าหนี้เหนือลูกหนี้เพื่อที่จะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ แต่ภายหลังกลายเป็นพันธะหรือความผูกพันตามกฎหมาย ซึ่งเจ้าหนี้คงมีอำนาจเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้เท่านั้น

“ความผูกพันทางกฎหมาย” หรือ “พันธะทางกฎหมาย” เป็นเสมือน “โซ่” ที่ล่ามลูกหนี้ไว้กับเจ้าหนี้เมื่อใดได้รับการชำระ “โซ่” นี้ก็จะคลายออกจากลูกหนี้ทำให้ลูกหนี้พ้นสภาพจากการเป็น “หนี้”⁸

⁶จาก *หลักกฎหมายแพ่ง ลักษณะหนี้* (น.19), โดย จี๊ด เศรษฐบุตร, 2546 , พิมพ์ครั้งที่ 14, กรุงเทพฯ: โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

⁷จาก *หนี้* (น.20), โดย โสภณ รัตนกร, 2547, พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.

⁸จาก โสภณ รัตนกร, *อ้าวแล้วชิงจรรยาที่ 7* (น. 22)

2.1.2 ทฤษฎี กฎหมายเกี่ยวกับหนี้ โดยทั่วไป⁹

ในทางทฤษฎีของกฎหมายได้มีแนวความคิดเกี่ยวกับหนี้โดยทั่วไป ซึ่งท่านอาจารย์โสภณ รัตนกร ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “หนี้” ที่ท่านได้จัดทำขึ้น โดยนำมาจากหนังสือกฎหมายของต่างประเทศ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1.2.1 ทฤษฎีเจตนา หรือทฤษฎีอัตตวิสัย

เป็นทฤษฎีเน้นความสำคัญของเจตนาว่าเป็นปัจจัยสำหรับหนี้ทุกประเภท ความผูกพันทางกฎหมาย ซึ่งก่อให้เกิดหนี้ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ กับสิทธิเรียกร้องอันเกิดจากเจตนาของบุคคลทั้งสองฝ่าย

2.1.2.2 ทฤษฎีภาวะวิสัย

ทฤษฎีนี้เกิดจากแนวคิดของนักกฎหมายเยอรมัน ซึ่งไม่ยอมรับทฤษฎีดั้งเดิมโดยถือว่าหนี้เป็นความสัมพันธ์ทางด้านภาวะวิสัยระหว่างกองทรัพย์สิน 2 กอง มิใช่เป็นเรื่องสิทธิส่วนตัวของเจ้าหนี้ที่จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ทฤษฎีนี้วิเคราะห์หนี้ด้วยการเอาสภาพบังคับของกฎหมายเป็นจุดเริ่มต้น โดยลูกหนี้ต้องตอบสนองต่อสิทธิของเจ้าหนี้ และมีหน้าที่ที่จะต้องชำระหนี้หากไม่ปฏิบัติตามก็ต้องถูกฟ้องร้องบังคับคดีเอากับทรัพย์สินของลูกหนี้

2.1.2.3 ทฤษฎีระบบคู่

เป็นทฤษฎีที่มีแนวความคิดใหม่ที่พัฒนาจากกฎหมายเยอรมันโบราณ โดยถือว่าหนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน เกี่ยวโยงกัน คือหน้าที่และความรับผิดชอบแต่ก็มีหนี้บางอย่างที่ไม่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ และความรับผิดชอบบางอย่างที่ไม่เกี่ยว โยงกับหนี้ เช่นตัวประกันหนี้ในสมัยโบราณ มีความรับผิดชอบโดยไม่มีหนี้

2.1.3 แนวคิดทางกฎหมายเรื่องหนี้และการบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้

หลักการที่สำคัญของกฎหมายลักษณะหนี้อยู่ที่การที่เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ปฏิบัติชำระหนี้ให้ตรงตามที่ระบุไว้ในมูลหนี้ ซึ่งบัญญัติเป็นหลักไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์มาตรา 194 ที่ว่า “ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิจะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้อันหนึ่งการชำระหนี้ด้วยงดเว้นการอันใดอันหนึ่งย่อมได้” และมุ่งหมายที่จะช่วยบังคับให้เป็นไปตามมูลหนี้ซึ่งเรียกว่า “การชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง” โดยบัญญัติเป็นหลักไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 320 ที่ระบุว่า “อันจะบังคับให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้เพียงบางส่วน หรือได้รับชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่จะต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ นั้น ท่านว่าหาอาจจะบังคับได้ไม่”

⁹จาก โสภณ รัตนกร, *อรรถกถาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์* 7 (น.17-18)

เมื่อหนี้เกิดขึ้นแล้วและถ้าลูกหนี้ได้รับชำระหนี้ถูกต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่ง มูลหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ หนี้นั้นก็จะเป็นอันระงับสิ้นไปไม่ปัญหาข้อโต้แย้งกันต่อไปอีก หากลูกหนี้ละลาย ไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาให้เจ้าหนี้แล้ว กฎหมายก็ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับอันที่จะบังคับ เพื่อให้สมประสงค์ของเจ้าหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องร้องต่อศาลบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้ โดย กฎหมายได้วางหลักทั่วไปในการบังคับชำระหนี้ไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 213 “ ถ้าลูกหนี้ละลายเสียไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะต้องขอต่อศาลให้บังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่ สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้

เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการ อันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้น โดยให้ ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ แต่ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ศาลจะสั่ง ให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาก็ได้

ส่วนหนี้ซึ่งมีวัตถุเป็นอันจะให้ในวันการอันใด เจ้าหนี้จะเรียกร้องให้หรือถอนการที่ได้ กระทำลงแล้วนั้น โดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่าย และให้จัดการอันควรเพื่อปกเกล้าหน้าด้วยก็ได้

อนึ่งบทบัญญัติในวรรคทั้งหลายที่กล่าวมาาก่อนนี้ หากกระทบกระทั่งถึงสิทธิที่จะเรียกร้อง เอาค่าเสียหายไม่”

จากบทบัญญัติมาตรา 213 ข้างต้นสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.1.3.1 เงื่อนไขในการใช้สิทธิของเจ้าหนี้

บทบัญญัตินี้ให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ที่จะบังคับชำระหนี้ได้ต่อเมื่อลูกหนี้ละลายไม่ชำระ หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งสิทธิดังกล่าวต้องฟ้องบังคับทางศาล การไม่ชำระหนี้ของลูกหนี้ นั้นหมายความว่าเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว แต่ลูกหนี้ไม่ชำระให้แก่เจ้าหนี้ ทั้งที่ลูกหนี้มีความสามารถหรืออยู่ใน วิสัยที่ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ แต่ลูกหนี้มีเจตนาที่จะไม่ชำระหนี้หรือละลายไม่สนใจที่จะชำระหนี้ ให้แก่เจ้าหนี้ โดยไม่มีข้อแก้ตัวตามกฎหมาย

2.1.3.2 ขอบเขตแห่งการใช้สิทธิของเจ้าหนี้

แม้ว่าการไม่ชำระหนี้ของลูกหนี้เป็นเหตุให้เจ้าหนี้ใช้สิทธิบังคับชำระหนี้ได้ก็ตาม แต่การใช้สิทธิของเจ้าหนี้ก็มีขอบเขตจำกัดภายใต้บทบัญญัตินี้ โดยขึ้นอยู่กับลักษณะของหนี้ซึ่งมีอยู่ ด้วยการ 5 วิธี คือ (1) สิทธิในการบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง (2) สิทธิในการเรียกให้ บุคคลภายนอกชำระหนี้ (3) สิทธิในการถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา (4) สิทธิในการเรียก ให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอน (5) สิทธิในการเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้

ผลของการไม่ชำระหนี้ อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าหนี้ กฎหมายจึงได้บัญญัติให้สิทธิ แก่เจ้าหนี้ในอันที่จะเรียกค่าเสียหายได้อีกทางหนึ่งในการที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความ

ประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 215 อันเป็นแม่บทในการใช้สิทธิเจ้าหนี้ในการที่จะเรียกเอาค่าเสียหาย อันเป็นการทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้

2.1.4 วิธีการใช้สิทธิของเจ้าหนี้

ในการดำเนินการบังคับการบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้จะต้องดำเนินการภายใต้วิธีการและขอบเขตแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แม้เจ้าหนี้จะฟ้องร้องบังคับชำระหนี้และศาลได้มีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามที่เรียกร้อง อันเป็นผลให้ลูกหนี้ต้องกลายเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยในคำพิพากษาของศาลจะรับรองสิทธิที่เจ้าหนี้ได้ขอตามมาตรา 213 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากลูกหนี้ตามคำพิพากษายังไม่ยอมชำระหนี้อีกเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสมารถที่จะแถลงศาลเพื่อดำเนินการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งต่อไป

2.1.5 บ่อเกิดแห่งหนี้

บ่อเกิดแห่งหนี้หรือมูลแห่งหนี้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ นิติกรรม กับ นิติเหตุ นิติกรรมได้แก่สัญญา นิติเหตุ ได้แก่ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรถูกได้ และบทบัญญัติของกฎหมาย เหตุที่พบบ่อยที่ก่อให้เกิดหนี้ คือมูลเหตุจากสัญญาและละเมิด

สัญญา เป็นนิติกรรมสองฝ่าย สัญญาที่ก่อให้เกิดหนี้จะเป็นสัญญาที่มีชื่อตามเอกเทศสัญญา (บรรพ 3) ชื่อขาย แลกเปลี่ยน ให้ จำนอง จำน่า หรือเป็นสัญญาที่ไม่มีชื่อ อาทิสัญญาประกวดราคา สัญญาประมูล

ละเมิด มีบัญญัติไว้ในมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ความว่า “ผู้ใดอนาถยักดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” ใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี

จัดการงานนอกสั่ง มีบัญญัติไว้ในมาตรา 395 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ความว่า “บุคคลใดเข้าทำกิจกรรมแทนผู้อื่น โดยเขามีงานวานใช้ให้ทำก็ดี หรือโดยมิได้มีสิทธิที่จะทำงานนั้นแทนผู้อื่นด้วยประการใดก็ดี ท่านว่าบุคคลนั้นจะต้องจัดการงานไปในทางที่ที่จะทำให้สมประโยชน์ของตัวการตามความประสงค์อันแท้จริงของตัวการ หรือตามที่พึงสันนิษฐานได้ว่า เป็นความประสงค์ของตัวการ”

ตามกฎหมายได้ มีบัญญัติไว้ในมาตรา 406 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ความว่า “บุคคลใด ได้มาซึ่งทรัพย์สินสิ่งใดเพราะการที่บุคคลอีกคนหนึ่งกระทำเพื่อชำระหนี้ก็ดี หรือได้มาด้วยประการอื่นก็ดี โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้และเป็นทางให้บุคคลอีกคนหนึ่งเสียเปรียบไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นจำต้องคืนทรัพย์สินให้แก่เขา...”

บทบัญญัติของกฎหมาย เช่นเมื่อมีบุคคลใดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและมีหน้าที่ต้องชำระค่าปรับ หรือมีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องชำระภาษี สิทธิหน้าที่ระหว่างสามี ภรรยา หรือ บุพการี-บุตร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น

2.2 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการของการล้มละลาย

การล้มละลายเป็นแก้ปัญหาการเป็นหนี้ของลูกหนี้ต่อเจ้าหนี้หากปล่อยให้ระยะเวลาผ่านไปลูกหนี้ก็อาจมีหนี้สินเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าหนี้และต่อตัวของลูกหนี้เอง ดังนั้นเมื่อมีข้อสันนิษฐานว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวและมีจำนวนหนี้ตามที่กฎหมายกำหนด เจ้าหนี้สามารถเลือกที่จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายเพื่อให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามามีอำนาจจัดการหน้าทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อประโยชน์ร่วมกันของเจ้าหนี้ทั้งหลาย โดยสรุปแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวกับการล้มละลายได้ดังนี้

2.2.1 แนวคิดของกฎหมายล้มละลาย

แนวคิดของกฎหมายล้มละลายเกิดขึ้นมาตั้งแต่ยุคโรมันและมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดของหลักการล้มละลายไปตามสภาวะของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย ในเบื้องต้นแนวคิดของกฎหมายล้มละลายมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับชำระหนี้คืนจากทรัพย์สินของลูกหนี้อย่างเท่าเทียม และมีการปลดปล่อยหนี้ให้แก่ลูกหนี้เพื่อให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ทางการเงิน (Fresh Start) ประกอบกับหลักคุณธรรมเมตตาที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังแนวคิดนี้เพื่อให้โอกาสลูกหนี้ได้แก้ไขสถานะทางการเงิน และไม่ให้ลูกหนี้ออกจากสังคมด้วยผลร้ายจากการตกเป็นบุคคลล้มละลายที่จะถูกกีดกันให้ออกจากการเป็นสมาชิกของสังคมตลอดไป¹⁰

¹⁰จาก *มาตรการฟื้นฟูลูกหนี้ที่มีกิจการขนาดเล็กลงใต้กฎหมายล้มละลาย* (น.8), โดย ชัยณรงค์ เหลืองวิสัย, 2542, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ให้ต้องรับการลงโทษถูกขับออกจากสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่งเพื่อให้ลูกหนี้ดังกล่าวรับรู้ถึงความผิดพลาดทางการเงินที่เกิดขึ้น เพื่อต่อไปเมื่อเข้าสู่สังคมแล้วจะไม่ทำให้เกิดปัญหาทางการเงินอีกซึ่งจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศตามมาด้วย การเสนอแนวคิดที่จะช่วยเหลือลูกหนี้ที่ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายมีอยู่หลายมาตรการตามกฎหมายล้มละลายทั้งก่อนและหลังกระบวนการล้มละลายเพียงแต่แนวคิดที่จะให้ลูกหนี้และเจ้าหนี้ได้รับประโยชน์สูงสุดในการเข้าสู่กระบวนการล้มละลายแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจทำได้อย่างแท้จริงจึงต้องหาแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

หลักการที่สำคัญสูงสุดของกฎหมายล้มละลายก็คือประสงค์ให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้เสมอภาคและทั่วหน้ากัน ซึ่งหมายถึงหลักความเท่าเทียมกัน และได้รับส่วนแบ่งในอัตราที่เสมอหน้ากันในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ระหว่างเจ้าหนี้ด้วยกัน

2.2.2 ทฤษฎีที่ว่าด้วยการต่อรองของเจ้าหนี้

ทฤษฎีที่ว่าด้วยการต่อรองของเจ้าหนี้ เห็นว่ากฎหมายล้มละลายควรมีจะมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ และบุคคลอื่นที่อาจได้รับผลกระทบจากการล้มละลายของลูกหนี้ต่างๆ ที่มีได้เกี่ยวข้องกับกฎหมายล้มละลาย และไม่ควรปกป้องประโยชน์ของผู้ที่มีใช้เจ้าหนี้

2.2.3 ทฤษฎีว่าด้วยชุมชน

ทฤษฎีว่าด้วยชุมชนนี้ตรงข้ามทฤษฎีว่าด้วยการต่อรองของเจ้าหนี้ โดยถือประโยชน์ของมหาชนเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นลูกจ้าง ผู้ที่ติดต่อกับลูกหนี้ รัฐบาล ผู้บริโภค เพื่อนบ้าน ชุมชนท้องถิ่น ผู้ที่ร่วมอยู่ในสังคมกับลูกหนี้ เพราะการล้มละลายก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจในวงกว้าง มิใช่เฉพาะปัญหาของเจ้าหนี้เท่านั้น

2.2.4 ทฤษฎีว่าด้วยการเข้าถึงค่านิยมอันหลากหลาย

ทฤษฎีที่ว่าด้วยการเข้าถึงค่านิยมอันหลากหลาย นี้เห็นว่านอกจากประโยชน์ของเจ้าหนี้แล้ว ควรพิจารณาถึงสิ่งอื่นที่มีความสำเร็จ เช่นการเผยแพร่ กระบวนการล้มละลาย การคุ้มครองการลงทุนของสาธารณะการยึดมั่นใจจริยธรรมธุรกิจ การคุ้มครองประโยชน์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจต่อไปของลูกหนี้โดยศาลเป็นผู้สร้างความเป็นธรรมและยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ

¹¹ จาก กฎหมายล้มละลายฉบับสมบูรณ์ (น.14), โดย วิชามหาคุณ , 2549, กรุงเทพฯ : นิติบรรณาการ.

2.2.5 หลักการแบ่งทรัพย์สินภายใต้หลักความเสมอภาค

หลักการแบ่งทรัพย์สินภายใต้ความเสมอภาค การพิจารณาตามหลักแห่งความยุติธรรมและเพื่อประโยชน์ร่วมกันของบรรดาเจ้าหนี้ โดยไม่ควรมีการแก่งแย่งกันบังคับเอากับกองทรัพย์สินของลูกหนี้ จึงมีหลักการแบ่งทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้ตามหลักสัดส่วน ซึ่งหมายถึงหลักความเท่าเทียมกัน และได้รับส่วนแบ่งในอัตราที่เสมอกันในกองทรัพย์สินของลูกหนี้และทรัพย์สินที่นำมาแบ่งชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย

2.2.6 หลักการเริ่มต้นใหม่

หลักการเริ่มต้นใหม่เกิดขึ้นมาจากการให้โอกาสและการให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ เกิดขึ้นเมื่อช่วงกลางของศตวรรษที่ 18 โดยวางบทบัญญัติอย่างชัดเจนในประเทศสหรัฐอเมริกา หลักการนี้ได้เปลี่ยนไปจาก “ระบบลงโทษ” มาเป็น “ระบบให้อภัย” โดยให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ทางการเงินด้วยการปลดภาระหนี้ให้ลูกหนี้แม้ว่าในช่วงแรกจะเป็นการจูงใจให้ลูกหนี้ยอมมอบทรัพย์สินที่ซุกซ่อนอยู่เพื่อใช้ในการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ก็ตาม จนกระทั่งการให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ทางการเงิน มิใช่เพื่อมุ่งหวังจูงใจให้ลูกหนี้ให้ความร่วมมือเท่านั้นแต่เริ่มคำนึงถึงหลักความมีมนุษยธรรมและให้ความแก่ลูกหนี้มากขึ้น

2.2.7 หลักการคุ้มครองลูกหนี้

หลักการคุ้มครองลูกหนี้ เป็นกระบวนการคุ้มครองลูกหนี้ หรือ Automatic Stay มีความประสงค์ของกฎหมายล้มละลายต้องการให้ลูกหนี้ได้รับโอกาสในการหยุดสถานะการถูกบังคับคดีเพื่อป้องกันมิให้ทรัพย์สินของลูกหนี้ต้องถูกบังคับต่อไป กฎหมายล้มละลายส่วนใหญ่จึงกำหนดนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งรับคำร้องไว้เพื่อพิจารณาให้ลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการ Automatic Stay ทั้งนี้ เหตุที่กฎหมายล้มละลายสร้างมาตรการในการพักบังคับชำระหนี้ขึ้นมาเพราะหลักการพักบังคับชำระหนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการในคดีล้มละลาย โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือคุ้มครองเจ้าหนี้ โดยการป้องกันการแย่งกันบังคับชำระหนี้ของเจ้าหนี้แต่ละราย ซึ่งจะทำให้เจ้าหนี้อื่นเสียหาย ประการที่สองคือเป็นมาตรการที่คุ้มครองลูกหนี้โดยเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ได้มีเวลาหยุดพักจากการฟ้องร้องบังคับคดีจากเจ้าหนี้ทั้งหลาย เพื่อให้ลูกหนี้มีโอกาสเริ่มต้นใหม่อีกครั้ง

2.2.8 ความหมายของการล้มละลาย

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 “ล้มละลาย” หมายถึง สิ้นเนื้อประดาตัว หมดทรัพย์สมบัติของตัว พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ไม่มีนิยามศัพท์ของคำว่า “การล้มละลาย” ไว้ แต่การล้มละลายเป็นกระบวนการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของลูกหนี้ไม่ให้ลูกหนี้ไปดำเนินการทำธุรกรรมก่อนหนี้สินอื่นๆ เพิ่มเติมกับบุคคลอื่นๆ และเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งหลายและต่อตัวลูกหนี้เอง

“การล้มละลาย” หมายถึง กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของลูกหนี้ โดยคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดของศาลเพื่อให้ลูกหนี้หยุดทำธุรกรรมทางการเงิน นิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามามีอำนาจในการจัดกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้รวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ และเข้าสู่การตกลงร่วมกันของเจ้าหนี้ทั้งหลายในการประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาการประนอมหนี้ของลูกหนี้และอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และศาล ภายใต้กรอบกฎหมายว่าลูกหนี้ควรล้มละลายหรือไม่

2.2.9 วิวัฒนาการของกฎหมายล้มละลายของประเทศไทย¹²

กฎหมายล้มละลายของไทยนั้น พบว่ามีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา อันเนื่องมาจากความจำเป็นที่จะต้องมีการกำกับดูแลความเป็นอยู่ของลูกหนี้ซึ่งใช้หนี้ไม่ได้ และในศกมัสศ 1278 ปีชวด นกับัตรศก ได้ตรากฎหมายลักษณะกู้หนี้ซึ่งมีข้อบังคับคล้ายกันกับกฎหมายล้มละลายอยู่บ้างแล้ว¹³ ต่อมาได้มีการแก้ไขวิธีพิจารณาเกี่ยวกับหนี้สินสิ้นพันตัวอีก 3 ครั้ง เพื่อให้มีรูปลักษณะเหมาะสมกับเหตุการณ์ของสังคมในสมัยนั้นๆ ครั้งแรกเมื่อ ร.ศ.110 เรียกว่าพระราชบัญญัติแก้ไขลักษณะกู้หนี้ ร.ศ.110 ครั้งที่สอง เมื่อปี ร.ศ.127 เรียกว่าพระราชบัญญัติ ร.ศ.127 และครั้งที่สามเมื่อ ร.ศ.130 เรียกว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ.130 ซึ่งใช้จนถึงรัชกาลที่ 8 จึงมีการแก้ไขโดยรัฐสภาอีกครั้งหนึ่ง เรียกว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ซึ่งเป็นกฎหมายล้มละลายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันโดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม 9 ครั้ง

ประวัติกฎหมายล้มละลายประเทศไทยอาจแบ่งได้เป็น 3 ยุค ดังนี้

ยุคที่หนึ่ง (ช่วงก่อนปี พ.ศ.2483) กฎหมายล้มละลายในยุคนี้จะมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองเจ้าหนี้โดยตรง กล่าวคือมุ่งนำทรัพย์สินของลูกหนี้ออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินที่ได้จาก

¹²จาก โครงการยกระดับการบังคับคดีล้มละลายให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล (น.5-14), โดย กรมบังคับคดี , 2558 ,กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .

¹³จาก กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย (น.13), โดย เอ.ซี.เลเดเกอร์, 2549, พระนคร: กรุงเทพฯเคลิมส์.

การขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ขึ้นมาแบ่งชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ หากยังไม่ชำระอีกก็ให้เจ้าหนี้เอาตัวลูกหนี้ รวมทั้งคนในครอบครัวและบริวารของลูกหนี้ออกขายเป็นทาสได้ด้วย ต่อมาจึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลดอำนาจในการบังคับเอาตัวเนื้อตัวร่างกายของลูกหนี้ดังกล่าว โดยใช้วิธีการบังคับชำระหนี้ที่มีมนุษยธรรมมากขึ้น อย่างไรก็ตามหลักกฎหมายล้มละลายฉบับต่อมาในยุคนี้ก็ยังคงเป็นไปในลักษณะที่มุ่งจะนำทรัพย์สินของลูกหนี้ขึ้นมาแบ่งชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้โดยเท่าเทียมกัน อันเป็นการแบ่งทรัพย์สินกันตามหลักสัดส่วน เพื่อจัดการหนี้สินของลูกหนี้ให้เสร็จสิ้นไปเท่านั้นเอง

ยุคที่สอง (ช่วงระหว่างปี พ.ศ.2483 จนถึงก่อนปี พ.ศ.2541) กฎหมายล้มละลายในยุคนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของกฎหมายล้มละลายต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษ ซึ่งได้แก่ Bankruptcy Act 1914 ที่ผู้ร่างกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยได้นำมาเป็นต้นแบบในการร่างพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ทำให้กฎหมายล้มละลายของไทย มีความทันสมัยอย่างยิ่งในยุคสมัยนั้น โดยมีการรับเอาแนวคิดใหม่ในการคุ้มครองลูกหนี้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ การตราบทบัญญัติว่าด้วยคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก่อนที่ลูกหนี้จะถูกพิพากษาให้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย เพื่อให้ลูกหนี้มีโอกาสประนอมหนี้ก่อนล้มละลายกับบรรดาเจ้าหนี้ก่อนได้ โดยหากลูกหนี้ขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายกับเจ้าหนี้สำเร็จ ลูกหนี้ก็จะไม่ต้องถูกพิพากษาให้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย

ยุคที่สาม (ช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 จนถึงปัจจุบัน) กฎหมายล้มละลายในยุคนี้ได้รับเอาแนวความคิดใหม่ว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการของนิติบุคคลมาบัญญัติไว้เพิ่มเติมทั้งกิจการใหญ่ เนื่องจากแต่เดิมนั้นกฎหมายล้มละลายมีวัตถุประสงค์ในการจัดการกิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่ให้เสร็จสิ้นไป และชำระบัญชีโดยการนำทรัพย์สินของลูกหนี้ออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ขึ้นมาแบ่งชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงมูลค่าของทรัพย์สินของลูกหนี้ว่าจะลดน้อยถอยลงหรือไม่ และทำให้กิจการของลูกหนี้ต้องสิ้นสุดเอง อันเป็นแนวความคิดในการจัดการและทรัพย์สินในคดีล้มละลายของลูกหนี้บุคคลธรรมดา ซึ่งการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลในลักษณะเดียวกับการจัดการและทรัพย์สินในคดีล้มละลายของลูกหนี้บุคคลธรรมด้าย่อมมีความไม่เหมาะสม และส่งผลเสียต่อทั้งเจ้าหนี้ลูกหนี้และสังคมโดยรวม เนื่องจากกระบวนการจัดการและทรัพย์สินคดีล้มละลายปกติมีวัตถุประสงค์ในการชำระหนี้สินของลูกหนี้ให้เสร็จไปโดยการนำทรัพย์สินของลูกหนี้ออกขายทอดตลาดและนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ขึ้นมาชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ ดังนั้นการนำทรัพย์สินของลูกหนี้ออกขายทอดตลาดจึงเป็นไปในลักษณะการแยกทรัพย์สินออกขายเป็นชิ้นๆ มิได้ขายรวมกันไปทั้งกิจการ หรือขายทรัพย์สินในลักษณะที่ไม่สามารถนำไปดำเนินการผลิตสินค้า

ต่อได้ในทันที ซึ่งทำให้ราคาต่ำส่งผลให้เจ้าหน้าที่ได้รับชำระหนี้ในจำนวนน้อยลงกว่าที่ควรจะเป็น และภายหลังจากที่การจัดกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเสร็จสิ้นลง องค์กรธุรกิจของลูกหนี้ย่อมสิ้นสุดลงด้วยการชำระบัญชี ทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถรักษาองค์กรธุรกิจของตนได้ ส่งผลให้ลูกจ้างของลูกหนี้ต้องตกงาน อันจักก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมตามมา

โดยล่าสุดพระราชบัญญัติล้มละลายได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2558 ซึ่งมีผลใช้ในวันที่ 27 สิงหาคม 2558 ที่ผ่านมาโดยมีเหตุผลอันเนื่องมาจากการที่กระบวนการพิจารณา คำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายที่กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เสนอคำขอรับชำระหนี้ต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งรับชำระหนี้ส่งผลให้กระบวนการพิจารณาคำขอมีความรวดเร็วขึ้นและสมควรกำหนดรายละเอียดของคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายให้ชัดเจน อีกทั้งสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในกำหนดสามารถยื่นคำร้องได้ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยรวมถึงการปรับปรุงบทกำหนดโทษปรับให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน โดยมีประเด็นสำคัญของการแก้ไขเพิ่มเติมมี 5 ประการ ได้แก่

(1) กำหนดรายละเอียดของคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายและอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการตรวจคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย กล่าวคือรายละเอียดของคำขอประนอมหนี้อย่างน้อยจะต้องกำหนดลำดับการชำระหนี้ จำนวนเงินที่ขอประนอมหนี้แนวทางและวิธีการในการปฏิบัติตามคำขอประนอมหนี้ กำหนดเวลาชำระหนี้ การจัดการทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน และผู้ค้ำประกันหากมีหลักประกัน หรือผู้ค้ำประกัน และหากคำขอประนอมหนี้มีรายการไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการแจ้งลูกหนี้ให้แก้ไขรายการให้ครบถ้วน

(2) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในกำหนดตามมาตรา 91 สามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ในกรณีมีเหตุสุดวิสัย การแก้ไขในประเด็นนี้เป็นการเพิ่มสิทธิของเจ้าหน้าที่ในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติล้มละลายเดิมนั้น ได้กำหนดว่าหากเจ้าหน้าที่ไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลา 2 เดือน นับแต่วันที่โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เจ้าหนี้จะหมดสิทธิได้รับชำระหนี้ตามกฎหมาย ดังนั้นการแก้ไขนี้จึงเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาล โดยแสดงเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงไม่สามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในเวลาที่กำหนดได้และหากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเป็นเหตุสุดวิสัยและมีเหตุผลอันสมควรศาลจะมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่รายนั้นสามารถขอรับชำระหนี้ก็ได้

(3) ให้อำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการพิจารณาและมีคำสั่งคำขอรับชำระหนี้และกำหนดคุณสมบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้มีอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับการรับชำระหนี้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา การแก้ไขในประเด็นนี้เป็น

การลดขั้นตอนการส่งคำขอรับชำระหนี้โดยให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถมีคำสั่งในการออกหมายเรียกบุคคลมาสอบสวนหรือให้ด้อยค่าเพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับหนี้สิน และมีอำนาจในการพิจารณาคำขอรับชำระหนี้ได้หากมีผู้คัดค้านคำสั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้ผู้มีส่วนได้เสียยื่นคำร้องคัดค้านไปยังศาลอันเป็นการลดขั้นตอนและปริมาณคดีในศาล

(4) การแก้ไขเพิ่มเติมลำดับการให้ชำระค่าใช้จ่ายและหนี้สินจากการแบ่งทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้โดยให้นำค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามมาตรา 179 (4) มาเป็นค่าใช้จ่ายที่จะต้องชำระในลำดับ 4 ในการชำระค่าใช้จ่ายและหนี้สินของลูกหนี้

(5) แก้ไขเพิ่มเติมโทษปรับเนื่องจากบุคคลล้มละลายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีโทษปรับเพียง 100 – 1,000 บาท ในความผิดฐานต่างๆ เช่น ลูกหนี้ไม่แจ้งข้อความอันเป็นสาระสำคัญหรือลูกหนี้ย้ายหรือซุกซ่อนทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษที่ไม่เด็ดขาดและไม่เหมาะสมต่อสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ดังนั้นใน พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงได้มีการเพิ่มเติมโทษปรับเป็นเงิน 100,000 – 200,000 บาท เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมากขึ้น ส่วนโทษจำคุกยังคงเดิม

นอกจากนี้ยังมีการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติล้มละลาย โดยพระราชบัญญัติล้มละลาย พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2559 ในเรื่องการฟื้นฟูกิจการเอสเอ็มอี หรือ พ.ร.บ. ล้มละลาย หมวดฟื้นฟูกิจการ เนื่องรัฐบาลที่เห็นว่าภาวะเศรษฐกิจของประเทศไม่ดี ซึ่งผู้ประกอบการเอสเอ็มอีอาจได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ และสถานการณ์ภัยแล้งที่เกิดขึ้นทำให้ขาดสภาพคล่องดังนั้นเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อยไม่ให้เกิดการล้มละลาย เช่น หากบุคคลเป็นหนี้ตั้งแต่ 2 ล้านบาท หรือคณะบุคคลเป็นหนี้ตั้งแต่ 3 ล้านบาทขึ้นไปแต่ไม่เกิน 10 ล้านบาท สามารถใช้กฎหมายฉบับนี้ในการฟื้นฟูกิจการได้ โดยกฎหมายนี้บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2559 หากเจ้าหนี้หลักรับแผนฟื้นฟูแล้วเจ้าหนี้อื่นจะมาฟ้องไม่ได้ ซึ่งจะทำให้การปรับโครงสร้างหนี้เป็นไปได้ง่ายขึ้น

2.3 ทฤษฎีหลักสุจริต

สุจริตเป็นคำที่มีความหมายกว้างและเป็นนามธรรม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ได้มีคำวิเคราะห์คำว่าสุจริตไว้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายคำว่า “สุจริต” หมายถึง ประพฤติชอบ ประพฤติด้วยใจดี ประพฤติซื่อตรง

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย อธิบายว่า “จุดมุ่งหมายแท้จริงของหลักสุจริต คือ ความยุติธรรมภายใน หรือความยุติธรรมตามเนื้อเรื่อง (substantial justice) รัฐจะต้องออกข้อบังคับของ

กฎหมายและการวินิจฉัยคดีให้สอดคล้องกับมาตรฐานแห่งความยุติธรรม ดังนั้นจึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้ใช้กฎหมายต้องวินิจฉัยตามหลักความเป็นธรรมและความถูกต้องตามคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และความไว้วางใจ...”¹⁴

ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ อธิบายว่า “หลักสุจริตเป็นรากฐานของกฎหมายแพ่งทั้งระบบ มีจุดมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม เป็นหลักกฎหมายเพื่อความยุติธรรม เป็นหลักความซื่อสัตย์และความไว้วางใจที่ไม่อาจอธิบายให้ชัดเจนในรายละเอียดได้...”¹⁵

รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โฉมวิไลกุล อธิบายว่า คำว่าสุจริต มีลักษณะเป็นนามธรรม มีความหมายกว้างไม่ได้หมายความว่าเฉพาะถึงความรู้เท่าไม่ถึงการณ์เท่านั้น มีความมุ่งหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่สุจริต ในทางกลับกันก็จะไม่คุ้มครองผู้ที่ใช้สิทธิไม่สุจริต...”¹⁶

จากความหมายของคำว่าหลักสุจริตที่นักกฎหมายที่มีชื่อเสียงหลายท่านได้อธิบายไว้ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า “สุจริต” ในความหมายอย่างกว้างที่ใช้เป็นหลักทั่วไปที่กำหนดมาตรฐานในการใช้สิทธิและการชำระหนี้ของบุคคล หมายถึงความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ ความถูกต้องชอบธรรม ในความหมายอย่างแคบที่ใช้เพื่อคุ้มครองผู้สุจริตในกรณีต่างๆ เฉพาะเรื่องหมายถึงความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือความรู้ไม่ถึงนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีมาก่อน

หลักสุจริตแบ่งได้ 2 กรณี คือ

2.3.1 หลักสุจริตทั่วไป

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 บัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตน ก็ดีในการชำระหนี้ก็ดี ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต”

หลักสุจริตที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีต้นแบบมาจากมาตรา 2 วรรคหนึ่ง ของประมวลกฎหมายแพ่งสวิส ซึ่งมีบ่อเกิดมาจากหลักกฎหมายโรมัน ที่เป็นรากฐานของกฎหมายแพ่งทั้งระบบ และเป็นหลักกฎหมายที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นหลักกฎหมายยุติธรรม ที่มีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความถูกต้องชอบธรรม บทบัญญัติมาตรา 5 เป็นหลักที่ใช้บังคับในการใช้สิทธิหรือชำระหนี้ทางแพ่งโดยทั่วไปของบุคคล

¹⁴จาก ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (น.102), โดย หยุด แสงอุทัย , 2533 , กรุงเทพฯ: ประกายพริก.

¹⁵จาก กฎหมายแพ่งหลักทั่วไป (น.32-33), โดย ปรีดี เกษมทรัพย์ , 2526, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

¹⁶จาก กฎหมายแพ่ง:หลักทั่วไป คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 –14 (น.78), โดย ประสิทธิ์ โฉมวิไลกุล, 2548, กรุงเทพฯ:นิติธรรม.

เป็นหลักที่นำมาใช้ในกรณีที่บุคคลใช้สิทธิหรือชำระหนี้ของตน ในเมื่อกฎหมายหรือข้อตกลงระหว่างกันมิได้กำหนดรายละเอียดถึงการปฏิบัติต่อกันไว้อย่างไร ก็ให้ถือเอาความสุจริตเป็นที่ตั้ง เป็นไปตามหลักที่ว่า “บุคคลผู้มาศาลต้องมาด้วยมือสะอาด” (He who come to the court must come with clean hand) หมายถึง การที่บุคคลใช้สิทธิหรือบังคับตามสิทธิของตนที่เกิดขึ้นมาแล้วนั้นต้องใช้โดยสุจริต มิฉะนั้นศาลจะไม่รับรองสิทธินั้นหรือไม่รับบังคับให้ รวมทั้งการชำระหนี้ก็ต้องกระทำโดยสุจริตด้วยเช่นเดียวกัน

มาตรา 5 เป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักความซื่อสัตย์และความไว้วางใจเป็นบทครอบจักรวาล และเป็นกฎหมาย “หลักทั่วไป” (General principle) ซึ่งแม้เรื่องใดจะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ แล้วหลักตามมาตรา 5 ก็ยังใช้เป็นมาตรฐานเพื่อชี้ขาดว่ากระทำตามบทบัญญัติของกฎหมายนั้นได้ กระทำโดยขัดต่อหลักความซื่อสัตย์และความไว้วางใจหรือไม่¹⁷ ในมาตรา 5 ได้กล่าวถึงการกระทำของบุคคลที่จะต้องมีความสุจริตอยู่ 2 ประการคือการใช้สิทธิและการชำระหนี้

หลักสุจริตตามมาตรา 6 และมาตรา 368 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

นอกจากหลักสุจริตทั่วไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักสุจริตทั่วไปที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 และมาตรา 368 อีก หลักสุจริตตามมาตรา 6 บัญญัติว่า “ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต”

บทบัญญัติในมาตรา 6 เป็นบทสันนิษฐานของกฎหมายในการกระทำการโดยสุจริตของบุคคล เป็นบทแสดงหน้าที่น่าสืบในเรื่องความสุจริตกล่าวคือ เมื่อมีกฎหมายให้เกิดสิทธิหรือผลอย่างหนึ่งอย่างใด โดยอาศัยความสุจริตของบุคคลแล้ว บุคคลผู้อ้างเอาสิทธิหรือผลนั้น ไม่ต้องนำสืบถึงความสุจริตของตน ฝ่ายที่อ้างว่าเขาไม่สุจริตต้องเป็นผู้นำสืบ โดยกฎหมายสันนิษฐานว่าเขาสุจริตจนกว่าจะสืบให้ปรากฏว่าเขาไม่สุจริต¹⁸

มาตรา 368 เป็นหลักการตีความสัญญา ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “สัญญานั้นท่านให้ตีความตามความประสงค์ในทางสุจริตโดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย” กล่าวคือการแสดงเจตนาในสัญญาต้องตีความโดยถือเอาเจตนาอันแท้จริงของกลุ่มสัญญาโดยถือหลักความเข้าใจทั้งสองฝ่าย จะตีความไปตามวัตถุประสงค์โดยสุจริต คือความที่คู่สัญญาเชื่อถือและไว้วางใจกันและในการนี้ศาลก็ต้องคำนึงถึงวิธีปฏิบัติต่อกันและกันมา ซึ่งในมาตรา 368 เรียกว่า “ปกติประเพณี” อีกด้วย

¹⁷จาก ปรีดี เกษมทรัพย์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 15* (น.83)

¹⁸จาก *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 241 ถึงมาตรา 452* (น.302), โดย จิตติ ดิงศภัทย์, และชล ธีรกุล, 2503, กรุงเทพฯ:เนติบัณฑิตยสภา.

2.3.2 หลักสุจริตเฉพาะเรื่อง

นอกจากหลักสุจริตทั่วไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5, 6 และ 368 แล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังมีบทบัญญัติที่คุ้มครองผู้สุจริตอีกหลายมาตรา โดยมีการนำเอาหลักสุจริตมาใช้ประกอบกับหลักกฎหมายอื่นๆ เพื่อคุ้มครองผู้สุจริตในกรณีต่างๆ เช่นการคุ้มครองสังหาริมทรัพย์โดยสุจริต ฯลฯ เป็นต้นดังมีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

- 1) การคุ้มครองผู้สุจริตและต้องเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้อง (มาตรา 155 และ 160)
- 2) การคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้สุจริตจากการโอนสิทธิเรียกร้อง (มาตรา 303 วรรคสอง)
- 3) การชำระหนี้จะสมบูรณ์เมื่อบุคคลผู้ชำระหนี้ได้กระทำโดยสุจริต (มาตรา 216)
- 4) การคุ้มครองผู้ที่ได้ทรัพย์สินอันเป็นลาภมิควรได้ไว้โดยสุจริต (มาตรา 412, 413 และ 415)
- 5) การคุ้มครองผู้ที่ได้กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินอื่นในอสังหาริมทรัพย์โดยการจดทะเบียนการได้มาโดยสุจริต (มาตรา 1299 และมาตรา 1300)
- 6) การคุ้มครองผู้ที่ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์ โดยการครอบครองสุจริต ในกรณีที่มีการขายต่อหลายราย (มาตรา 1303)
- 7) การคุ้มครองผู้สร้างโรงเรือนในที่ดินของผู้อื่นหรือสร้างรูก่อเข้าไปในที่ของผู้อื่นโดยสุจริต (มาตรา 1310 และ 1312)
- 8) การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์โดยสุจริตในพฤติการณ์พิเศษเช่น การได้มาซึ่งทรัพย์สินโดยมีค่าตอบแทนและโดยสุจริตซึ่งผู้โอนทรัพย์สินนั้นได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยนิติกรรมอันเป็นโมฆียะ และนิติกรรมนั้นได้ถูกบอกกล่าวภายหลังจากผู้สุจริตได้ทรัพย์สินนั้นมาแล้ว (มาตรา 1329), การได้มาโดยซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตในการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาลหรือคำสั่งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ในคดีล้มละลาย (มาตรา 1330), การได้มาซึ่งเงินตราโดยสุจริต (มาตรา 1331) รวมทั้งการได้มาซึ่งตัวเงินหรือเช็ค (มาตรา 905), การได้มาโดยสุจริตในการซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดหรือในท้องตลาดหรือจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้น ซึ่งในกรณีนี้ แม้กฎหมายจะถือว่าผู้ซื้อสุจริตไม่ได้กรรมสิทธิ์ แต่ผู้ซื้อสุจริตก็มีสิทธิเรียกให้เจ้าของที่แท้จริงชดใช้ราคาที่ดินซื้อทรัพย์สินนั้นมา (มาตรา 1332) หรือมีสิทธิเรียกร้องให้เจ้าของที่แท้จริงออกเงินไถ่ทรัพย์สินนั้นได้

2.4 หลักการบังคับใช้อำนาจของรัฐ

รัฐ มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง ปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนและผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคม โดยการดำเนินการใช้อำนาจรัฐนั้นจะดำเนินการฝ่ายทางฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ หรือข้าราชการซึ่งมีอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งหากจะให้รัฐใดรัฐหนึ่งมีความร่วมเย็นสงบสุขแล้ว รัฐจะต้องปกครองโดยใช้กฎหมาย ซึ่งถือเป็นหลักในการอยู่ร่วมกันของคนในรัฐ และการบังคับใช้กฎหมายนั้นต้องเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด ซึ่งมีหลักในการสำคัญ 2 ประการดังนี้

2.4.1 หลักนิติรัฐ (Legal State : Rechtsstaatsprinzip)¹⁹

หลักนิติรัฐ (Legal State) มีต้นกำเนิดมาจากประเทศเยอรมัน หมายความว่า สั้นๆ ง่ายๆ ว่าการปกครองโดยกฎหมาย มิใช่การปกครองโดยอำเภอใจของผู้ปกครอง ประเทศที่เป็น นิติรัฐจึงต้องมีกฎหมายเป็นหลักในการปกครองประเทศ ผู้ปกครองประเทศจะกระทำการใดๆ หรือดำเนินการใด ต้องมีกฎหมายรับรอง จะกระทำอะไรตามอำเภอใจไม่ได้

มีผู้ให้ความหมายของหลักนิติรัฐ หมายถึง รัฐที่ปกครองด้วย “กฎหมาย” มิใช่ปกครองด้วยอำนาจบารมี กล่าวคือกฎหมายเป็นใหญ่คนบังคับใช้กฎหมายเป็นรองต่างกับรัฐที่มีกฎหมายการปกครอง เพราะรัฐที่มีกฎหมายในการปกครองก็ไม่แน่ว่า กฎหมายจะเป็นใหญ่หรือไม่ แต่ทั้งนี้ทุกรัฐก็ล้วนมีกฎหมายในการปกครองประเทศด้วยกันทั้งสิ้น จุดสำคัญอยู่ที่ว่ากรณีที่เป็นช่องว่างของกฎหมาย หรือไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ถ้าฝ่ายปกครองถือหลักว่า “เมื่อไม่มีกฎหมายห้ามไว้ ฝ่ายปกครองจะกระทำอะไรก็ได้ เพราะเป็นดุลพินิจของฝ่ายปกครองและในขณะเดียวกันถ้ามีกฎหมายให้อำนาจไว้ ฝ่ายปกครองยิ่งจะกระทำอะไรก็ได้” การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองแทบจะทำได้เลย ไม่ว่าจะตรวจสอบการใช้อำนาจผูกพันหรืออำนาจดุลพินิจนายวันเข้าเส้นแบ่งระหว่างดุลพินิจกับอำเภอใจ บางลงจนแทบจะแยกกันไม่ออกว่าแตกต่างกันอย่างไร ย่อมไม่เป็นผลดีต่อประชาชน

สำหรับรัฐที่มีการปกครองด้วยกฎหมายหรือปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งกฎหมายเป็นใหญ่ โดยยึดหลักกฎหมายมหาชนในข้อที่ว่า “ถ้าไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ ฝ่ายปกครองจะกระทำไม่ได้” ซึ่งตรงข้ามกับหลักกฎหมายแพ่งที่ว่า “เมื่อ ไม่มีกฎหมายห้ามไว้ เอกชนจะกระทำการ

¹⁹จาก ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและนิติรัฐ (น.3), โดย บรรหาร จงเจริญประเสริฐ, 2531,เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่น 2, กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

อย่างไรก็ได้” ดังนั้นการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองจึงอยู่ในลักษณะสมดุล และเป็นหลักประกันพื้นฐานแก่ประชาชนเจ้าของสิทธิ

2.4.2 หลักนิติธรรม (Rule of Law)²⁰

หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง ความเป็นธรรมที่มีอยู่ในกฎหมาย หรือกฎหมายให้ความเป็นธรรมได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ “คุณธรรมทางกฎหมาย” อันเป็นหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายนั่นเอง โดยที่ความเป็นธรรมที่ทุกสังคมถวิลหา เพราะที่ใดมีความเป็นธรรมที่นั่นย่อมนำมาซึ่งความสุข

หลักนิติธรรม (Rule of Law) นอกจากจะมีความหมายถึงหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายแล้วยังเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีรวมถึงหลักการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้บังคับของกฎหมาย และการตรากฎหมายโดยฝ่ายบริหารที่ควรเคารพต่อสิทธิต่างๆ ของเอกชนตามนัยแห่งหลักธรรม และการช่วยเหลือตามความสามารถอย่างจริงจังโดยมีผู้เป็นตุลาการที่จะดำเนินการ โดยอิสระตามครรลองโดยปราศจากอคติให้เป็นไปตามนั้น และผู้มีอาชีพกฎหมายที่เกี่ยวข้องควรยืนหยัด ส่งเสริมสิทธิต่างๆ ของผู้ต้องหาทุกคนตามนัยแห่งหลักธรรมรวมอยู่ด้วย

2.5 สาระสำคัญของการยื่นคำขอรับชำระหนี้ ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483

การที่ลูกหนี้ก่อนนี้แล้วมีความสามารถในการชำระหนี้ได้ครบถ้วนตามที่หนี้กันอยู่แต่ลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว เจ้าหนี้สามารถใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาล เป็นคดีแพ่งสามัญเพื่อบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ แต่ในกรณีที่ลูกหนี้ตกเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว กล่าวคือลูกหนี้มีทรัพย์สินไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทุกรายของตนจนครบถ้วนตามจำนวนที่เป็นหนี้กันอยู่ได้ ในกรณีนี้จะมีผลทำให้เจ้าหนี้ทุกรายของลูกหนี้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากลูกหนี้อาจล้มียงชำระหนี้แก่เจ้าหนี้เพียงบางคน โดยไม่เสมอภาคกันตามสัดส่วน เป็นเหตุให้เจ้าหนี้ได้เปรียบเสียเปรียบกัน หรือลูกหนี้อาจกระทำการโดยทุจริตทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบกัน หรือลูกหนี้อาจกระทำการโดยทุจริตทำให้เจ้าหนี้เสียหาย ดังนั้นถ้าหากปล่อยให้เจ้าหนี้ต่างฟ้องร้องลูกหนี้ได้ตามหลักการฟ้องร้องบังคับชำระหนี้เป็นคดีแพ่งสามัญตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เจ้าหนี้แต่ละ

²⁰จาก บรรหาร จงประเสริฐ, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 19* (น.2)

รายของลูกหนี้ก็จะพยายามรับฟ้องร้องบังคับคดี เพื่อประโยชน์ของตนในการบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินที่มีเหลืออยู่ของลูกหนี้ให้ได้โดยเร็วที่สุดก่อนเจ้าหนี้อื่น หากปล่อยให้เป็นอย่างนี้ ย่อมเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในระหว่างเจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ด้วยกันเอง²¹ เพราะเจ้าหนี้ที่ฟ้องคดีก่อนย่อมได้รับชำระหนี้ก่อนไปจนเต็มจำนวน ในขณะที่เจ้าหนี้รายหลังอาจไม่ได้รับชำระหนี้เลย ดังนั้นกฎหมายจึงได้บัญญัติวิธีการจัดสรรทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้มีหนี้สินส่วนตัว เพื่อให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้โดยเป็นธรรม สะดวก รวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งสามัญซึ่งเรียกว่ากฎหมายล้มละลาย

กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองประโยชน์สาธารณะชนโดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ความสะดวกและความเสมอภาคแก่เจ้าหนี้โดยทั่วไป และช่วยปลดปล่อยหนี้สินของลูกหนี้ที่สุจริตโดยวิธียกหนี้ให้หรือให้โอกาสประนอมหนี้เพื่อตั้งตัวใหม่ รวมทั้งกฎหมายล้มละลายยังมีวัตถุประสงค์ในการให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนโดยควบคุมจำกัดสิทธิของบุคคลล้มละลายและลงโทษลูกหนี้ผู้กระทำทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการค้าขาย²² ซึ่งแตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่มุ่งคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความในคดี ซึ่งเป็นเอกชนเป็นหลัก ทำให้การดำเนินคดีแพ่งสามัญถือหลักความตกลงของคู่ความเป็นหลัก

ดังนั้นกฎหมายล้มละลายจึงเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงวิธีสะสางหนี้สินของบุคคลที่มีหนี้สินส่วนตัว เพื่อประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย และเป็นการบรรเทาความเสียหายที่เกิดแก่เจ้าหนี้ทุกราย ที่ได้รับความเสียหายจากการที่ลูกหนี้มีหนี้สินส่วนตัว โดยการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ให้ได้มากที่สุดแล้วนำมาแบ่งเฉลี่ยให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายด้วยความเสมอภาคตามหลักสัดส่วนแห่งหนี้ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ กฎหมายล้มละลายจึงได้มีมาตรการในการถอนอำนาจปกครองและจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้แล้วโอนอำนาจในการจัดการทรัพย์สินให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้และดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ตามวิธีการที่กำหนดในกฎหมายล้มละลายแล้ว บรรดาเจ้าหนี้จะถูกจำกัดสิทธิในการฟ้องร้องเพื่อบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ต่อศาลเป็นคดีแพ่งสามัญตามวิธีที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง²³ ในการนี้กฎหมายล้มละลายได้กำหนดวิธีการใช้สิทธิ

²¹ จาก กฎหมายล้มละลาย (น.1), โดย ปรีชา พานิชวงศ์, 2536, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์.

²² จาก บัญชีประกอบร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483, โดย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, สืบค้นจาก <http://www.digi.library.tu.ac.th/thesis/la/1021/15BIBLIOGRAPHY.pdf>.

²³ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 26 บัญญัติว่า ตราบใดที่ศาลยังมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าหนี้จะฟ้องคดีแพ่งอันเกี่ยวกับหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ให้นำบทบัญญัติในมาตราก่อนมาใช้บังคับโดยอนุโลม

บังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ของเจ้าหนี้ด้วยการกำหนดให้เจ้าหนี้ประสงค์จะบังคับให้ลูกหนี้ผู้มีหนี้สิน
 ล้นพ้นตัวชำระหนี้จะต้องดำเนินการยื่นคำขอพิสูจน์หนี้หรือสิทธิเรียกร้องของตน ซึ่งเรียกว่า “การ
 ขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย” ซึ่งกฎหมายล้มละลายกำหนดให้เจ้าหนี้ทุกรายที่ประสงค์จะได้รับ
 ชำระหนี้ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แม้ว่าเจ้าหนี้จะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือ
 เป็นเจ้าหนี้ที่ได้ยื่นฟ้องคดีแพ่งไว้แล้ว แต่คดีอยู่ในระหว่างพิจารณาก็ตาม²⁴ การที่กฎหมายล้มละลาย
 ต้องกำหนดให้เจ้าหนี้ทั้งหลายจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ ก็เพื่อพิสูจน์หนี้หรือสิทธิเรียกร้องที่
 เจ้าหนี้อยู่ตามกฎหมายทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายล้มละลายรับรองและยืนยันความเป็นเจ้าหนี้ที่แท้จริง
 และรับรองสิทธิในการได้รับชำระหนี้ที่เจ้าหนี้อยู่ตามกฎหมาย และให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้ใน
 คดีล้มละลายด้วยวิธีการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามสัดส่วนแห่งหนี้ และ
 ได้รับสิทธิเข้าร่วมในกระบวนการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย โดยการได้รับสิทธิใน
 การออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมเจ้าหนี้ในกิจการที่กฎหมายล้มละลายกำหนด จึงอาจกล่าวได้ว่า
 เมื่อลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวและถูกจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายแล้ว เจ้าหนี้ไม่สามารถใช้สิทธิ
 บังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ด้วยวิธีการอื่นนอกจากการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้ ดังนั้น การ
 ขอรับชำระเป็นวิถีทางเดียวที่ทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

2.5.1 เหตุผลและความจำเป็นในการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

การขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายเป็นระบบการบังคับชำระหนี้โดยวิธีการของกฎหมาย
 ล้มละลาย ที่กำหนดให้เมื่อลูกหนี้เป็นระบบการบังคับชำระหนี้โดยวิธีการของกฎหมายล้มละลาย ที่
 กำหนดให้เมื่อลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวและถูกจัดการทรัพย์สินตามกฎหมายล้มละลายแล้ว เจ้าหนี้
 ทุกรายของลูกหนี้จะถูกจำกัดสิทธิในการฟ้องร้องต่อศาลเพื่อบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตาม
 หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยกฎหมายล้มละลาย
 ได้กำหนดระบบการบังคับชำระหนี้เอาจากลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวขึ้นมาอีกระบบหนึ่งที่เรียกว่า “
 การขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย”

เหตุผลที่กฎหมายล้มละลายได้บัญญัติระบบการบังคับชำระหนี้เอาแก่ลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้น
 พ้นตัวไว้โดยเฉพาะ โดยไม่นำกระบวนการพิสูจน์หนี้หรือสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายวิธี
 พิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ ก็เนื่องมาจากในสภาวะการณ์ที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ลูกหนี้ลูกหนี้
 ย่อมมีทรัพย์สินไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทุกรายของตนได้เต็มจำนวนที่เป็นหนี้สินกัน

²⁴ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 27 บัญญัติว่า เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้
 เด็ดขาดแล้วเจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ได้ก็แต่โดยปฏิบัติตามวิธีที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ แม้จะเป็นเจ้าหนี้ตาม
 คำพิพากษา หรือเป็นเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แล้ว แต่คดียังอยู่ระหว่างพิจารณาก็ตาม

จริง ผลของสถานการณ์เช่นนี้ทำให้เจ้าหนี้ทุกรายได้รับความเสียหายเป็นอย่างยิ่ง เพราะเจ้าหนี้อาจไม่ได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนหรืออาจไม่ได้รับชำระหนี้เลย เนื่องจากลูกหนี้อาจล่าเอียงชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้บางคนไม่เสมอภาคกัน เป็นเหตุให้เจ้าหนี้ได้เปรียบเสียเปรียบกันในการชำระหนี้ หรือลูกหนี้อาจกระทำการโดยทุจริตทำให้เจ้าหนี้เสียหาย ในพฤติกรรมเช่นนี้รัฐเล็งเห็นถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่เจ้าหนี้ทุกรายที่จะได้รับเนื่องจากการได้รับชำระหนี้ไม่เต็มจำนวนและล่าช้า ดังนั้นรัฐจึงได้สร้างระบบบังคับชำระหนี้ตามกฎหมายล้มละลายซึ่งเรียกว่า “การขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย” โดยการจำกัดสิทธิในการฟ้องร้องบังคับคดีให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกำหนดให้เจ้าหนี้ที่ประสงค์จะได้รับชำระหนี้จะต้องมาขอรับชำระหนี้ ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายล้มละลายยืนยันและรับรองความเป็นเจ้าหนี้ที่แท้จริงและรับรองสิทธิในการได้รับชำระหนี้ที่เจ้าหนี้มีอยู่ตามกฎหมาย ซึ่งการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายกำหนดขึ้นเพื่อเป็นมาตรการในทางกฎหมายในการบรรเทาความเสียหายให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว เนื่องจากรัฐเล็งเห็นว่า หากปล่อยให้เจ้าหนี้ต่างคนต่างฟ้องร้องบังคับชำระหนี้เอาจากลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามวิธีการที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ย่อมทำให้เจ้าหนี้ได้รับความเสียหายมากยิ่งขึ้น และเกิดความล่าช้าในการบังคับชำระหนี้

ดังนั้น เพื่อบรรเทาความเสียหายแก่เจ้าหนี้ทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากการที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว กฎหมายล้มละลายจึงได้สร้างระบบการบังคับชำระหนี้ด้วยวิธีการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายเป็นพิเศษต่างหากจากระบบ การบังคับชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งระบบดังกล่าวแม้จะไม่สามารถทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้จนเต็มจำนวนหนี้ก็ตาม แต่ระบบการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายก็จะทำให้เจ้าหนี้ทุกรายได้รับชำระหนี้โดยความเป็นธรรม ตามสัดส่วนแห่งหนี้ กล่าวคือ เจ้าหนี้ที่มีหนี้มากก็จะได้รับชำระหนี้ไปตามสัดส่วนที่มาก เจ้าหนี้ที่มีหนี้ น้อยก็จะได้รับชำระหนี้ไปตามสัดส่วนที่น้อยนอกจากนี้ การขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจะทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ได้สะดวก รวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการฟ้องเป็นคดีแพ่งสามัญ

2.5.2 วัตถุประสงค์ของการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

การขอรับชำระหนี้มีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมเจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการชำระสะสางหนี้สินของผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพื่อให้เจ้าหนี้ได้มีโอกาสพิสูจน์หนี้หรือสิทธิเรียกร้องของตนที่มีต่อลูกหนี้ล้มละลาย ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายล้มละลายรับรองและยืนยันความเป็นเจ้าหนี้ที่แท้จริงและสิทธิในการชำระหนี้ที่มีอยู่ตามกฎหมาย การชำระหนี้กำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมและกำหนดจำนวนเจ้าหนี้ที่แท้จริงที่เจ้าหนี้แต่ละรายมีสิทธิได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้อย่างรวดเร็วและแน่นอน

เหตุที่กฎหมายล้มละลายยอมรับรองสิทธิให้เจ้าหนี้ทุกรายของลูกหนี้สามารถขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้ ทั้งนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดไว้ว่า หากลูกหนี้ต้องถูกจัดการทรัพย์สินตามกฎหมายล้มละลาย ลูกหนี้ไม่สามารถถือเอาประโยชน์แห่งเงื่อนไขเริ่มต้นหรือเงื่อนไขสิ้นสุดได้ กรณีเช่นนี้ให้ถือว่าหนี้ทุกรายของลูกหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว และเจ้าหนี้ทุกรายก็มีสิทธิขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายคืนได้ทันที เพราะถ้าหากรอให้เจ้าหนี้แต่ละรายถึงกำหนดชำระเสียก่อน จึงให้เจ้าหนี้ที่มีสิทธิขอรับชำระหนี้ได้ ก็คงทำให้กระบวนการชำระสะสางหนี้สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว²⁵ ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ทำให้เจ้าหนี้ที่มีมูลหนี้หรือสิทธิเรียกร้องทุกราย ไม่ว่าจะหนี้หรือสิทธิเรียกร้องจะยังไม่ถึงกำหนดชำระหรือมีเงื่อนไข ก็สามารถขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการชำระสะสางหนี้สินของลูกหนี้ผู้ล้มละลายให้เสร็จสิ้นลงไปเสียในคราวเดียวกัน อันจะเป็นการบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เจ้าหนี้ทุกรายได้อย่างรวดเร็วและเป็นการให้โอกาสลูกหนี้ผู้สุจริตเริ่มต้นประกอบอาชีพได้ใหม่

การขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายเป็นกระบวนการพิสูจน์ความเป็นเจ้าหนี้และพิสูจน์จำนวนหนี้ที่แท้จริง แม้เจ้าหนี้จะเป็นเจ้าหนี้ที่ผ่านกระบวนการพิสูจน์หนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้วก็ตาม ถ้าเจ้าหนี้ประสงค์จะได้รับชำระหนี้จะต้องมาขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติของกฎหมายล้มละลายที่กำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่งจะต้องมาขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายโดยไม่มีข้อยกเว้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า กฎหมายล้มละลายไม่ยอมรับรองสิทธิในการได้รับชำระหนี้ที่เจ้าหนี้มีอยู่ตามกฎหมายอื่น เมื่อใดก็ตามที่ลูกหนี้มีหนี้สินส่วนตัวและถูกจัดการทรัพย์สินตามกฎหมายล้มละลาย เจ้าหนี้รายใดที่ประสงค์จะได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจะต้องมาขอรับชำระหนี้เพื่อพิสูจน์ความเป็นเจ้าหนี้และจำนวนหนี้ที่แท้จริง

2.5.3 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

กระบวนการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้มีการแก้ไข โดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2558 ซึ่งใช้บังคับกับคดีที่มีการยื่นฟ้องนับแต่วันที่ 27 สิงหาคม 2558 เป็นต้นไป ตามมาตรา 2 และมาตรา 15 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ส่วนคดีที่มีการยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่ 27 สิงหาคม 2558 กระบวนพิจารณาในการขอรับชำระหนี้ยังคงเป็นไปตามบัญญัติเดิมก่อนมีการแก้ไข

²⁵ จาก ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย (น.34), โดย อัจฉรา ประจันนวล, 2540, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

²⁶ การแก้ไขที่สำคัญพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2558 ได้แก้ไขกระบวนการในส่วนของการพิจารณาคำขอรับชำระหนี้มีหลายขั้นตอน โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำความเห็นเสนอศาลเพื่อมีคำสั่งคำขอรับชำระหนี้ซึ่งทำให้กระบวนการพิจารณาคำขอรับชำระหนี้มีหลายขั้นตอน พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 8) นั้นจึงกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้มีอำนาจในการสอบสวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับคำขอรับชำระหนี้ซึ่งจะทำให้การพิจารณาคำขอรับชำระหนี้รวดเร็วขึ้น

2.5.3.1 การยื่นคำขอรับชำระหนี้

มาตรา 27 เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ได้ก็แต่โดยปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัตินี้ แม้จะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเป็นเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แล้ว แต่คดียังอยู่ระหว่างพิจารณา

มาตรา 91 เจ้าหนี้ซึ่งขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายเป็นเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือไม่ก็ตาม ต้องยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่ถ้าเจ้าหนี้อยู่นอกราชอาณาจักร เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขยายกำหนดเวลาให้อีกได้ไม่เกินสองเดือน

คำขอรับชำระหนี้จำเป็นต้องทำตามแบบพิมพ์ โดยมีบัญชีแสดงรายละเอียดแห่งหนี้สินและข้อความระบุถึงหลักฐานประกอบหนี้และทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดของลูกหนี้ที่ยึดไว้เป็นหลักประกัน หรือตกอยู่ในความครอบครองของเจ้าหนี้ทั้งนี้ให้แนบเอกสารที่เกี่ยวกับหนี้ที่ยื่นขอรับชำระหนี้ด้วย

จากหลักกฎหมายมาตรา 27 และมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 จะเห็นได้ว่าเจ้าหนี้ทุกคนต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายไม่ว่าเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ที่ฟ้องคดีล้มละลาย เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้ก็ตาม หรือแม้กระทั่งหนี้อากร กรมสรรพากรหรือกรมศุลกากรก็ยังหน้าที่จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายเมื่อได้มีประกาศโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้²⁷ ในกรณีการขอรับชำระหนี้กรณีปกติ ตามมาตรา 27 ประกอบมาตรา 91 กำหนดเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้ให้ยื่นภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ซึ่งในมาตรา 28 ให้โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่าหนึ่ง

²⁶จาก กฎหมายล้มละลาย (น.178), โดย เอื้อน ชุนแก้ว, 2550, พิมพ์ครั้งที่ 14, กรุงเทพฯ.

²⁷จาก คำพิพากษาฎีกาที่ 4146/2535, โดย ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่ง คำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา, สืบค้นจาก <http://deka.supremecourt.or.th/search/index/2109>

ฉบับ หากว่าวัน โฆษณาไม่ตรงกันให้นับวัน โฆษณาหลังสุด²⁸ สำหรับการขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ ที่อยู่นอกราชอาณาจักร เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขยายเวลาได้ไม่เกิน 2 เดือน คำว่า “เจ้าหนี้ผู้นอกราชอาณาจักร” จะเป็นเจ้าหนี้คนไทยหรือต่างประเทศก็ได้ แต่อยู่นอกราชอาณาจักรขณะที่มีการ ประกาศโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด โดยถือเอาตามความเป็นจริง²⁹ กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขยายระยะเวลาในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ผู้นอกราชอาณาจักรอีก ได้ไม่เกินสองเดือน อำนาจในการที่จะขยายระยะเวลานี้เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่จะพิจารณาตามความเหมาะสม และพฤติการณ์ของเจ้าหนี้เป็นรายๆ ไป และการขยายระยะเวลาของ เจ้าหนี้ที่อยู่นอกราชอาณาจักรไม่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ในกรณีที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้เกินกำหนดได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 91/1 ซึ่งแก้ไข ใหม่โดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2558 ความว่า

“มาตรา 91/1 ถ้าเจ้าหนี้ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 91 วรรค หนึ่ง ให้เจ้าหนี้มีคำขอโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลว่าเจ้าหนี้ประสงค์จะยื่นคำขอรับชำระหนี้ และ แสดงถึงเหตุสุดวิสัยที่ตนไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ทันภายในกำหนดเวลา เมื่อศาลเห็นว่ากรณี เป็นเหตุสุดวิสัย และมีเหตุผลอันสมควรที่จะให้เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาต ให้เจ้าหนี้รายนั้นยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามวรรคหนึ่ง ให้มีสิทธิให้มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากกอง ทรัพย์สินของลูกหนี้เฉพาะทรัพย์สินที่มีอยู่ภายหลังการแบ่งทรัพย์สินก่อนนี้เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระ หนี้ ทั้งนี้ไม่กระทบถึงการใดที่ศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ดำเนินการไป แล้ว”

มาตรานี้เป็นกรณีที่หากเจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไม่ทันภายในกำหนดระยะเวลา จะต้อง ยื่นคำร้องต่อศาลศาลอาจจะอนุญาตให้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้เมื่อปรากฏว่าการที่เจ้าหนี้ไม่ได้ยื่นคำ ขอบรับชำระหนี้ภายในกำหนดนั้นมีเหตุสุดวิสัย เหตุสุดวิสัยตามความมุ่งหมายของมาตรานี้ น่าจะ หมายความว่ามีความเพียงพอกว่าเหตุที่ทำให้เจ้าหนี้ไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ภายในกำหนด และเมื่อมี เหตุผลอันสมควรแล้ว กล่าวคือกรณีที่ ไม่ได้ยื่นคำขอภายในกำหนดนั้นมิได้เกิดจากการจงใจไม่ ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้ว ศาลก็จึงจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหนี้ยื่น

²⁸จาก คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 690/2509, โดย กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, สืบค้นจาก <https://deka.in.th/view-83900.html>

²⁹จาก คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2110/2540, โดย ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่ง คำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา, สืบค้นจาก <http://deka.supremecourt.or.th/search/index/1390>

ไปยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งศาลจะกำหนดเป็นพฤติการณ์แห่งคดีนั้นๆ³⁰

ในส่วนของวรรคสองนั้นได้บัญญัติถึงผลของการยื่นคำขอรับชำระหนี้เกินกำหนดโดยก่อให้เกิดผลดังนี้

(1) เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้เฉพาะจากทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีอยู่ภายหลังแบ่งทรัพย์สินก่อนที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ กล่าวคือให้ดูการแบ่งทรัพย์สินครั้งก่อนวันที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ เป็นการแบ่งทรัพย์สินเมื่อวันที่เท่าใดเช่นเจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2559 ก่อนหน้านั้นมีการแบ่งทรัพย์สินไปเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2559 เจ้าหนี้นี้ก็มีสิทธิเฉพาะจกทรัพย์สินที่ได้มาภายหลังการแบ่งทรัพย์สินในวันที่ 14 มกราคม 2229 แต่หากว่าในคดีนั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังมิได้แบ่งทรัพย์สินเลย เจ้าหนี้นายที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้เกินกำหนดก็มีสิทธิในส่วนเฉลี่ยจากทรัพย์สินทั้งหมด

(2) ไม่กระทบถึงการไต่ที่ศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ดำเนินการไปแล้ว กล่าวคือ เจ้าหนี้นายนี้สามารถใช้สิทธิในคดีล้มละลายในฐานะเจ้าหนี้ได้ตั้งแต่วันที่ได้อื่นคำขอรับชำระหนี้ตามที่ศาลมีคำสั่งอนุญาต หากว่าก่อนหน้านั้นมีการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกไปแล้ว เจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้จะขอใช้สิทธิลงคะแนนด้วยไม่ได้ ที่ว่าไม่กระทบการไต่ที่ศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ดำเนินการไปแล้ว เป็นการรองรับการกระทำก่อนที่จะมีการยื่นคำขอรับชำระหนี้ว่าจะไม่มีการถูกกระทบโดยการอนุญาตให้เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้เกินกำหนด³¹

นอกจากระยะเวลาที่กล่าวไว้ในมาตรา 91 แล้วยังมีกำหนดเวลาขอรับชำระหนี้ที่กฎหมายอนุญาตให้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้เป็นกรณีพิเศษแตกต่างจากมาตราดังกล่าวดังนี้

(1) การขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 92 เนื่องจากทรัพย์สินของบุคคลภายนอกซึ่งอยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ถูกเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยึดไปตามมาตรา ๑๐๕(๓) หรือเจ้าหนี้ถูกเพิกถอนการโอนตามมาตรา ๑๑๕ หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ไม่ยอมรับทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญากรณีที่ทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญานั้นมีการะเกินควรกว่าประโยชน์จะพึงได้ตามมาตรา ๑๒๒³²

³⁰จาก เอื้อน ขุนแก้ว , อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 26 (น.184)

³¹จาก เอื้อน ขุนแก้ว , อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 26 (น.185)

³² พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 มาตรา 92 บัญญัติว่า บุคคลใดได้รับความเสียหายเพราะสิ่งของตนถูกยึดไว้ตามมาตรา 109 (3) กีด หรือเพราะการโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใดๆ ถูกเพิกถอนตามมาตรา 115 กีด หรือเพราะการโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใดๆ ถูกเพิกถอนตามมาตรา 115 กีด หรือเพราะเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ยอมรับทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาตามมาตรา 122 กีด มีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับราคาส่งของ

มาตรา ๕๒ บุคคลที่มีสิทธิขอรับชำระหนี้ตามมาตรา ๙๑ นี้ได้แก่

กรณีที่หนึ่ง บุคคลที่ได้รับความเสียหายเพราะสิ่งของของตนถูกยึดไปตามมาตร ๑๐๕ (๓) มีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับราคาสินค้าของภายในกำหนดเวลาตาม มาตรา ๕๑ แต่ให้นับแต่วันที่อาจใช้สิทธิขอรับชำระหนี้ กล่าวคือบุคคลซึ่งสิ่งของของตนถูกยึดไปตามมาตรา ๑๐๕ (๓) ก็คือเจ้าของสิ่งของที่อยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ ซึ่งอาจทำให้เห็นว่าสิ่งของนั้น น่าจะเป็นของลูกหนี้ บุคคลที่ได้รับความเสียหายดังกล่าว มีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับค่าสิ่งของนั้นได้นับแต่วันที่ยังใช้สิทธิได้คือวันที่เจ้าพนักงาน พิทักษ์ทรัพย์ไปยึดสิ่งของมา

กรณีที่สอง เจ้าหนี้ที่ซึ่งการโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใด ๆ ถูกเพิกถอนการโอนตามมาตรา ๑๑๕ ขอรับชำระหนี้สำหรับมูลหนี้เดิม การเพิกถอนการโอนตาม มาตรา ๑๑๕ เป็นเรื่องเพิกถอนการ โอนหรือการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งทำให้เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งได้เปรียบหนี้อื่น

กรณีที่สาม คู่สัญญาขอรับชำระหนี้ในค่าเสียหายเนื่องจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ยอมรับทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาที่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ตาม มาตรา ๑๒๒ สิทธิของคู่สัญญาจะขอรับชำระหนี้ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ปฏิเสธสิทธิแล้ว³³

(2) การขอรับชำระหนี้ในมูลหนี้ตามคำพิพากษาที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าว่าคดีแล้วแพคดี เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิขอรับชำระหนี้ได้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 91 แต่ให้นับจากวันที่คดีถึงที่สุด ตามมาตรา 93³⁴

(3) กรณีที่ศาลมีคำสั่งยกเลิกการประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย เจ้าหนี้ในมูลหนี้ที่ลูกหนี้ก่อให้เกิดขึ้นหลังจากศาลมีคำสั่งเห็นชอบในการประนอมหนี้จนถึงวันที่ศาลมีคำสั่งยกเลิกการประนอมหนี้ มีสิทธิยื่นคำรับชำระหนี้ได้ภายใน 2 เดือนนับแต่วันประกาศโฆษณา ตามมาตรา 60 วรรคท้าย³⁵

หรือหนี้เดิมหรือค่าเสียหายได้ แล้วแต่กรณีภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 91 แต่ให้นับจากวันที่อาจใช้สิทธิขอรับชำระหนี้ได้ ถ้ามีข้อโต้แย้งเป็นคดี ให้นับจากวันที่คดีถึงที่สุด

³³ จาก เอื้อน ขุนแก้ว, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 26* (น.187 – 188)

³⁴ พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 มาตรา 93 บัญญัติว่า ในกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าว่าคดีที่ค้างพิจารณาอยู่แทนลูกหนี้ ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แพคดี เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 91 แต่ให้นับจากวันที่คดีถึงที่สุด

³⁵ พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 มาตรา 60 บัญญัติว่า ถ้าลูกหนี้ผินผิดไม่ชำระหนี้ตามที่ตกลงไว้ในการประนอมหนี้ก็ดี หรือปรากฏแก่ศาลโดยมีพยานหลักฐานว่าการประนอมหนี้นั้นไม่อาจดำเนินไปได้โดยปราศจากอุกฤษฏ์หรือจะเป็นการเน้นซ้ำเกินสมควรก็ดี หรือการที่ศาลได้มีคำสั่งเห็นชอบด้วยนั้นเป็นเพราะถูกหลอกลวงทุจริตก็ดี เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานหรือเจ้าหนี้คนใดมีคำขอ โดยทำเป็นคำร้อง ศาลมี

(4) กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งปลดล้มละลายให้เจ้าหนี้ที่ลูกหนี้ได้ก่อนหนี้ขึ้น ภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งปลดจากการล้มละลาย ถึงก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนนั้นยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ ตามมาตรา 81³⁶

ผลของการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย เป็นเพียงวิธีการที่จะต้องปฏิบัติตามที่ กฎหมายบัญญัติไว้ ส่วนคำสั่งของศาลหรือ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่อนุญาตให้เจ้าหนี้ได้รับชำระ หนี้เพียงใด จำนวนดังกล่าวเป็นเพียงฐานแห่งสิทธิที่จะนำไปใช้ในการคำนวณแบ่งทรัพย์สิน เจ้าหนี้ จะได้รับชำระหนี้จริงเพียงใดขึ้นอยู่กับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่รวบรวมได้ อันจะนำมาแบ่งส่วนเฉลี่ย ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย เมื่อเจ้าหนี้ยังมีได้รับชำระหนี้เพียงใด ลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้ำประกันต้อง รับผิดชอบชำระหนี้ดังกล่าวอยู่³⁷

ผลของการที่เจ้าหนี้ไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้มีผลทำให้เจ้าหนี้หมดสิทธิเรียกร้องจากลูกหนี้ และไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่บุคคลอื่นที่ต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกหนี้เช่น ลูกหนี้ร่วม หรือผู้ค้ำประกัน ยังต้องรับผิดชอบกับเจ้าหนี้อยู่

2.5.3.2 หนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้

พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 มาตรา 94 บัญญัติว่า เจ้าหนี้ไม่มีประกันอาจ ขอรับชำระหนี้ได้ ถ้ามูลแห่งหนี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แม้ว่าหนี้นั้นยังไม่ถึงกำหนดชำระหรือมีเงื่อนไขเวลาก็ตาม เว้นแต่

(1) หนี้ที่เกิดขึ้น โดยฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดี หรือหนี้ที่จะ พ้องร้องบังคับคดีไม่ได้

อำนาจยกเลิกการประนอมหนี้และพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงการใดที่ได้กระทำไปแล้วตาม ข้อประนอมหนี้

เมื่อศาลได้พิพากษาดังกล่าวในวรรคก่อนแล้ว ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โฆษณาคำพิพากษาในราช กิจจานุเบกษา และในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่าหนึ่งฉบับ ในคำโฆษณาให้ระบุชื่อ ตำบลที่อยู่ อาชีพของ ลูกหนี้และวันที่ศาลได้มีคำพิพากษา ทั้งให้แจ้งกำหนดเวลาให้เจ้าหนี้ทั้งหลายเสนอคำขอรับชำระหนี้ที่ลูกหนี้ได้ กระทำขึ้นในระหว่างวันที่ศาลได้มีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ถึงวันที่ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายต่อ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วย

³⁶ พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 มาตรา 81 เมื่อศาลได้เพิกถอนคำสั่งปลดจากการล้มละลาย ให้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่าหนึ่งฉบับ ทั้งให้แจ้ง กำหนดเวลาให้เจ้าหนี้ทั้งหลายเสนอคำขอรับชำระหนี้ที่ลูกหนี้ได้กระทำให้ขึ้นภายหลังจากศาลมีคำสั่งให้ปลดจาก ล้มละลายก่อนที่ศาลได้มีคำสั่งเพิกถอนนั้นด้วย

³⁷ จาก คำพิพากษาฎีกาที่ 5737/2545 , โดย ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่ง คำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา , สืบค้นจาก <http://deka.supremecourt.or.th/search/index/757>

(2) หนี้ที่เจ้าหนี้ยอมให้ลูกหนี้กระทำขึ้น เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ถึงการที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว แต่ไม่รวมถึงหนี้ที่เจ้าหนี้ยอมให้ลูกหนี้กระทำขึ้นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ดำเนินต่อไป

จากมาตราดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าหนี้ที่จะขอรับชำระหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลายนั้นจะต้องเป็นหนี้เงิน หนี้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ งดเว้นการกระทำ และส่งมอบทรัพย์สิน เจ้าหนี้ไม่อาจนำส่วนนี้มายื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ และมูลแห่งหนี้ที่จะนำมายื่นคำขอรับชำระหนี้ต้องเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แม้จะยังไม่ถึงกำหนดชำระหรือมีเงื่อนไขเวลาที่สามารถนำมายื่นขอรับชำระหนี้ได้ และแม้ว่าเป็นหนี้ภาษีอากรก็ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ด้วยเช่นกัน

2.5.4 ประเภทของเจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

2.5.4.1 การยื่นคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้มีประกัน

เจ้าหนี้มีประกัน คือ เจ้าหนี้ที่มีทรัพย์สินที่ลูกหนี้วางไว้เป็นหลักประกันแก่เจ้าหนี้ และเจ้าหนี้มีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้สามัญทั่วไป โดยได้บัญญัติบทนิยามไว้ในมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ได้กำหนดความหมายของ “เจ้าหนี้มีประกัน” หมายความว่า เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในทางจำนอง จำน่า หรือสิทธิยึดหน่วง หรือเจ้าหนี้บุริมสิทธิที่บังคับได้ทำนองเดียวกับผู้รับจำนำ โดยเจ้าหนี้มีประกันมีสองทางเลือกได้แก่ ทางเลือกแรกคือถือสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันของลูกหนี้ที่ได้ให้ก่อนลูกหนี้พิทักษ์ทรัพย์โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่ต้องยอมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจดูทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 95 ทางเลือกที่สองสามารถใช้สิทธิขอรับชำระหนี้ได้ โดยปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ตามมาตรา 96 อันได้แก่ (1) เมื่อยินยอมสละทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายแล้วขอรับชำระหนี้เต็มจำนวน (2) เมื่อได้บังคับเอาแก่ทรัพย์สินหลักประกันแล้วขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่ (3) เมื่อได้ขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขายทอดตลาดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันแล้วขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่ (4) เมื่อตีราคาทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันแล้วขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่ในกรณีเช่นนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจไถ่ถอนทรัพย์สินตามราคานั้นได้ถ้าเห็นว่า ราคานั้นไม่สมควรเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจขายทรัพย์สินนั้นตามวิธีการที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และเจ้าหนี้ตกลงกัน ถ้าไม่ตกลงกันจะขายทอดตลาดก็ได้แต่ต้องไม่เสียหายแก่เจ้าหนี้นั้น และเจ้าหนี้หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดได้ เมื่อขายได้เงินสุทธิเท่าใดให้ถือว่าเป็นราคาที่เจ้าหนี้ได้ตีมาในคำขอ

ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่แจ้งโดยหนังสือให้เจ้าหนี้ทราบว่าจะใช้สิทธิไถ่ถอน หรือตกลงให้ขายทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันภายในกำหนดเวลาสี่เดือนนับแต่วันที่เจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ให้ถือว่ายินยอมให้ทรัพย์สินนั้นเป็นกรรมสิทธิ์แก่เจ้าหนี้ตามราคาที่ได้ตีมา และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หามาสิทธิไถ่ถอนหรือขายทรัพย์สินนั้น

บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ ไม่ให้ใช้บังคับในกรณีที่ตามกฎหมายไม่ต้องรับผิดชอบกว่าราคาทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน

เจ้าหนี้มีประกันต้องเลือกใช้สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 95 หรือ มาตรา 96 หากใช้สิทธิตามมาตรา 96 เจ้าหนี้ต้องยื่นคำขอภายในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 91 และเจ้าหนี้ออมหมดสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน ตามมาตรา 95³⁸ แต่หากเจ้าหนี้ใช้สิทธิตามมาตรา 95 ก็ไม่จำเป็นต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ แต่ชอบที่จะใช้สิทธิฟ้องเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้ชำระสะสางหนี้ของลูกหนี้แก่ตนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง³⁹ หรือยื่นคำร้องขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันแล้วนำเงินมาชำระหนี้แก่ตนได้⁴⁰

ในคดีล้มละลาย เจ้าหนี้มีประกันก็ยังคงมีสิทธิคิดว่าเจ้าหนี้สามัญทั่วไป กล่าวคือสามารถเลือกที่จะบังคับชำระหนี้เอากับทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน โดยไม่ต้องมาขอรับชำระหนี้ หรือเลือกที่จะขอรับชำระหนี้ก็ได้ เพราะสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันมีอยู่เหนือทรัพย์สินของลูกหนี้จะถูกกระทบแม้ลูกหนี้จำต้องเข้าสู่กระบวนการล้มละลายก็ตาม

2.5.4.2 การยื่นคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ไม่มีประกัน

เจ้าหนี้ไม่มีประกัน หมายถึง เจ้าหนี้ที่ไม่มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นกรณีพิเศษ เพราะเจ้าหนี้ไม่มีประกันเป็นเจ้าหนี้ที่ไม่ได้ยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้เป็นหลักประกัน เจ้าหนี้ไม่มีประกันจึงไม่มีสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันได้อย่างเจ้าหนี้มีประกัน กฎหมายล้มละลายจึงถือว่าเจ้าหนี้ไม่มีประกันมีฐานะเท่าเทียมกันในการได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายด้วยการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ตามสัดส่วนแห่งหนี้ โดยกฎหมายล้มละลายได้กำหนดให้เจ้าหนี้ไม่มีประกันที่ประสงค์จะได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจะต้องยื่นคำขอรับชำระ

³⁸ จาก คำพิพากษาฎีกาที่ 1711/2535, 6722/2544 , โดย เนติบัณฑิตยสภา, สืบค้นจาก <https://deka.in.th/view-15323.html>

³⁹ จาก คำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ ส.1/2547, โดย ศาลยุติธรรม , สืบค้นจาก https://elib.coj.go.th/Ebook/data/judge_report/3_3.pdf

⁴⁰ จาก คำพิพากษาฎีกาที่ 6817/2545, ศาลยุติธรรม, สืบค้นจาก https://elib.coj.go.th/Ebook/data/judge_report/3_3.pdf

หนี้เพื่อพิสูจน์สิทธิในการเรียกร้องที่เจ้าหนี้ไม่มีประกันมืออยู่ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 94 กำหนดให้เจ้าหนี้ไม่มีประกันอาจขอรับชำระหนี้ได้ถ้ามูลแห่งหนี้เกิดก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ แม้ว่าหนี้นั้นยังไม่ถึงกำหนดชำระหรือมีเงื่อนไขก็ตาม เว้นแต่ (1) เป็นหนี้ที่เกิดขึ้นโดยฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดี หรือหนี้ที่จะฟ้องร้องให้บังคับคดีไม่ได้ (2) หนี้ที่เจ้าหนี้อยอมให้ลูกหนี้กระทำขึ้นเมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ถึงการที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว แต่ไม่รวมถึงหนี้ที่เจ้าหนี้อยอมให้กระทำขึ้นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ดำเนินต่อไปได้

วันที่เกิดมูลหนี้ หมายถึง วันที่มีนิติสัมพันธ์อันจะทำให้เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องต่อลูกหนี้ได้เกิดขึ้น หนี้ที่จะขอรับชำระหนี้ได้มูลแห่งหนี้ต้องเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งอาจจะเป็นคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว หรือพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก็ได้

เจ้าหนี้ไม่มีประกันยังรวมถึงลูกหนี้ร่วมและผู้ค้ำประกันในกรณีที่ลูกหนี้ร่วมบางคนถูกจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลาย กฎหมายล้มละลายได้กำหนดให้ลูกหนี้ร่วมตามจำนวนที่ตนอาจใช้สิทธิไล่เบี้ยในเวลาภายหลังหน้า ตามมาตรา 101 เว้นแต่เจ้าหนี้ได้ใช้สิทธิขอรับชำระหนี้เต็มจำนวนแล้ว⁴¹ แต่หากเจ้าหนี้เรียกให้ลูกหนี้ร่วม หรือผู้ค้ำประกันใช้หนี้แทนลูกหนี้ผู้ล้มละลายแล้วลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้ำประกันที่ชำระหนี้แทนลูกหนี้ผู้ล้มละลายย่อมมีช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ และมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ผู้ล้มละลายชำระหนี้ในส่วนที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ ลูกหนี้ร่วมและผู้ค้ำประกันจึงมีฐานะเป็นเจ้าหนี้ของลูกหนี้ในหนี้ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต หากลูกหนี้ร่วม หรือผู้ค้ำประกันถูกเจ้าหนี้เรียกให้ชำระหนี้แทนลูกหนี้ กฎหมายล้มละลายจึงได้บัญญัติรับรองสิทธิของลูกหนี้ร่วมและผู้ค้ำประกันให้มีสิทธิขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้

2.5.5 ลักษณะการรวบรวมและการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลาย

ตามกฎหมายล้มละลายให้ถือว่าทรัพย์สินต่อไปนี้เป็นทรัพย์สินที่อาจแบ่งได้ในคดีล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 109

1) ทรัพย์สินทั้งหลายอันลูกหนี้มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลายรวมทั้งสิทธิเรียกร้องเหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น เว้นแต่

ก. เครื่องใช้สอยส่วนตัวอันจำเป็นแก่การดำรงชีพ ซึ่งลูกหนี้รวมทั้งคู่สมรสและบุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้ จำเป็นต้องใช้ตามสมควรแก่ฐานะานุรูป และ

ข. สัตว์ พืชพันธุ์ เครื่องมือและสิ่งของสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพของลูกหนี้ ราคารวมกันไม่เกินหนึ่งแสนบาท

⁴¹ จาก เอื้อน ขุนแก้ว, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 26* (น.210)

2) ทรัพย์สินซึ่งลูกหนี้ได้มาภายหลังเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลายจนถึงเวลาปลดล้มละลาย

3) สิ่งของที่อยู่ในความครอบครองหรืออำนาจสั่งการหรือสั่งจำหน่ายของลูกหนี้ในทางการค้าหรือธุรกิจของลูกหนี้ ด้วยความยินยอมของเจ้าของอันแท้จริง โดยพฤติการณ์ซึ่งทำให้เห็นว่าลูกหนี้เป็นเจ้าของในขณะที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย และตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียวมีอำนาจกระทำการดังต่อไปนี้

(1) จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้หรือกระทำการที่จำเป็น เพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป

(2) เก็บรวบรวมหรือรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิที่จะได้รับจากผู้อื่น

(3) ประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้

ตามบทบัญญัติมาตราดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในทางแพ่งทั้งสิ้น เนื่องจากลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ไม่มีอำนาจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของตน ไม่ว่าในชั้นพิจารณาหรือในชั้นบังคับคดีเนื่องจากกฎหมายล้มละลายให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพียงผู้เดียว⁴² และตามมาตรา 24 เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้วห้ามมิให้ลูกหนี้กระทำการใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการของตน เว้นแต่ได้กระทำตามคำสั่งหรือความเห็นชอบของศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือที่ประชุมเจ้าหนี้

2.5.6 การรวบรวมทรัพย์สินในคดีล้มละลาย

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 22 (2) ในการเก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น และเมื่อศาลล้มละลายได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ตามมาตรา 19 กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องยึดบรรดาทรัพย์สินซึ่งอยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ หรือของบุคคลอื่นอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลาย เพื่อจะได้จำหน่ายนำมาจำหน่ายและรวบรวมเงินเพื่อแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ ตามมาตรา 109 ซึ่งการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายนี้อาจทำให้ได้ด้วยการยึดทรัพย์

⁴²จาก คำพิพากษาฎีกาที่ 6586/2539, โดย ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่ง คำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา, สืบค้น <http://deka.supremecourt.or.th/search/index/1473>.

อายุทรัพย์ สั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจำหน่ายทรัพย์สินและส่งเงินที่ได้จากการขายหรืออายุในคดีแพ่งเข้ากองทรัพย์สินของลูกหนี้ในกรณีที่การบังคับคดียังไม่บริบูรณ์ และทวงหนี้เป็นต้น

2.5.7 การแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลาย

หลังจากศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะดำเนินการนำทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ได้ยึดไว้ออกขายทอดตลาดตามมาตรา 19 วรรคสาม แล้วนำเงินมาแบ่งชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย โดยกำหนดเวลาในการแบ่งทรัพย์สินจะต้องดำเนินการทุกระยะเวลาไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย หากยังไม่สามารถแบ่งทรัพย์สินได้ในคราวเดียวกันเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจรายงานศาลเพื่อขอขยายระยะเวลาออกอีกได้เมื่อมีเหตุอันสมควร ตามมาตรา 124 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 เช่นยังขายทรัพย์สินไม่ได้ หรือเงินที่รวบรวมมีจำนวนน้อย หากนำมาดำเนินการแบ่งให้เจ้าหนี้แล้วอาจไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

ก่อนทำการแบ่งครั้งใด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับและส่งแจ้งความไปยังเจ้าหนี้และบุคคลล้มละลายล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน กำหนดวันเวลาให้มาตรวจบัญชีแบ่ง ถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้านให้ถือว่าบัญชีนั้นถูกต้องและเป็นที่สุดแล้วให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โฆษณาการแบ่งนั้น ณ สำนักงานและแจ้งจำนวนส่วนแบ่งที่จ่ายไปยังเจ้าหนี้ตามมาตรา 126 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483

ลำดับในการแบ่งทรัพย์สิน เมื่อพิจารณามาตรา 95 มาตรา 96 และมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ประกอบกันแล้ว สามารถแบ่งลำดับในการแบ่งทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีล้มละลายดังนี้

- ก. เจ้าหนี้มีประกัน
- ข. เจ้าหนี้ตามมาตรา 130
- ค. เจ้าหนี้ค้ำยสิทธิตามมาตรา 130 ทวิ
- ง. เจ้าหนี้ซึ่งเป็นสามีหรือภรรยา ของลูกหนี้ตามมาตรา 129
- จ. ลูกหนี้

ก) เจ้าหนี้มีประกัน เจ้าหนี้มีประกันจะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่นๆจากทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันของตนภายในวงเงินที่ตนมีบุริมสิทธิหรือทรัพย์สินนั้น ในส่วนของเจ้าหนี้มีประกันนี้หากว่าทรัพย์หลักประกันไม่เพียงพอในการชำระหนี้ หากเจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายตามมาตรา 96 ในส่วนที่เหลือเจ้าหนี้จะได้รับการชำระหนี้ในฐานะเจ้าหนี้ธรรมดาตามมาตรา 130 (7)

- ข) เจ้าหนี้ตามมาตรา 130

เจ้าหนี้ตามมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพหุศักราช 2483 จะได้รับชำระหนี้เรียงตามลำดับที่กำหนดไว้ในมาตรา 130 (1) – (7) ดังนี้

ลำดับที่ 1 ค่าใช้จ่ายในการจัดการมรดกของลูกหนี้ เป็นกรณีที่ถูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดาถึงแก่ความตาย

ลำดับที่ 2 ค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ในระหว่างที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการทรัพย์สินนั้น หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องใช้จ่ายเงินต่างๆ ในการจัดการทรัพย์สิน เช่นกรณีเข้าไปจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ตามมาตรา 120 ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องเอาเงินจากกองทรัพย์สินไปจ่ายให้แก่เจ้าหนี้ก่อน หรือหากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำเงินค่าใช้จ่ายส่วนนี้มาจากเจ้าหนี้ผู้เป็น โจทก์ก็ต้องจ่ายคืนให้แก่เจ้าหนี้ผู้เป็น โจทก์ก่อนเช่นกัน

ลำดับที่ 3 ค่าปลงศพ

ลำดับที่ 4 ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สิน ตามมาตรา 175 (4) ปัจจุบันพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 179 มีการแก้ไขตามพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2547 กำหนดค่าฤชาธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินไว้ในมาตรา 179 (4) ในอัตราร้อยละ 3 ของเงินสุทธิที่รวบรวมได้

ลำดับที่ 5 ค่าธรรมเนียมของเจ้าหนี้ผู้เป็น โจทก์และค่าทนายความที่ศาล หรือ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนด ค่าฤชาธรรมเนียมส่วนนี้ เป็นค่าฤชาธรรมเนียมที่ศาลมีคำสั่ง เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้ชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ ส่วนค่าทนายความนั้น ศาลอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนดตามที่เห็นสมควร

ลำดับที่ 6 ค่าภาษีอากรที่ถึงเวลาชำระภายในหกเดือนก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ และเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เพื่อการทำงานที่ได้ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนายจ้าง ตามมาตรา 257 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

ลำดับที่ 7 หนี้อื่นๆ

ค) เจ้าหนี้ค้ำยสิทธิ ตามมาตรา 130 ทวิ

ในกรณีหนี้อื่นๆ ตามมาตรา 130 (7) นั้น รายการใดมีการกำหนดไว้ในกฎหมายหรือสัญญา ให้เจ้าหนี้นั้นมีสิทธิได้รับชำระหนี้ ต่อเมื่อเจ้าหนี้อื่นได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนแล้ว เจ้าหนี้ดังกล่าวนี้ ยังคงมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งของทรัพย์สินหรือตามสิทธิที่มีอยู่ตามกฎหมายหรือสัญญากำหนดไว้

ง) เจ้าหนี้ซึ่งเป็นสามีหรือภริยาของลูกหนี้ตามมาตรา 129 ในกรณีที่สามีหรือภริยาของบุคคลล้มละลายมีฐานะเป็นเจ้าของหนี้ด้วย สามีหรือภริยาของบุคคลล้มละลายจะได้รับส่วนแบ่งก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้อื่นได้รับชำระหนี้จนเป็นที่พอใจแล้ว

จ) ลูกหนี้ หลังจากที่ได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหมดโดยเต็มจำนวน ที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 พร้อมค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายต่างๆ ในคดีล้มละลาย ถ้าหากว่าทรัพย์สินนั้นเหลืออยู่ก็ให้คืนแก่บุคคลล้มละลายไป (ตามมาตรา 132)⁴³

2.5.8 การหลุดพ้นจากการล้มละลายของลูกหนี้

ลูกหนี้ในคดีล้มละลายเมื่อถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้วลูกหนี้จะหลุดพ้นจากการล้มละลายได้ 3 กรณี คือ ประenomหนี้สำเร็จ ปลดล้มละลาย และยกเลิกการล้มละลาย

2.5.8.1 การประenomหนี้

การประenomหนี้ คือการที่ลูกหนี้ตกลงชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายบางส่วน โดยลูกหนี้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำขอประenomหนี้ซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้นอมรับและศาลเห็นชอบด้วยคำขอประenomหนี้ เมื่อศาลเห็นชอบด้วยคำขอประenomหนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หมดอำนาจในการจัดการและทรัพย์สินของลูกหนี้อีกต่อไป

สำหรับการประenomหนี้ในคดีล้มละลายนั้นลูกหนี้สามารถเสนอคำขอประenomหนี้ได้ทั้งก่อนล้มละลายและภายหลังล้มละลาย เกี่ยวกับการประenomหนี้นั้นมีบัญญัติไว้ในกฎหมายล้มละลายดังนี้

มาตรา 45 วรรคแรก บัญญัติว่า เมื่อลูกหนี้ประสงค์จะทำความตกลงในเรื่องหนี้สินโดยวิธีขอชำระหนี้แต่เพียงบางส่วนหรือโดยวิธีอื่น ให้ทำคำขอประenomหนี้เป็นหนังสือยื่นต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเจ็ดวัน นับแต่วันยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินตามมาตรา 30 หรือภายในเวลาที่เจ้าพนักงานได้กำหนดให้

มาตรา 56 การประenomหนี้ซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ยอมรับและศาลเห็นชอบด้วยแล้วผูกมัดเจ้าหนี้ทั้งหมดในเรื่องหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระได้ แต่ไม่ผูกมัดเจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดในเรื่องหนี้ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ลูกหนี้ไม่อาจหลุดพ้นโดยคำสั่งปลดจากล้มละลายได้ เว้นแต่เจ้าหนี้คนนั้นจะยินยอมด้วยในการประenomหนี้

⁴³ จาก เออน ขุนแก้ว, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 26* (น.308 - 313)

มาตรา 63 เมื่อศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้วลูกหนี้จะเสนอคำขอประนอมหนี้ก็ได้ ในกรณีนี้ให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ 6 ว่าด้วยการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าลูกหนี้ได้เคยขอประนอมหนี้ไม่เป็นผลมาแล้ว ห้ามมิให้ลูกหนี้ขอประนอมหนี้ภายใน กำหนดเวลาสามเดือนนับแต่วันที่การขอประนอมหนี้ครั้งสุดท้ายไม่เป็นผล

ถ้าศาลเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ด้วยการล้มละลาย ศาลมีอำนาจสั่งให้ยกเลิกการล้มละลายและจะสั่งให้ลูกหนี้กลับมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของตน หรือจะสั่งประการใดตามที่เห็นสมควร

2.5.8.2 การปลดล้มละลาย

เมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดล้มละลายลูกหนี้ย่อมหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงที่สามารถขอรับชำระหนี้ได้ เว้นแต่หนี้ที่กำหนดไว้ในมาตรา 77 พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 การปลดล้มละลายมี 2 กรณีคือ การปลดล้มละลายโดยคำสั่งศาล และการปลดล้มละลายโดยผลของกฎหมาย ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ดังนี้

มาตรา 71 ให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลาย เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า

- (1) ได้แบ่งทรัพย์สินชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้
- (2) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

คำสั่งปลดจากล้มละลายตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับทรัพย์สินที่พึงได้มาในเวลาต่อไปก็ได้ แต่ต้องไม่เกินระยะเวลาที่บุคคลนั้นได้รับการปลดล้มละลายตามมาตรา 81/1

มาตรา 81 /1 ภายใต้อำนาจมาตรา 81/2 บุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว ให้ปลดบุคคลนั้นจากล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย เว้นแต่

(1) บุคคลนั้นได้เคยถูกพิพากษาให้ล้มละลายมาก่อนแล้ว และยังไม่พ้นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายครั้งก่อนจนถึงวันที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ครั้งหลัง ขยายระยะเวลาเป็นห้าปี

(2) บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตที่ไม่มีลักษณะตาม (3) ให้ขยายระยะเวลาเป็นสิบปี เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษและบุคคลนั้นถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ศาลจะสั่งปลดจากล้มละลายก่อนครบกำหนดสิบปีตามคำขอของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือบุคคลล้มละลายนั้นได้

(3) บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายอันเนื่องมาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำ ความผิดอันมีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่ เป็นการฉ้อโกงประชาชน ให้ขยายระยะเวลาเป็นสิบปี

ในกรณีที่มีเหตุ (1) (2) หรือ (3) มากกว่าหนึ่งเหตุให้ขยายระยะเวลาสูงสุดเพียง เหตุเดียว

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 76 มาตรา 77 และมาตรา 78 มาใช้บังคับกับการปลด ล้มละลายตามมาตรา ๗๖ โดยอนุโลม

มาตรา 77 คำสั่งปลดจากล้มละลายทำให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวง อันพึงขอรับชำระหนี้ได้วันแต่

(1) หนี้เกี่ยวกับภาษีอากร หรือจังกอบรัฐบาล หรือเทศบาล

(2) หนี้ซึ่งเกิดขึ้นโดยความทุจริตหรือฉ้อโกงบุคคลล้มละลาย หรือ หนี้ซึ่งเจ้าหนี้ ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตหรือฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้อง

2.5.8.3 การยกเลิกล้มละลาย

เมื่อศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายลูกหนี้ยอมพ้นจากการล้มละลายนับแต่วันที่ศาล สั่ง ซึ่งเหตุแห่งการยกเลิกการล้มละลายและผลทางกฎหมายเมื่อลูกหนี้ได้รับการยกเลิกการล้มละลาย มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ดังนี้

มาตรา 135 เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำขอศาลมีอำนาจ สั่งยกเลิกการล้มละลายได้ ถ้าปรากฏเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่อาจดำเนินการให้ได้ผลเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ ทั้งหลาย เพราะเจ้าหนี้เป็นผู้เป็น โจทก์ไม่ช่วยเหลือหรือยอมเสียค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่าย หรือวางเงิน ประกันตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกร้อง และไม่มีเจ้าหนี้อื่นสามารถและเต็มใจกระทำการ ดังกล่าวภายในกำหนดเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันที่เจ้าหนี้เป็นผู้เป็น โจทก์ได้ขจัดขึ้นหรือละเลยนั้น

(2) ลูกหนี้ไม่ควรถูกพิพากษาให้ล้มละลาย

(3) หนี้สินของบุคคลล้มละลายได้ชำระเต็มจำนวนแล้ว

ถ้าลูกหนี้ปฏิเสธหนี้สินรายใด แต่ลูกหนี้ยอมทำสัญญาและให้ประกันต่อศาลว่า จะใช้เงินให้เต็มจำนวนกับค่าธรรมเนียมด้วยก็ดี หรือถ้าหาตัวเจ้าหนี้ไม่พบ แต่ลูกหนี้ได้นำเงินเต็ม จำนวนมาวางต่อศาลก็ดี ให้ถือว่าหนี้สินรายนั้นได้ชำระเต็มจำนวนแล้ว

(4) เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้แบ่งทรัพย์ครั้งที่สอง หรือไม่มีทรัพย์สินจะ แบ่งให้แก่เจ้าหนี้แล้ว ต่อแต่นั้นมาภายในกำหนดเวลาสิบปีเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่อาจรวบรวม

ทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายได้อีกและไม่มีเจ้าหนี้มาขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการรวบรวมทรัพย์สินของบุคคลล้มละลาย

มาตรา 136 คำสั่งยกเลิกการล้มละลายตามมาตรา 135 (1) หรือ (2) นั้น ไม่ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินแต่อย่างใด

2.6 การบังคับโทษปรับทางอาญา

เมื่อมีการกระทำความผิดเป็นคดีอาญาเกิดขึ้นย่อมจะต้องมีการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมายของบ้านเมือง ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดและเป็นการป้องปรามการกระทำความผิดหรือมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีกในสังคมนั้น ซึ่งโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดมีทั้งโทษที่มุ่งบังคับเอาแก่ชีวิตหรือเสรีภาพของบุคคล เช่น ประหารชีวิต จำคุก หรือกักขัง ส่วนโทษที่มุ่งบังคับเอาแก่ทรัพย์สินเช่นปรับ หรือริบทรัพย์สิน สำหรับในส่วนของ “โทษปรับ” นั้น เป็นโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดประเภทหนึ่งที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่มุ่งบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และโทษปรับถือเป็นโทษที่มีบัญญัติไว้ในความผิดต่างๆ จำนวนมาก ทั้งที่เป็นโทษปรับสถานเดียว หรือที่เป็นทั้งโทษจำคุกและปรับ

2.6.1 โทษตามกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 บัญญัติว่า โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี

2.6.2 ความหมายของโทษปรับ

“โทษปรับ” คือ โทษที่มุ่งบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด

2.6.3 การปฏิบัติกรณีถูกลงโทษปรับ

2.6.3.1 การชำระเงินค่าปรับ

การชำระเงินค่าปรับนั้นมิตั้งกรณีที่ชำระค่าปรับก่อนที่จะมีการฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาล และหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว ซึ่งการชำระค่าปรับก่อนที่จะมีการฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลนั้นจะเป็นการชำระค่าปรับตามที่เจ้าพนักงานกำหนด หรือตามที่คณะกรรมการเปรียบเทียบปรับกำหนด ซึ่งจะมีปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับด้วยกันเช่นพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ส่วนการชำระค่าปรับหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาแล้วจะเป็นการชำระค่าปรับตามอัตราโทษที่ผู้กระทำความผิดถูกฟ้องต่อศาล ตามที่กฎหมายต่างๆ บัญญัติไว้เช่น กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษไม่เกินจำนวนเท่าใดไว้ ศาลจะใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนค่าปรับตามความร้ายแรงของการกระทำนั้นๆ

การชำระค่าปรับก่อนฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลไม่ว่าจะเกิดจากการเปรียบเทียบปรับของเจ้าพนักงานหรือคณะกรรมการเปรียบเทียบปรับนั้น ผลของการชำระค่าปรับทำให้คดีอาญาลงกันและทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปด้วย⁴⁴ แต่ต้องเป็นคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวและผู้กระทำความผิดยินยอมชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่เจ้าพนักงาน

การชำระค่าปรับหลังจากศาลมีคำพิพากษาแล้ว⁴⁵ เมื่อได้ฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลและศาลได้ลงโทษปรับแก่ผู้ใดแล้ว ผู้นั้นต้องชำระค่าปรับเป็นเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 บัญญัติว่า คดีอาญาลงกันดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่เจ้าพนักงาน

...

และประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 บัญญัติว่า สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปดังต่อไปนี้

(3) เมื่อคดีอาญาลงกันตามมาตรา 37

⁴⁵ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 28 บัญญัติว่า ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาและ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 บัญญัติว่า ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรือยึดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งกักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ภายใน 30 วัน นับแต่ศาลพิพากษา หากผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในระยะเวลาดังกล่าว ผู้ นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูก กักขังแทนค่าปรับ ถ้าศาลเห็นเหตุอันสงสัยว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกัน หรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับ ไปพลางก่อนก็ได้ และเมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับ ครบกำหนดแล้วให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้วให้ ปล่อยตัวทันที

2.6.3.2 การกักขังแทนค่าปรับ

“กักขัง” คือการลงโทษทางอาญาที่มุ่งบังคับเอากับเสรีภาพของผู้กระทำความผิด โดยการ กักตัวผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือสถานที่ ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน⁴⁶ อย่างไรก็ตามหากผู้กระทำความผิดถูกศาลพิพากษาให้ ลงโทษปรับแม้จะเป็นโทษที่มุ่งเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดก็ตาม หากไม่ชำระค่าปรับภายใน กำหนดเวลา ก็อาจถูกกักขังแทนค่าปรับได้เช่นกัน ทั้งนี้โดยถืออัตรา 500 บาท ต่อหนึ่งวัน⁴⁷ ซึ่งใน การกักขังแทนค่าปรับนั้นห้ามมิให้มีการกักขังเกินกำหนด 1 ปี เว้นแต่กรณีศาลพิพากษาปรับตั้งแต่ สองแสนบาทขึ้นไป ศาลสามารถสั่งกักขังแทนค่าปรับเกินกว่าหนึ่งปี แต่ไม่เกินสองปีได้ โดยในการ กำหนดระยะเวลาในการกักขังแทนค่าปรับ กฎหมายบัญญัติให้รวมวันที่เริ่มกักขังแทนค่าปรับด้วย และให้นับหนึ่งวันเต็ม และหากผู้นั้นถูกคุมขังมาก่อนที่ศาลจะพิพากษาให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขัง

⁴⁶ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 24 บัญญัติว่า ผู้ใดต้องโทษกักขัง ให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนด ไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน

ถ้าศาลเห็นเป็นการสมควร จะสั่งในคำพิพากษาให้กักขังผู้กระทำความผิดไว้ในที่อาศัยของผู้นั้นเอง หรือของ ผู้นอื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ถูกกักขังก็ได้

ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่า การกักขังผู้ต้องโทษกักขังไว้ในสถานที่กักขังตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง อาจ ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้นั้น หรือทำให้ผู้ซึ่งต้องพึ่งพาผู้ต้องโทษกักขังในการดำรงชีพ ได้รับความเดือดร้อน เกิน สมควร หรือมีพฤติการณ์พิเศษประการอื่นที่แสดงให้เห็นว่าไม่สมควรกักขังผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้กักขังผู้ต้องโทษในสถานที่อื่น ซึ่งไม่ใช่ที่อยู่อาศัยของผู้นั้นเอง โดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่ก็ได้ กรณีเช่นนี้ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษกักขัง ปฏิบัติ และหากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวยินยอม ศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้ควบคุมดูแล และให้ถือว่าผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายนี้

⁴⁷ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30 บัญญัติว่า ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่ง วัน และไม่ว่ากรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาล พิพากษาให้ปรับตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกิน สองปีก็ได้

นั้นนอกจากจำนวนเงินค่าปรับในอัตราวันละ 500 บาท เช่นเดียวกันด้วย และเมื่อมีการกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ก็ให้ปล่อยตัวผู้นั้นในวันถัดจากวันครบกำหนด

2.6.3.3 การทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ⁴⁸

กรณีศาลมีคำพิพากษาแล้ว ผู้ต้องโทษปรับที่เป็นบุคคลธรรมดาและไม่มีเงินชำระค่าปรับสามารถยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ได้แทนค่าปรับ หรือกรณีปรากฏแก่ศาลขณะพิพากษาคดีว่าผู้ต้องโทษปรับที่เป็นบุคคลธรรมดาอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ได้ และผู้ต้องโทษปรับยินยอมศาลสามารถสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้

⁴⁸ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30/1 ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่บุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะที่พิพากษาคดีว่าผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรา 30/1 และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้

การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรกเมื่อศาลได้พิจารณาถึงฐานะทางการเงินประวัติและสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้ว เห็นเป็นการสมควรศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงาน และจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ การนับถือศาสนา ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม หรือสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับประกอบด้วย และศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีกก็ได้

ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ของผู้ต้องโทษปรับเปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่กำหนดไว้วันนั้นก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในการกำหนดระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับตามวรรคสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา 30 มาใช้บังคับโดยอนุโลมและในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานติดต่อกันไป การทำงานดังกล่าวต้องอยู่ภายในระยะเวลาสองปีนับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานตามวรรคสาม ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมกำหนดจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน สำหรับงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แต่ละประเภทได้ตามที่เห็นสมควร

การพิจารณาคำร้องขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับศาล จะพิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติ และสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับ ซึ่งในการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์จะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อบริการสังคม การกุศลสาธารณะ หรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแล โดยศาลสามารถกำหนดลักษณะและประเภทของงานที่มีเงื่อนไข อย่างหนึ่งอย่างใดด้วยก็ได้

การยกเลิกคำสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์⁴⁹ หลังจากศาลมีคำสั่งสั่งอนุญาตให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แล้วถ้าความปรากฏแก่ศาล หรือตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่าผู้ต้องโทษปรับมีเงินพอที่จะชำระค่าปรับหรือไม่ ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลสามารถเพิกถอนคำสั่งให้ทำงานบริการสังคม สาธารณประโยชน์ได้ และปรับผู้ต้องโทษปรับนั้น หรือกักขังแทนค่าปรับ โดยหักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับ หรือกรณีผู้ต้องโทษปรับไม่ประสงค์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ต่อไป ก็สามารถเปลี่ยนเป็นโทษปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับได้ เช่นเดียวกัน

2.6.3.4 การบังคับคดีหากผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับ

หากจำเลยผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลา ค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ศาลอาญามีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินอาชญากรรมหรือของ จำเลยเพื่อชำระค่าปรับ โดยให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยเจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดี⁵⁰

⁴⁹ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30/2 บัญญัติว่า ถ้าภายหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา 30/1 แล้วความปรากฏแก่ศาลเองหรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่าผู้ต้องโทษปรับมีเงินพอชำระค่าปรับได้ในเวลาที่ยื่นคำร้องตามมาตรา 30/1 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะเพิกถอนคำสั่งอนุญาตดังกล่าวและปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับก็ได้

ในระหว่างการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับหากผู้ต้องโทษปรับไม่ประสงค์จะทำงานดังกล่าวต่อไป อาจขอเปลี่ยนเป็นรับโทษปรับหรือกักขังแทนค่าปรับก็ได้ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้อง โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับ

⁵⁰ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29/1 บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออาชญากรรมหรือทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อชำระค่าปรับ

2.7 คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5252/2559 ระหว่าง นายชาญ ภูศิริ โจทก์ พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด ผู้ร้อง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จำเลยที่ 1 ผู้คัดค้าน ห้างหุ้นส่วนจำกัด ย่วง่วนฮวด อุตสาหกรรม ที่ 1 กับพวก จำเลย ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับกันและโต้เถียงกันรับฟังได้เป็นที่ยุติว่า จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นนิติบุคคลลูกศาลพิพากษาลงโทษว่ามีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2535 มาตรา 4 (1) (2) (4) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 คงปรับจำเลยที่ 1 จำนวน 140,000 บาท หากไม่ชำระค่าปรับให้ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 คดีถึงที่สุด มีปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาของผู้คัดค้านว่า การที่ผู้ร้องจะดำเนินการบังคับคดีกับจำเลยที่ 1 ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อผู้คัดค้านหรือไม่ โดยผู้คัดค้านฎีกาอ้างว่า ที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยเป็นการตีความตรงตามตัวบทโดยเคร่งครัดเท่านั้น แต่มิได้วินิจฉัยว่าคำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้ผู้ร้องดำเนินการบังคับคดีจากกองทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 ได้โดยไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขัดต่อมาตรา 22, 109 และ 110 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เพราะแม้คำปรับคดีอาญาเป็นโทษทางอาญาการบังคับแก่ทรัพย์สินของจำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นลูกหนี้ในคดีล้มละลาย ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 109 จึงไม่อาจนำเงินที่รวบรวมได้ในคดีล้มละลายไปชำระค่าปรับในคดีอาญาได้นั้น เห็นว่า จำเลยที่ 1 ยังคงเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย คำพิพากษาของศาลที่ลงโทษจำเลยที่ 1 ปรับ 140,000 บาท หากไม่ชำระค่าปรับให้ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 จึงต้องบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาดังกล่าว การบังคับโทษปรับเป็นการใช้อำนาจรัฐ เกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาแก่จำเลยที่ 1 ที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 มาตรา 4 (1) (2) (4) เป็นโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้ลงโทษผู้กระทำความผิดที่ระบุไว้โดยเฉพาะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 (4) การบังคับคดีลงโทษจำเลยที่ 1 เป็นอำนาจของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 246, 247 และมาตรา 248 เมื่อคดีถึงที่สุดแล้วให้บังคับโดยไม่ชักช้า แต่ในการยึดทรัพย์อาจต้องมีผู้นำชี้และนำยึดอีกส่วนหนึ่ง ดังนั้นผู้ร้องในฐานะพนักงานอัยการที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรือยึดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

องค์การอัยการ และพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 14 (7) จึงเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาให้จำเลยที่ 1 ชำระค่าปรับเต็มจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา ที่ผู้คัดค้านอ้างว่าผู้ร้องจะต้องขอรับชำระหนี้ได้ก็แต่โดยปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 จำเลยที่ 1 ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้วนั้น ปรากฏว่าตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 27 บัญญัติว่า “เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ได้ก็แต่โดยปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัตินี้ แม้ว่าจะเป็นผู้เป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา หรือเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แต่คดีอยู่ระหว่างพิจารณาก็ตาม” มาตรา 91 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เจ้าหนี้ซึ่งจะขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจะเป็นเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือไม่ก็ตาม ต้องยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์...” และมาตรา 94 บัญญัติว่า “เจ้าหนี้ไม่มีประกันอาจขอรับชำระหนี้ได้ถ้ามูลหนี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ แม้ว่าหนี้นั้นยังไม่ถึงกำหนดชำระหรือมีเงื่อนไขก็ตาม...” ตามบทบัญญัติดังกล่าวผู้ที่ต้องขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลายคงมีเฉพาะเจ้าหนี้ซึ่งมูลแห่งหนี้เกิดขึ้นก่อนลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เท่านั้น แต่คดีนี้ศาลและผู้ร้องไม่ใช่เจ้าหนี้ของจำเลยที่ 1 อีกทั้งคำปรับก็มีใช้หนี้ตามที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติล้มละลายดังกล่าว หากจะตีความตามที่ผู้คัดค้านอ้างว่า ผู้ร้องจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อผู้คัดค้าน ก็ไม่มีกฎหมายใดมาสนับสนุน ทั้งพระราชบัญญัติล้มละลายก็มีเจตนารมณ์ที่บัญญัติขึ้นเพื่อจัดการชำระสะสางหนี้สินของบุคคลที่มีหนี้สินส่วนตัวเท่านั้น แม้ได้ความว่าค่าปรับเป็นเงินก็ตาม แต่การชำระเงินค่าปรับหรือการบังคับโทษปรับเป็นการใช้อำนาจรัฐเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยศาลและพนักงานอัยการเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายอาญา ที่จะต้องบังคับให้จำเลยที่ 1 ชำระค่าปรับเต็มจำนวนตามคำพิพากษาดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29 โดยไม่จำเป็นต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้คัดค้านเช่นเดียวกับหนี้เงินในคดีแพ่ง มิฉะนั้นแล้วการลงโทษทางอาญาจะไม่ต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเพราะกฎหมายอาญา จัดเป็นกฎหมายมหาชนว่าด้วยความผิดและโทษทางอาญา เป็นบทบัญญัติถึงความเกี่ยวพันระหว่างเอกชนกับรัฐ ทั้งการกระทำ ความผิดนั้นยังได้ชื่อว่ากระทบกระเทือนต่อมหาชนเป็นส่วนรวม จึงไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติล้มละลายซึ่งผู้ร้องจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามที่ผู้คัดค้านกล่าวอ้าง ศาลอุทธรณ์พิพากษาชอบแล้ว ฎีกาของผู้คัดค้านฟังไม่ขึ้น พิพากษายืน

2.8 กรณีศึกษาคดีล้มละลายที่ศาลสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ชำระค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 5252/2559 ที่สั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์นำส่งเงินจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย จากการตรวจสอบสำนวนคดีล้มละลายพบว่าคดีนี้ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ย่งว่วนฮวดอุตสาหกรรม จำกัดที่ 1 ในคดีอาญาถูกศาลล้มละลายกลางสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในคดีล้มละลายหมายเลขแดงที่ 1494/2545 ระหว่างบริษัท บริหารสินทรัพย์แม็กซ์ จำกัด เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ ห้างหุ้นส่วนอุตสาหกรรม ที่ 1 กับพวก ลูกหนี้ เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2545 และพิพากษาให้ล้มละลายเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2546 เมื่อครบกำหนดค้ำประกันค้ำขอรับชำระหนี้มีเจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายจำนวน 43 ราย ยอดเงินรวมทั้งสิ้น 1,896,447,760 บาท จากการตรวจสอบสำนวนพบว่า คดีล้มละลายนี้ นับแต่วันที่ 9 กันยายน 2545 จนถึงวันที่ 26 เมษายน 2561 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถรวบรวมเงินได้เพียง 1,505,262.84 บาท ซึ่งรวบรวมทรัพย์ได้เพียงประมาณร้อยละ 0.8 ของยอดหนี้ที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องนำมาเฉลี่ยแบ่งแก่เจ้าหนี้ทุกรายในอัตราส่วนที่เท่าเทียมกันคือร้อยละ 0.8 คดีนี้ศาลสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำเงินไปชำระค่าปรับทางอาญาเต็มจำนวนถึง 140,000 บาท ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 9 ของยอดเงินที่รวบรวมได้ จึงไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายแต่อย่างใด

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมาย คำพิพากษา และกรณีทางปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับการขอรับชำระหนี้ โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย แล้วเห็นได้ว่ากฎหมายล้มละลายของไทยในปัจจุบัน ได้บัญญัติให้เจ้าหนี้ทุกรายของลูกหนี้ในคดีล้มละลายต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดระยะเวลาจึงจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ แต่มิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าให้นำหนี้ค่าปรับทางอาญายื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายแต่อย่างใด จึงเกิดเป็นปัญหาในการตีความกฎหมายขึ้นและนำมาสู่ปัญหาในทางปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายและทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในงานวิจัยนี้ ผู้ศึกษาจึงจะได้ศึกษาค้นคว้ากฎหมายแม่บทในต่างประเทศเพื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยว่า ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลายไว้หรือไม่เพียงใดในบทต่อไป

บทที่ 3

กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการยื่นคำรับชำระหนี้ โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

จากการศึกษากฎหมายหลักเกณฑ์การขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยพบว่า ได้รับต้นแบบมาจากจากกฎหมายล้มละลายประเทศ สหราชอาณาจักร และในส่วนของกรการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาเปรียบเทียบระบบกฎหมายล้มละลายของไทยเปรียบเทียบกับทั้งสองประเทศซึ่งเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Common Law และนอกจากสองประเทศนี้ผู้ศึกษา ยังได้ได้ศึกษาระบบการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายของประเทศสาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law เพื่อเปรียบเทียบอีกประเทศหนึ่ง รวมถึงศึกษาแนวทางการร่างกฎหมายล้มละลายของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (United Nation Commission on International Trade Law) หรือ UNCITRAL เพิ่มเติมอีกด้วย

3.1 แนวทางการร่างกฎหมายล้มละลายของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ

คณะกรรมการว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (United Nation Commission on International Trade Law) หรือ UNCITRAL นำเสนอแนวทางการร่างกฎหมายล้มละลายและให้ความช่วยเหลือในการกำหนดโครงสร้างของกฎหมายที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการดำเนินการยื่นกับปัญหาทางการเงินของลูกหนี้โดยมีจุดมุ่งหมายให้หน่วยงานราชการและองค์กรที่ทำหน้าที่ออกกฎหมายของประเทศต่างๆ ได้ใช้เป็นเอกสารอ้างอิงเมื่อมีการจัดทำกฎหมายใหม่หรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

ในส่วนโทษปรับทางอาญานั้น คณะกรรมการว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติได้อธิบายไว้ในเรื่องข้อจำกัดเกี่ยวกับหนี้ที่ขอชำระหนี้ในคดีล้มละลาย เพราะในอดีตหลายประเทศมีการจำกัดประเภทหนี้ที่ไม่สามารถขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้เป็นจำนวนมาก เช่นหนี้ทางละเมิดที่ยังไม่ได้กำหนดค่าเสียหาย แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปมีการขยายคำจำกัดความของ

หนี้ที่สามารถขอรับชำระหนี้ได้ออกไป รวมถึงกรณีหนี้ในทางละเมิดที่ยังกำหนดค่าเสียหายไม่ได้ว่า สามารถขอรับชำระหนี้ได้เป็นต้น

อย่างไรก็ตามกฎหมายล้มละลายที่บัญญัติเกี่ยวกับหนี้ที่ไม่อาจขอรับชำระหนี้ได้จะมี บทบัญญัติกฎหมายทางเลือกอื่นๆ ในการเยียวยาไว้โดยไม่อยู่ภายใต้กฎหมายล้มละลาย สำหรับการ ขยายคำจำกัดความของหนี้ที่สามารถขอรับชำระหนี้ได้ออกไปสามารถกระทำได้เช่นกันแต่จะส่งผล ให้กระบวนการล้มละลายมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

สำหรับโทษปรับทางอาญาคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่ง สหประชาชาติมองว่ามีความแตกต่างระหว่างค่าปรับซึ่งอยู่ในลักษณะเชิงบริหาร หรือเชิงลงโทษ อย่างเข้มงวด ค่าปรับหรือเบี้ยปรับซึ่งอยู่ในลักษณะของค่าสินไหมทดแทน⁵¹

คณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติให้ความเห็น ว่าค่าปรับซึ่งอยู่ในลักษณะเชิงบริหาร หรือเชิงลงโทษอย่างเข้มงวดควรจะถูกจำกัดไม่ให้สามารถ ขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้ เนื่องจากเหตุที่ว่าค่าปรับเหล่านี้เกิดจากการกระทำความผิด ส่วนตัวของลูกหนี้ และเจ้าหนี้ไม่มีประกันไม่ควรถูกแบกรับภาระของการกระทำผิดดังกล่าว โดย การลดลงของทรัพย์สินที่สามารถจำหน่ายให้ลูกหนี้ ส่วนค่าปรับหรือเบี้ยปรับอยู่ในลักษณะอยู่ใน ลักษณะของค่าสินไหมทดแทน คณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่ง สหประชาชาติให้ความเห็นว่าควรยื่นคำขอรับชำระหนี้ เพราะเกี่ยวข้องกับการชดเชยความเสียหายที่ เกิดแก่บุคคล หากถูกจำกัดไม่ให้สามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ ค่าปรับและเบี้ยปรับเหล่านี้จะยังคง ค้างชำระ

3.2 กฎหมายล้มละลายว่าด้วยการล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา : การยื่นคำขอรับ ชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

กฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ภายใต้บทบัญญัติของ US Code Title 11 หรือ United States Bankruptcy Code ซึ่งได้มีการประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ. 1987 โดยมีวัตถุประสงค์ให้ ลูกหนี้สามารถเริ่มต้นใหม่โดยไม่ต้องแบกรับหนี้เดิมด้วยการปลดภาระบางประเภทของลูกหนี้ และป้องกันไม่ให้เจ้าหนี้นี้มาขัดขวางการดำเนินการดังกล่าว กฎหมายนี้เป็น Federal Laws ต้องใช้กับ รัฐทุกรัฐ และแต่ละรัฐจะมีกฎหมายล้มละลายไม่ได้ และศาลล้มละลายเป็นส่วนหนึ่งของศาลชั้นต้น

⁵¹จาก แนวทางการร่างกฎหมายล้มละลายของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่ง สหประชาชาติ (UNCITRAL)(น.337), โดย กรมบังคับคดี,2547, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมิตรพรินต์.

ซึ่งกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาของนิติบุคคลนั้นมี 2 กระบวนการ คือ กระบวนการชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ตาม Chapter 7 และ กระบวนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ตาม Chapter 11 กระบวนการชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ตาม Chapter 7 เริ่มกระบวนการ โดยฟ้องล้มละลายโดยเจ้าหนี้ นั้น เป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 303 (b) (1) และ (2) กล่าวคือ⁵² เจ้าหนี้ไม่น้อยกว่า 3 ราย ที่มีสิทธิเรียกร้องในหนี้ที่ไม่มีประกันที่ไม่มีเงื่อนไขและไม่มีข้อต่อสู้ รวมกันไม่น้อยกว่า 15,325 เหรียญสหรัฐฟ้องล้มละลายลูกหนี้ หรือเป็นกรณีมีเจ้าหนี้ที่มีสิทธิเรียกร้องในหนี้ที่ไม่มีประกันมีจำนวนไม่เกิน 12 ราย เจ้าหนี้เพียงรายเดียวที่มีหนี้ไม่น้อยกว่า 15,325 เหรียญสหรัฐฟ้องล้มละลายลูกหนี้ (เดิมเป็นจำนวนเงิน 10,000 เหรียญสหรัฐ ต่อมาวันที่ 1 เมษายน 1998 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในทุก ๆ 3 ปี โดยเป็นการผูกกับดัชนีผู้บริโภค⁵³ ทั้งนี้ ตามมาตรา 11 U.S.C. 104 (a) ประกอบ 78 F.R. 12089 จนกระทั่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมล่าสุด ประกาศลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2013 และมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2013 ได้มีการปรับจำนวนเงินเป็นไม่น้อยกว่า 15,325 เหรียญสหรัฐ) ศาลจะพิจารณาหากปรากฏข้อเท็จจริงว่า ลูกหนี้ ไม่สามารถชำระหนี้ที่กำหนดได้ภายใน 120 วันก่อนเจ้าหนี้ฟ้องคดี ศาลจะมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามมาตรา 303 (b)

⁵² 11 U.S.C. 303 (b) An involuntary case against a person is commenced by the filing with the bankruptcy court of a petition under chapter 7 or 11 of this title –

(1) by three or more entities, each of which is either a holder of a claim against such person that is not contingent as to liability or the subject of a bona fide dispute as to liability or amount, or an indenture trustee representing such a holder, if such noncontingent, undisputed claims aggregate at least \$10,000 more than the value of any lien on property of the debtor securing such claims held by the holders of such claims;

(2) if there are fewer than 12 such holders, excluding any employee or insider of such person and any transferee of a transfer that is voidable under section 544, 545, 547, 548, 549, or 724 (a) of this title, by one or more of such holders that hold in the aggregate at least \$10,000 of such claims;

⁵³ 11 U.S.C. 104 (a) On April 1, 1998, and at each 3-year interval ending on April 1 thereafter, each dollar amount in effect under sections 101 (3), 101 (18), 101 (19A), 101 (51D), 109 (c), 303 (b), 507 (a), 522 (d), 522 (f) (3) and 522 (f) (4), 522 (n), 522 (p), 523 (a) (2) (C), 541 (b), 547 (c) (9), 707 (b), 1322 (d), 1325 (b), and 1326 (b) (3) of this title and section 1409 (b) of title 28 immediately before such April 1 shall be adjusted –

(1) to reflect the change in the Consumer Price Index for All Urban Consumers, published by the Department of Labor, for the most recent 3-year period ending immediately before January 1 preceding such April 1, and

(2) to round to the nearest \$25 the dollar amount that represents such change.

นอกจากนี้ ตามมาตรา 301 บัญญัติว่า⁵⁴ ลูกหนี้อาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ตนเองล้มละลาย โดยสมัครใจได้ ซึ่งเป็นกรณีที่กฎหมายไม่กำหนดจำนวนหนี้ขั้นต่ำ ดังนั้น คดีล้มละลายจึงสามารถเริ่มคดีได้จากเจ้าหนี้ และลูกหนี้ โดยอาจเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

หากเป็นกรณีที่ลูกหนี้ยื่นคำร้องขอให้ตนเองล้มละลาย กฎหมายไม่ได้กำหนดจำนวนหนี้ขั้นต่ำแต่ลูกหนี้จะต้องยื่นเอกสารตามข้อ 1007 (b) แห่งกฎว่าด้วยกระบวนการพิจารณาในคดีล้มละลาย กำหนด (Federal Ruler of Bankruptcy Procedure) เช่น รายชื่อเจ้าหนี้ทั้งหมด ตารางแสดงทรัพย์สินของลูกหนี้ รายได้ ค่าใช้จ่าย เป็นต้น เมื่อศาลล้มละลายได้รับคำร้องดังกล่าวแล้ว ศาลจะมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตามมาตรา 301

คำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้มีผลทำให้เกิดสถานะพักการบังคับชำระหนี้ (Automatic Stay) ตามมาตรา 362 ส่งผลให้ลูกหนี้ได้รับความคุ้มครองจากเจ้าหนี้ที่จะไม่สามารถฟ้องร้องบังคับหนี้จากลูกหนี้ได้ และลูกหนี้ก็ไม่มีอำนาจบริหารกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้เช่นกัน สถานะพักการบังคับชำระหนี้มีผลต่อการบังคับโทษปรับทางอาญากับนิติบุคคลที่ต้องโทษเช่นกัน ตามมาตรา 362 (b) (1) กล่าวคือ⁵⁵ เมื่อศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ย่อมไม่อาจบังคับโทษปรับกับนิติบุคคลที่ต้องโทษได้ และการบังคับโทษทางอาญาเกี่ยวกับค่าปรับ จะต้องรอจนกว่าการดำเนินคดีล้มละลายจะเสร็จสิ้น แม้ว่ากฎหมายจะคุ้มครองไม่ให้มีการปลดหนี้ โทษปรับทางอาญาก็ตาม เช่น ในคดีระหว่าง Walters v. Sherwood Municipal Court, 218 B.R. 520, 528 ฉะนั้นศาลอาจจะใช้วิธีการเปลี่ยนแปลงโทษปรับทางอาญาเป็นการลงโทษโดยวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับจำนวนผู้ต้องโทษภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือศาลอาจจะให้กำหนดโทษปรับทางอาญาลงในแผนการดำเนินกิจการในคดีล้มละลาย เช่น ในคดีระหว่าง Gilliam v. Metropolitan Gov't of Nashville, 67 B.R. 83.

ศาลจะแจ้งคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ให้สำนักงานทรัสต์แห่งสหรัฐอเมริกา (United States Trustee) ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมให้ดำเนินการแต่งตั้งเอกชนที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นทรัสต์เพื่อทำหน้าที่จัดการและทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีตามข้อ 2002 แห่งกฎว่าด้วยกระบวนการพิจารณาในคดีล้มละลายสำนักงานทรัสต์แห่งสหรัฐอเมริกาคะ

⁵⁴ 11 U.S.C. 301 (a) A voluntary case under a chapter of this title is commenced by the filing with the bankruptcy court of a petition under such chapter by an entity that may be a debtor under such chapter.

(b) The commencement of a voluntary case under a chapter of this title constitutes an order for relief under such chapter.

⁵⁵ 11 U.S.C. 362 (b) (1) under subsection (a) of this section, of the commencement or continuation of a criminal action or proceeding against the debtor.

กำหนดนัดและแจ้งให้คู่ความทราบการประชุมเจ้าหนี้ภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 20 วันแต่ไม่เกิน 40 วัน นับแต่ศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ การประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกจะสอบสวนลูกหนี้เกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน

คำขอรับชำระหนี้ จะต้องเป็นอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 101 (5) กล่าวคือ⁵⁶ กฎหมายได้นิยามคำว่า “คำขอรับชำระหนี้” หมายถึง สิทธิในการได้รับชำระเงินที่เกิดขึ้นก่อนหรือขณะที่ศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งรวมถึงหนี้ที่มีเงื่อนไข หนี้ที่ยังไม่แน่นอน หนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ หนี้ที่มีข้อต่อสู้ หนี้ที่มีประกัน หรือไม่มีประกัน รวมถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรมสำหรับการละเมิดของการทำงานถ้าการละเมิดดังกล่าวก่อให้เกิดสิทธิที่จะชำระเงินไม่ว่าจะมีข้อต่อสู้ที่มีประกันหรือไม่ประกัน ซึ่งเจ้าหนี้ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้พร้อมเอกสารประกอบต่อศาลภายในระยะเวลา 90 วัน นับแต่วันประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก เว้นแต่เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

เจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ย่อมมีสิทธิได้รับชำระหนี้ ในเรื่องหน้าที่กฎหมายอนุญาตให้เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้เป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 502 (a) บัญญัติว่า⁵⁷ “การขอรับชำระหนี้ ดอกเบี้ย หรือการพิสูจน์หนี้อยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 501 อนุญาตให้ผู้มีส่วนได้เสียอันรวมถึงเจ้าหนี้ของหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนที่เป็นลูกหนี้ภายใต้บัญญัติตาม Chapter 7”

ตามมาตรา 502 (b) (5) บัญญัติว่า⁵⁸ “ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 502 (e) (2) มาตรา 502 (f) มาตรา 502 (g) มาตรา 502 (h) และมาตรา 502 (i) ถ้าการยื่นคำขอรับชำระหนี้เป็นไปตามคำสั่งศาล

⁵⁶ 11 U.S.C. 101 (5) The term “claim” means –

(A) right to payment, whether or not such right is reduced to judgment, liquidated, unliquidated, fixed, contingent, matured, unmatured, disputed, undisputed, legal, equitable, secured, or unsecured; or

(B) right to an equitable remedy for breach of performance if such breach gives rise to a right to payment, whether or not such right to an equitable remedy is reduced to judgment, fixed, contingent, matured, unmatured, disputed, undisputed, secured, or unsecured.

⁵⁷ 11 U.S.C. 502 (a) A claim or interest, proof of which is filed under section 501 of this title, is deemed allowed, unless a party in interest, including a creditor of a general partner in a partnership that is a debtor in a case under chapter 7 of this title, objects.

⁵⁸ 11 U.S.C. 502 (b) Except as provided in subsections (e) (2), (f), (g), (h) and (i) of this section, if such objection to a claim is made, the court, after notice and a hearing, shall determine the amount of such claim in lawful currency of the United States as of the date of the filing of the petition, and shall allow such claim in such amount, except to the extent that –

ภายหลังจากที่แจ้งให้ลูกหนี้ได้ทราบและลูกหนี้ได้ทราบแล้วนั้น จำนวนเงินของการเรียกร้องดังกล่าวที่ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ณ วันที่ยื่นคำร้องและจะอนุญาตให้มีการเรียกร้องดังกล่าวในจำนวนดังกล่าวได้ ยกเว้น

ถ้าการขอรับชำระหนี้เป็นหนี้ที่ยังไม่ครบกำหนดในวันที่ยื่นคำร้อง และเป็นกรณีที่มีการยกเว้นจากการปลดหนี้ ตามมาตรา 523 (a) (5) ...”

ดังนั้น การขอรับชำระหนี้ที่ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ในวันยื่นคำร้องในกรณีของมาตรา 523 (a) ย่อมสามารถกระทำได้ ทั้งนี้ ในมาตรา 523 (a) กฎหมายได้บัญญัติรับรองหนี้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ให้มีการปลดหนี้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 19 กรณี สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 3613 (e) แห่ง US Code Title 18

ในกรณีของหนี้ค่าปรับทางอาญานั้น US Code Title 11 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 523 (a) (7) โดยบัญญัติว่า⁵⁹ หนี้ ได้รับการขยายความให้รวมถึงค่าปรับบทลงโทษ การริบทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของรัฐบาล ไม่ใช่เงินค่าสินไหมทดแทนและไม่ใช่บทลงโทษอื่นทางภาษี ซึ่งไม่ใช่กรณีของหนี้ภาษี ตามมาตรา 523 (a) (1) หรือเกี่ยวกับธุรกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนสามปีก่อนวันยื่นคำขอ

ฉะนั้น ค่าปรับทางอาญาที่ศาลลงโทษจำเลยให้ชำระต่อศาลภายในกำหนดระยะเวลาตาม US Code Title 18 มาตรา 3613 และได้รับการขยายความว่าเป็นหนี้ที่สามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ และได้รับการยกเว้นจากการปลดหนี้ตาม US Code Title 11 มาตรา 523 (a) (7)

ภายหลังจากการประชุมเจ้าหนี้ เมื่อทริสตีรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้แล้วพบว่า ไม่เพียงพอที่จะแบ่งให้กับเจ้าหนี้ทั้งหมด ทริสตีจะรายงานไปยังสำนักงานทริสตีแห่งสหรัฐอเมริกาและศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งปิดคดี ทั้งนี้หากปรากฏว่าลูกหนี้ปกปิดทรัพย์สินลูกหนี้จะไม่ได้รับการปลดจากล้มละลาย และจะมีความผิดทางอาญาอีกด้วย สำหรับกรณีที่มีทรัพย์สินเพียงพอและทริสตีได้แบ่งให้

(5) such claim is for a debt that is unmatured on the date of the filing of the petition and that is excepted from discharge under section 523 (a) (5) of this title;

⁵⁹ 11 U.S.C. 523 (a) A discharge under section 727, 1141, 1228 (a), 1228 (b), or 1328 (b) of this title does not discharge an individual debtor from any debt –

(7) to the extent such debt is for a fine, penalty or forfeiture payable to and for the benefit of a governmental unit, and is not compensation for actual pecuniary loss, other than a tax penalty –

(A) relating to a tax of a kind not specified in paragraph (1) of this subsection; or

(B) imposed with respect to a transaction or event that occurred before three years before the date of the filing of the petition.

เจ้าหน้าที่ทั้งหมดแล้ว ทรัสต์จะรายงานไปยังสำนักงานทรัสต์แห่งสหรัฐอเมริกาและศาลว่าการบังคับคดีล้มละลายเสร็จสิ้นแล้ว ศาลจะมีคำสั่งปลดทรัสต์และปิดคดี ตาม US Code Title 11 มาตรา 350 ประกอบข้อ 5009 แห่งกฎว่าด้วยกระบวนการพิจารณาในคดีล้มละลาย

สรุปได้ว่า ค่าปรับทางอาญา ค่าธรรมเนียม หรือค่าสินไหมทดแทน กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่าไม่ได้รับการปลดหนี้ตามประมวลกฎหมาย และกฎหมายล้มละลายของประเทศ แต่เดิมกฎหมายบัญญัติไว้คุ้มครองเฉพาะแต่การปลดหนี้ภายใต้ Chapter 7 เท่านั้น จนกระทั่งเกิดกรณีที่มีการปลดหนี้ภายใต้ Chapter 13 (กระบวนการชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา) ในปี ค.ศ. 1990 ศาลสูงสุดจึงได้ให้ความเห็นว่า ค่าปรับเหล่านี้ไม่ควรได้รับการปลดหนี้ภายใต้ Chapter 13 ของกฎหมายล้มละลาย

ตัวอย่างที่เกิดขึ้นในคดีระหว่าง Pennsylvania Dept. of Public Welfare V. Davenport มีข้อเท็จจริงสรุปได้ว่าบุคคลธรรมดาซึ่งเป็นจำเลยได้รับสารภาพว่ากระทำความผิดฐานทุจริตการจัดสวัสดิการในงานที่ตนเองกระทำ ต่อมาศาลรัฐเพนซิลวาเนียได้มีคำพิพากษาลงโทษปรับทางอาญา โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องโทษผ่อนชำระเป็นรายเดือนเพื่อชดใช้ความเสียหายที่ได้กระทำไป ต่อมาผู้ต้องโทษได้ยื่นคำร้องต่อศาลล้มละลายตามกฎหมายล้มละลาย Chapter 13 โดยอ้างว่าโทษปรับทางอาญาเป็นภาระผูกพันในการชดใช้ความเสียหายเป็นหนี้ที่ไม่มีหลักประกัน และตนเองล้มเหลวที่จะปฏิบัติตามคำสั่งการชดใช้ความเสียหาย โดยคู่ความทั้งสองฝ่ายต่อสู้ในข้อกฎหมายว่าโทษปรับทางอาญาได้รับความคุ้มครองว่าไม่สามารถได้รับการปลดหนี้ภายใต้ Chapter 7 เท่านั้นหรือไม่ ในท้ายที่สุดศาลสูงสุดมีความเห็นว่าโทษปรับเหล่านี้ไม่ควรได้รับการปลดหนี้ภายใต้ Chapter 13 เช่นกัน จากคดีดังกล่าวต่อมาสภา Congress จึงได้นำความเห็นของศาลสูงสุดมาเป็นหลักการในการแก้ไขเพิ่มเติมจนเป็นกฎหมายล้มละลายในปัจจุบัน

3.3 กฎหมายว่าด้วยการล้มละลายของประเทศสหราชอาณาจักร : การยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

กฎหมายล้มละลายของประเทศสหราชอาณาจักรอยู่ภายใต้บทบัญญัติของ Insolvency Act 1986 ประกอบ Insolvency Rules 1986 การเริ่มกระบวนการฟ้องล้มละลายนั้น มาตรา 264 (1) แห่ง Insolvency Act 1986 ได้บัญญัติว่า⁶⁰ ผู้ที่สามารถฟ้องล้มละลายลูกหนี้ ได้แก่

(1) เจ้าหนี้รายเดียวหรือเจ้าหนี้หลายราย

(2) ลูกหนี้

(3) ผู้จัดการแผนการประนอมหนี้

(4) คำสั่งล้มละลายทางอาญาซึ่งลงโทษลูกหนี้ โดยพนักงานอัยการผู้ร้องเรียนหรือพนักงานคุมประพฤติของศาล ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 39 (3) b แห่ง The Power of Criminal Court Act 1973 (ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 39 แห่ง The Power of Criminal Court Act 1973 เป็นกรณีที่ทำลายกระทำความผิดอาญาส่งผลให้เกิดความเสียหายเป็นจำนวนเงินมากกว่า 15,000 ปอนด์ อีกทั้งในมาตรา 41 แห่ง The Power of Criminal Court Act 1973 ให้อำนาจพนักงานอัยการในการพิจารณาในการติดตามและดำเนินคดีล้มละลายจำเลยผู้ต้องโทษในคดีอาญาดังกล่าวด้วย)

ขั้นตอนการดำเนินคดีล้มละลายของประเทศสหราชอาณาจักร เริ่มจากการที่ลูกหนี้ยื่นคำขอล้มละลายด้วยตนเองเพราะไม่สามารถชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้ หรือเจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลายต่อศาลล้มละลายแล้ว หากศาลพิจารณาได้ความจริงตามมาตรา 267 (2) แห่ง Insolvency Act 1986 กล่าวคือ⁶¹ (1) ลูกหนี้เป็นหนี้จำนวนไม่น้อยกว่า 750 ปอนด์ (2) หนี้เป็นหนี้ที่อาจ

⁶⁰ Insolvency Act 1986, Section 264 (1) A petition for a bankruptcy order to be made against an individual may be presented to the court in accordance with the following provisions of this Part-

(a) by one of the individual's creditors or jointly by more than one of them,

(b) by the individual himself,

(c) by the supervisor of, or any arrangement proposed by the individual and approved under Part VIII, or

(d) where a criminal bankruptcy order has been made against the individual, by the Official Petitioner or by any person specified in the order in pursuance of section 39 (3) (b) of the Power of Criminal Act 1973.

⁶¹ Insolvency Act 1986, Section 267 (2) Subject to the next three sections, a creditor's petition may be presented to the court in respect of a debt or debts only if, at the time petition is presented-

(a) the amount of the debt, or the aggregate amount of the debts, is equal to or exceeds the bankruptcy level,

กำหนดจำนวนได้แน่นอน ไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม (3) เจ้าหนี้ได้พิสูจน์ให้ปรากฏต่อศาลว่าลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ (4) ไม่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติในมาตรา 268 ศาลจะมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย

ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้ชะลอการพิจารณาคดีอื่น ๆ หรือสั่งให้ดำเนินคดีอื่น ๆ ต่อไป แต่เจ้าหนี้จะถูกห้ามมิให้ฟ้องร้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งอันเกี่ยวกับหนี้ที่อาจพิสูจน์หนี้ในคดีล้มละลายได้⁶² ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 285 (1) แห่ง Insolvency Act 1986 ทั้งนี้เพราะเจ้าหนี้ต่าง ๆ จะต้องยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ต่อผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) เพื่อพิสูจน์หนี้อันเป็นการรับรองสิทธิของเจ้าหนี้ตามกฎหมาย และได้รับชำระหนี้ด้วยการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้ตามสัดส่วนแห่งหนี้ที่ผู้จัดการทรัพย์สินรวบรวมได้ นอกจากนี้ เจ้าหนี้จะได้รับสิทธิออกเสียงในการประชุมเจ้าหนี้ในกิจการที่กฎหมายกำหนด เช่น สิทธิเลือกผู้จัดการทรัพย์สิน สิทธิในการเลือกกรรมการเจ้าหนี้เพื่อควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการทรัพย์สิน เป็นต้น

ขั้นตอนภายหลังจากที่ศาลได้พิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้วนั้น กฎหมายได้บัญญัติไว้ใน Insolvency Rules, 1986. r. 6.34. กล่าวโดยสรุป คือ ศาลจะส่งสำเนาคำพิพากษาให้กับลูกหนี้รวมทั้งแจ้งหัวหน้าสำนักงานทะเบียนที่ดินและประกาศโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เว้นแต่เจ้าหนี้หรือลูกหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลมีคำสั่งยับยั้งหรือชะลอการประกาศโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นอกจากนี้ Insolvency Rules, 1986. r. 6.97. ได้วางหลักเกณฑ์ถึงการที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะแจ้งถึงกำหนดเวลาการพิสูจน์หนี้และส่งเอกสารเกี่ยวกับการพิสูจน์หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ด้วย

เจ้าหนี้ที่กฎหมายยอมรับให้พิสูจน์ได้ คือ เจ้าหนี้มีประกัน และเจ้าหนี้ไม่มีประกัน โดย Insolvency Act 1986 ไม่ได้ให้คำนิยามศัพท์ “เจ้าหนี้” แต่ศาลได้ตีความคำว่า “เจ้าหนี้” หมายความว่า

(b) the debt, or each of the debts, is for a liquidated sum payable to the petitioning creditor, or one or more of the petitioning creditor, either immediately or at some certain, future time, is unsecured,

(c) the debt, or each of the debts, is a debt which the debtor appears either to be unable to pay or to have no reasonable prospect of being able to pay, and

(d) there is no outstanding application to set aside a statutory demand served (under section 268 below) in respect of the debt or any of the debts.

⁶² Insolvency Act 1986, Section 285 (1) At any time when proceedings as a bankruptcy petition are pending or an individual has been adjudged bankrupt the court may stay any action, execution or other legal process against the property or person of the debtor or, as the case may be, of the bankrupt.

รวมถึงบุคคลใด ๆ ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องในหนี้เงินต่อลูกหนี้ ผู้ได้รับโอนสิทธิเรียกร้องจากเจ้าหนี้ เจ้าหนี้ผู้สวมสิทธิแทนบุคคลอื่น และเจ้าหนี้มีประกัน สำหรับ Insolvency Rules, 1986. r. 4.44. ให้ ความหมาย “เจ้าหนี้” ว่าหมายถึงเจ้าหนี้ของบริษัทซึ่งอยู่ในความรับรู้ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือผู้ชำระบัญชีแล้วแต่กรณี หรือเจ้าหนี้ซึ่งได้รับการระบุถึงในคำแถลงในกรณีที่มีการยื่นคำแถลง เกี่ยวกับกิจการของบริษัท

บทบัญญัติมาตรา 382 (1) แห่ง Insolvency Act 1986 ได้บัญญัติถึงหนี้ที่พิสูจน์ได้ กล่าวคือ⁶³ “หนี้ที่อาจขอพิสูจน์ได้ในคดีล้มละลาย หมายถึง หนี้ ดังต่อไปนี้

- (1) หนี้และความรับผิดที่เจ้าหนี้มีต่อลูกหนี้ในคดีล้มละลาย
- (2) หนี้และความรับผิดที่เจ้าหนี้มีต่อลูกหนี้ภายหลังจากที่ลูกหนี้ล้มละลาย ซึ่งมูลแห่งหนี้เกิดขึ้นก่อนลูกหนี้ล้มละลาย
- (3) บทลงโทษ ตามมาตรา 39 (3) c แห่ง The Power of Criminal Court Act 1973 และคำสั่งให้ล้มละลายทางอาญาที่สั่งให้จำเลยผู้ต้องโทษต้องล้มละลาย และ
- (4) ดอกเบี้ยที่อาจพิสูจน์ได้ ตามมาตรา 322 (2) ใน Chapter 4 ของ ส่วนที่ 9”

นอกจากนี้ Insolvency Rules, 1986. r. 13.12. (1) บัญญัติรับรองในรายละเอียดเกี่ยวกับหนี้ที่พิสูจน์ได้หมายความว่ารวมถึงความรับผิดต่าง ๆ เช่น ความรับผิดในตัวตน ความรับผิดในทรัพย์สิน ความรับผิดตามกฎหมาย ความรับผิดตามสัญญา ละเมิด หรือตามสัญญาประกันตัวผู้ต้องหา และให้ ความหมายรวมถึงความรับผิดในการชดเชยค่าเสียหายตามสัญญาหรือละเมิดที่ลูกหนี้ต้องรับผิด

กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจกำหนดเวลาให้เจ้าหนี้ยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ตามที่เห็นสมควร โดยต้องกำหนดเวลาล่วงหน้านัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก หรือประชุมเจ้าหนี้ครั้งอื่นไม่น้อยกว่า 4 วัน แต่การกำหนดเวลายื่นคำขอพิสูจน์หนี้จะต้องไม่เกิน 4 เดือนนับจาก

⁶³ Insolvency Act 1986, Section 382 (1) “Bankruptcy debt”, in relation to a bankrupt means (subject to the next subsection) any of the following –

- (a) any debt or liability to which he is subject at the commencement of the bankruptcy,
- (b) any debt or liability to which he may become subject after the commencement of the bankruptcy (including after his discharge from bankruptcy) by reason of any obligation incurred before the commencement of the bankruptcy,
- (c) any amount specified in pursuance of section 39 (3) (c) of the Powers of Criminal Courts Act 1973 in any 1973 c. 62. criminal bankruptcy order made against him before the commencement of the bankruptcy, and
- (d) any interest provable as mentioned in section 322 (2) in Chapter IV of Part IX.

วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น⁶⁴ เจ้าหนี้จะต้องกรอกแบบพิมพ์คำขอพิสูจน์หนี้ที่มีรายละเอียดต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดใน Insolvency Rules, 1986. r. 6. 98. เช่น ชื่อและที่อยู่ของเจ้าหนี้ จำนวนหนี้ ณ วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย หลักประกันที่เจ้าหนี้อึดถือไว้ เป็นต้น

ในการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเป็นประธานในที่ประชุมซึ่งจะมีการเลือกผู้จัดการทรัพย์ในคดีล้มละลาย ทั้งนี้ อาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้จัดการทรัพย์ก็ได้ รวมทั้งกำหนดค่าตอบแทนผู้จัดการทรัพย์และจะกำหนดให้มีการเลือกกรรมการเจ้าหนี้เพื่อทำหน้าที่แทนที่ประชุมเจ้าหนี้และควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และผู้จัดการทรัพย์ จากนั้นผู้จัดการทรัพย์จะทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมเจ้าหนี้ โดยมีอำนาจสอบสวนเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อค้นหาความจริงเกี่ยวกับหนี้ รวมถึงการพิสูจน์หนี้⁶⁵

เนื่องจากกฎหมายมิได้บัญญัติให้การพิสูจน์หนี้จะต้องกระทำภายในการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก ดังนั้น ในการประชุมเจ้าหนี้ครั้งต่อไปผู้จัดการทรัพย์จะเป็นผู้กำหนดเวลายื่นคำขอพิสูจน์หนี้ โดยจะแจ้งพร้อมส่งเอกสารในการยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทุกราย เจ้าหนี้ที่ไม่ยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดผู้จัดการทรัพย์จะมีหนังสือแจ้งเป็นครั้งสุดท้ายก่อนการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน และหากเจ้าหนี้ไม่ยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดในครั้งสุดท้าย เจ้าหนี้นั้น จะถูกตัดสิทธิในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย และหนี้นั้นจะระงับไป

ตาม Insolvency Rules, 1986. r. 6.104. (1) และ (2) กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้จัดการทรัพย์ที่จะทำหน้าที่ชี้ขาดเกี่ยวกับหนี้ที่ยื่นคำขอพิสูจน์ว่าควรยอมรับหรือปฏิเสธคำขอพิสูจน์หนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งจะต้องให้เหตุผลของการไม่ยอมรับและแจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้

หากเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ไม่พอใจคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้จัดการทรัพย์ ต้องอุทธรณ์คำวินิจฉัยดังกล่าวต่อศาลภายในระยะเวลา 21 วันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยดังกล่าว และศาลจะกำหนดวันนั่งพิจารณาคำอุทธรณ์ดังกล่าว เมื่อศาลมีคำสั่งแล้วศาลจะแจ้งให้แก่คู่ความทราบต่อไป นอกจากนี้ ศาลยังมีอำนาจในการยกเลิกหรือลดจำนวนหนี้ที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอ

⁶⁴ Insolvency Rules, 1986. r. 6.79. (1) If under section 293 (1) the official receiver decides to summon a meeting of creditors, he shall fix a venue for the meeting, not more than 4 months from the date of the bankruptcy order.

⁶⁵ Insolvency Rules, 1986. r. 6.98. (3) The trustee, or the convener of chairman of any meeting, may call for any document or other evidence to be produced to him, where he think it necessary for the purpose of substantiating the whole or any part of the claim made in the proof.

พิสูจน์หนี้ได้ในกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้จัดการทรัพย์ยื่นคำขอให้ศาลยกเลิกหรือลดจำนวนหนี้ตาม Insolvency Rules, 1986. r. 6.107 (1) (a) และ (b) เจ้าหนี้ที่ได้รับการรับรองโดยกฎหมายแล้วจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ด้วยวิธีการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้ตามสัดส่วนแห่งหนี้

โทษปรับในคดีอาญา ไม่ถือว่าเป็นหนี้มีประกัน และไม่ถือว่าเป็นหนี้ไม่มีประกันด้วย เนื่องจาก Insolvency Rules, 1986. r. 12.3. (2) บัญญัติว่า⁶⁶ “หนี้ที่ไม่อาจขอพิสูจน์ได้ ได้แก่

(1) หนี้ที่เกิดจากคดีล้มละลาย ค่าปรับต่าง ๆ ที่บังคับโทษจำเลย หนี้ที่เกิดขึ้นภายใต้คำสั่งเกี่ยวกับการจัดการครอบครัวหรือการดำเนินการภายในประเทศ

(2) หนี้ที่เกิดขึ้นภายใต้ มาตรา 1 แห่ง The Drug Trafficking Act 1986 (a)

“ค่าปรับ” “การดำเนินการภายในประเทศ” และ “การจัดการครอบครัว” มีความหมายตามบทบัญญัติ มาตรา 281 (8) แห่ง Insolvency Act 1986...”

ฉะนั้น โทษปรับในคดีอาญาจึงเป็นหนี้ที่ไม่อาจขอพิสูจน์ได้ในคดีล้มละลาย หากแต่ได้รับการคุ้มครองเป็นการเฉพาะ เพราะมิให้มีการปลดหนี้ ตามมาตรา 281 (4) ประกอบมาตรา 281 (8) Insolvency Act 1986 กล่าวคือ⁶⁷ การปลดหนี้ตามกฎหมายล้มละลายไม่ทำให้ความรับผิดจากโทษปรับทางอาญาของจำเลยซึ่งต้องโทษได้รับการยกเว้น รวมถึงในกรณีกฎหมายกำหนดให้ลงโทษจำเลยในทางภาษีและการนำเงินเข้าคลัง ซึ่งในมาตรา 281 (8) ได้ขยายความในเรื่องโทษปรับทางอาญา โดยบัญญัติว่า⁶⁸ ค่าปรับหมายความว่าอย่างเดียวกันกับค่าปรับทางอาญาตาม Magistrates’ Courts Act 1980

⁶⁶ Insolvency Rules, 1986. r. 12.3. (2) The following are not provable –

(1) in bankruptcy, any fine imposed for an offence, and any obligation arising under an order made in family or domestic proceedings;

(2) in winding up or bankruptcy, any obligation arising under a confiscation order made under section 1 of the Drug Trafficking Act 1986 (a)

“fine” “domestic proceedings” and “family proceedings” have the meanings given by the section 281 (8) of the Act...”

⁶⁷ Insolvency Act 1986, Section 281 (4) Discharge does not release the bankrupt from any liability in respect of a fine imposed for an offence or from any liability under a recognizance except, in the case of a penalty imposed for an offence under an enactment relating to the public revenue or of a recognizance, with the consent of the Treasury

⁶⁸ Insolvency Act 1986, Section 281 (8) “fine” means the same as in the Magistrates’ Courts Act 1980

แม้โทษปรับทางอาญาจะไม่สามารถพิสูจน์ในกฎหมายล้มละลายได้ แต่กฎหมายไม่ห้ามถึงการบังคับโทษปรับทางอาญาแก่ผู้ต้องโทษ รวมทั้งไม่ห้ามถึงการที่เจ้าหน้าที่ดังกล่าวนำมูลหนี้ที่ไม่อาจขอพิสูจน์ได้นั้นมาฟ้องลูกหนี้หลังจากลูกหนี้พ้นจากการล้มละลายแล้วแต่จะต้องอยู่ภายใต้อายุความ เนื่องจากการบังคับโทษยังมีความสมบูรณ์รวมถึงหนี้ที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะก็ยังเป็นหนี้ที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย จึงไม่มีการเสื่อมเสียสิทธิในการบังคับแต่อย่างใด นอกจากนี้ หนี้ที่เกิดขึ้นภายหลังจากศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายก็ถือเป็นหนี้ที่ไม่อาจขอพิสูจน์ได้อีกเช่นกัน และเจ้าหน้าที่ก็ได้เสื่อมเสียสิทธิในการบังคับหนี้ดังกล่าวด้วย

3.4 กฎหมายล้มละลายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี : การยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

กฎหมายล้มละลายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีอยู่ภายใต้บทบัญญัติของ Insolvency Statute 1994 (Insolvenzordnung) แต่ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1999 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุดในปี ค.ศ. 2004

การเริ่มต้นกระบวนการล้มละลายสามารถเริ่มต้นโดยคำฟ้องของเจ้าหนี้ หรือคำร้องของลูกหนี้ ตามมาตรา 13 (1) ทั้งนี้ กฎหมายยอมรับในเรื่องการที่ลูกหนี้ใกล้ขาดสภาพคล่องทางการเงิน หรือขาดสภาพคล่องทางการเงิน หรือมีหนี้สินล้นพ้นตัว สามารถเข้าสู่กระบวนการล้มละลายได้

เมื่อมีการเปิดกระบวนการล้มละลายสิทธิในการดูแล จัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานล้มละลาย⁶⁹ ตามมาตรา 80 (1) ซึ่งศาลจะแต่งตั้งเจ้าพนักงานล้มละลาย ทั้งนี้ บทบัญญัติ ตามมาตรา 174 โดยเจ้าพนักงานล้มละลาย จะกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนของการยื่นคำขอรับชำระหนี้ ซึ่งกำหนดเวลาดังกล่าวสามารถที่จะขยายไปได้ไม่น้อยกว่า 2 สัปดาห์และไม่เกิน 3 เดือน⁷⁰

⁶⁹ Insolvency Statute 1994, Section 80 (1) Upon the opening of the insolvency proceedings the debtor's right to manage and transfer the insolvency estate shall be vested in the insolvency administrator.

⁷⁰ Insolvency Statute 1994, Section 28 (1) In the order opening the insolvency proceedings the creditors shall be required to file their claims in compliance with section 174 with the insolvency administrator within a definite period of time. Such period of time shall be fixed to extend over not less than two weeks and not more than three months.

การประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกที่ประชุมเจ้าหนี้อาจเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่แทนเจ้าพนักงานล้มละลายได้แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลด้วย⁷¹ และในการประชุมเจ้าหนี้จะกระทำในแล้วเสร็จภายใน 6 สัปดาห์ และไม่เกินกว่า 3 เดือน นับจากครบกำหนดเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้ โดยในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีการพิจารณาตรวจสอบคำขอรับชำระหนี้ต่าง ๆ โดยมติที่ประชุมเจ้าหนี้จะเป็นไป ตามมาตรา 75 แห่ง Insolvency Statute 1994 และเมื่อมีการแบ่งทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่ผู้ยื่นคำขอรับชำระหนี้จนเสร็จสิ้นแล้ว ศาลจะมีคำสั่งสิ้นสุดกระบวนการล้มละลาย⁷²

ลำดับการรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายตาม Insolvency Statute 1994 ได้แก่

1) สิทธิเหนือทรัพย์สินที่จะไม่เข้าร่วมในกระบวนการล้มละลาย กล่าวคือ สิทธิในการแยกทรัพย์สินออกจากทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินในคดีล้มละลาย กรณีไม่รู้ไม่ถือนว่าเป็นเจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย ตามมาตรา 47 แห่ง Insolvency Statute 1994 แต่ผู้ทรงสิทธิยังคงมีสิทธิเหนือทรัพย์สินภายใต้บังคับแห่งสิทธิต่อไปจนกว่าจะได้รับชำระหนี้ ตามมาตรา 48 แห่ง Insolvency Statute 1994 ทั้งนี้ หากผู้ทรงสิทธิสละหลักประกัน หรือสิทธิในหลักประกันถูกระงับสามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้เป็นเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายได้ ตามมาตรา 52 แห่ง Insolvency Statute 1994 ซึ่งมีดังต่อไปนี้

(1) ตามบทบัญญัติ มาตรา 49 แห่ง Insolvency Statute 1994 กล่าวคือ เจ้าหนี้ผู้ทรงสิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์ที่มีบังคับชำระหนี้จากอสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการขายทอดตลาดและการบังคับคดีขับไล่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

(2) ตามบทบัญญัติ มาตรา 50 แห่ง Insolvency Statute 1994 กล่าวคือ เจ้าหนี้ผู้ทรงสิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์ที่มีบังคับชำระหนี้จากหนี้ประธานดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายในการบังคับหลักประกัน โดยผลของกฎหมาย เช่น เจ้าสำนักโรงแรมผู้ทรงบุริมสิทธิพิเศษเหนือทรัพย์สินของผู้มาพักอาศัย ตามมาตรา 704 แห่ง Civil Code เป็นต้น

⁷¹ Insolvency Statute 1994, Section 57 During the first meeting of creditors subsequent to the appointment of the insolvency administrator the creditors may elect a different person to replace him. The different person shall be elected if, in addition to the majority specified in section 76 subsection (2), the majority of the voting creditors has also voted for him. The court may refuse the appointment only of a person unqualified to assume such an office. Any insolvency creditor may bring an immediate appeal against a refusal of appointment.

⁷² Insolvency Statute 1994, Section 200 (1) As soon as final distribution has been carried out, the insolvency court shall decide on termination of the insolvency proceedings.

(3) ตามบทบัญญัติ มาตรา 51 แห่ง Insolvency Stature 1994 กล่าวคือ เจ้าหนี้ผู้ทรงสิทธิเหนือสิทธิอื่น ๆ เช่นเดียวกับเจ้าหนี้จำนำ

(4) สิทธิเรียกร้องในหนี้ภาษีศุลกากร และภาษีอากร ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้สาธารณะที่ถึงกำหนด

2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีล้มละลาย ตามมาตรา 53 แห่ง Insolvency Stature 1994

3) เจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย ตามมาตรา 39 แห่ง Insolvency Stature 1994 หมายถึง เจ้าหนี้ผู้ทรงสิทธิเรียกร้องเหนือลูกหนี้ก่อนเริ่มต้นคดีล้มละลาย

4) เจ้าหนี้อ้อยสิทธิ ตามมาตรา 39 แห่ง Insolvency Stature 1994 มีดังต่อไปนี้

(1) เจ้าหนี้อ้อยสิทธิในคดีล้มละลาย หมายถึง เจ้าหนี้ที่มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายอื่น ๆ ได้รับชำระหนี้แล้ว โดยจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้ในสัดส่วนที่เท่าเทียมกันมีดังต่อไปนี้

ก. ดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นภายหลังเริ่มต้นกระบวนการล้มละลาย

ข. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของเจ้าหนี้อันเกิดจากการเข้าร่วมกระบวนการล้มละลาย

ค. ค่าปรับทางอาญา และค่าปรับทางปกครอง

ง. สิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้น โดยการให้เปล่าของลูกหนี้

จ. สิทธิเรียกร้องในหนี้กู้ยืมของผู้เป็นหุ้นส่วน

(2) สิทธิเรียกร้องที่เกิดจากการตกลงกัน ให้ได้รับชำระหนี้หลักเจ้าหนี้อื่น โดยจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้หลังจากสิทธิเรียกร้องในข้อ (1)

(3) ดอกเบี้ยของหนี้อ้อยสิทธิจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้ในลำดับเดียวกันกับสิทธิเรียกร้องในหนี้ประเภทนั้นๆ

ค่าปรับทางอาญาจึงถือเป็นหนี้อ้อยสิทธิ ตามมาตรา 39 แห่ง Insolvency Stature 1994⁷³ ดังนั้นค่าปรับทางอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดี

⁷³ Insolvency Statute 1994, Section 39 (1) The following claims shall be satisfied ranking below the other claims of creditors of the insolvency proceedings in the order given below, and according to the proportion of their amounts if ranking with equal status

1. the interest accruing on the claims of the creditors of the insolvency proceedings from the opening of the insolvency proceedings;

2. the costs incurred by individual creditors of the insolvency proceedings due to their participation in the proceedings;

ล้มละลาย และ การบังคับโทษปรับทางอาญาจึงจะได้รับส่วนแบ่งจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ ภายหลังจากเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายรายอื่น ๆ ได้รับชำระหนี้แล้วเท่านั้น

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญา ข้างต้นสรุปได้ว่าแนวทางการร่างกฎหมายล้มละลาย ของคณะกรรมการว่าด้วยการค้าระหว่าง ประเทศเห็นว่า ค่าปรับซึ่งอยู่ในลักษณะเชิงบริหารหรือเชิงลงโทษอย่างเข้มงวดควรที่จะถูกจำกัด ไม่ให้สามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ ส่วนค่าปรับหรือเบี้ยปรับในลักษณะของค่าสินไหมทดแทน คณะกรรมการให้ความเห็นว่าควรที่จะยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่บัญญัติให้ต้องนำหนี้ค่าปรับทางอาญายื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย และเป็น หนี้ที่ลูกหนี้ไม่อาจหลุดพ้นได้ด้วยด้วยการปลดหนี้ล้มละลาย ส่วนประเทศอังกฤษ ไม่ได้บัญญัติให้ นำค่าปรับทางอาญายื่นคำขอรับชำระหนี้เนื่องจากค่าปรับทางอาญาถือว่าเป็นหนี้ที่ไม่อาจพิสูจน์ ได้ในคดีล้มละลาย แต่ลูกหนี้ไม่อาจหลุดพ้นได้ด้วยการปลดหนี้ และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนีต้องนำหนี้ค่าปรับทางอาญายื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย และถือเป็นหนี้ด้อยสิทธิ จะได้รับส่วนแบ่งจากกองทรัพย์สินก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้อื่นๆได้รับชำระหนี้แล้วเท่านั้น

3. fines, administrative penalties, coercive penalty payments, as well as such incidental legal consequences of a criminal or administrative offence binding the debtor to pay money;

4. claims to the debtor's gratuitous performance of a consideration;

5. claims to the refund of loans borrowed from a partner and replacing equity capital, or claims having the same rank as these.

(2) Claims which the creditor and the debtor agreed to be non-privileged in insolvency proceedings shall be satisfied after the claims mentioned at subs 1 if the agreement does not provide otherwise.

(3) Interest accruing on the claims of non-privileged creditors of the insolvency proceedings, and the costs incurred by such creditors due to their participation in the proceedings shall rank with equal status as the claims of such creditors.

ตารางที่ 3.3 สรุปการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายของต่างประเทศ

คณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศสหราชอาณาจักร	ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
<p>ค่าปรับทางอาญาเป็นค่าปรับเชิงบริหารหรือลงโทษไม่สามารถยื่นคำรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายแต่ถ้าเป็นค่าสินไหมทดแทนสามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้ แต่ทั้งนี้ให้พิจารณาถึงความเหมาะสมของแต่ละประเทศ</p>	<p>ค่าปรับทางอาญา ถือเป็นหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย และไม่หลุดพ้นด้วยการปลดหนี้ในคดีล้มละลาย</p>	<p>ค่าปรับทางอาญาถือเป็นหนี้ที่ไม่อาจพิสูจน์ได้จึงไม่สามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่ไม่หลุดพ้นด้วยการปลดหนี้ในคดีล้มละลาย</p>	<p>ค่าปรับทางอาญา เป็นหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ถือเป็นหนี้ค้ำประกันที่จะได้รับชำระหนี้ก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้รายอื่นได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้วและไม่สามารถหลุดพ้นได้ด้วยการปลดหนี้ในคดีล้มละลาย</p>

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายซึ่งเกิดขึ้นในการดำเนินกระบวนการบังคับคดีล้มละลายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในปัจจุบัน โดยอาศัย แนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายในต่างประเทศ ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษามาแล้วในบทก่อนนั้นทำให้เห็นถึงประเด็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย ซึ่งต้องพิจารณาตามที่ศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัย ว่าคำปรับทางอาญาไม่ใช่หนี้ในคดีล้มละลายที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้

โดยศาลฎีกาให้เหตุผลว่า “การชำระค่าปรับคือโทษทางอาญา การยึดทรัพย์ใช้ค่าปรับเป็นมาตรการในการบังคับตามคำพิพากษาซึ่งเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะต้องดำเนินการบังคับคดีอาญาในการยึดทรัพย์ใช้ค่าปรับ ไม่อาจถือได้ว่ารัฐหรือศาลหรือโจทก์เป็นเจ้าของหนี้ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ค่าปรับต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เช่นเดียวกับหนี้ในทางแพ่ง การบังคับโทษปรับเป็นการใช้อำนาจรัฐเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยศาลและพนักงานอัยการเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาที่จะต้องบังคับให้จำเลยชำระค่าปรับเต็มจำนวนตามคำพิพากษา มิเช่นนั้นแล้ว การลงโทษทางอาญาจะไม่ต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเพราะกฎหมายอาญาจัดเป็นกฎหมายมหาชนว่าด้วยความผิด และโทษทางอาญาเป็นบทบัญญัติถึงความเกี่ยวพันระหว่างเอกชนกับรัฐ ทั้งการกระทำความผิดนั้นยังได้ชื่อว่ากระทบกระเทือนต่อความสงบของประชาชนส่วนรวม จึงไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้”

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวผู้ศึกษาจะได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายโดยแยกเป็นการวิเคราะห์ปัญหาจากแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายของไทย จากนั้นจะนำปัญหาดังกล่าวที่ได้จากจากการวิเคราะห์ มาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

4.1 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญา ในคดีล้มละลายตามกฎหมายไทย

ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ที่บังคับใช้ในประเทศไทยปัจจุบันนี้แม้จะมี การแก้ไขปรับปรุงหลายครั้งแต่ยังไม่ได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ไว้อย่างชัดเจนทำให้เกิด ปัญหาในการใช้การตีความกฎหมายและเป็นปัญหาที่ผู้ศึกษาต้องวิเคราะห์ เพื่อนำมาสู่การแก้ปัญหา และการหาแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยแยกพิจารณาเป็นประเด็น ปัญหาได้ดังนี้

4.1.1 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับนิยามของหนี้ซึ่งส่งผลกระทบต่อพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483

หลักการสำคัญของหนี้ อยู่ที่การที่เจ้าหนี้อาจมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ปฏิบัติชำระหนี้ใน ตรงตามที่ระบุไว้ในมูลหนี้ ซึ่งบัญญัติเป็นหลักไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 194 ความว่า “ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้อาจมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ อนึ่งการชำระ หนี้ด้วยงดเว้นการอันใดอันหนึ่งยอมได้” มูลแห่งหนี้เกิดจาก 2 สาเหตุ คือ (1) นิติกรรม ได้แก่ สัญญา ต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย เช่น สัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ กู้ยืม จำนอง จำน่า (2) นิติเหตุ คือ เหตุการณ์ต่างๆ ที่ทำให้เกิดผลเป็นความเคลื่อนไหวในสิทธิ (เกิดสิทธิ ขึ้นมาถือ ก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับสิ้นไป) เช่น ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ตาถมิควร ได้ และโดยบทบัญญัติของกฎหมายเป็นต้น

มีปัญหาต้องพิจารณาประการแรกว่าคำปรับทางอาญาที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชำระให้แก่รัฐ เป็นหนี้หรือไม่ เห็นว่า คำปรับทางอาญา เกิดจากการละเมิดกฎหมายของตัวจำเลย ซึ่งมีความผิดและ กฎหมายระบุโทษไว้ ให้ชำระคำปรับทางอาญา ดังนั้น จึงเกิดสิทธิแก่รัฐในการเรียกชำระคำปรับ และเกิดหน้าที่ต่อจำเลยในคดีอาญาที่ต้องชำระคำปรับ จึงเป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหว ในสิทธิ หนี้คำปรับทางอาญาจึงมีข้อสงสัยแห่งหนึ่งมาจากนิติเหตุ เนื่องจากไม่ได้เกิดขึ้นด้วยความ สมัครใจของคู่ความทั้งสองฝ่าย แต่เพราะมีบทบัญญัติของกฎหมายให้กระทำการ หรือไม่กระทำการ แต่บุคคลนั้นฝ่าฝืน และมีกฎหมายบัญญัติให้ลงโทษปรับไว้ คำปรับทางอาญาจึงถือเป็นหนี้ ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่มีบทนิยามคำว่าหนี้ ไว้โดยเฉพาะให้มีความหมายเพียงไร เพียงแต่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 ความว่า “เมื่อศาลมีคำสั่ง

พิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ได้ก็แต่โดยปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัตินี้ แม้จะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือเป็นเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แล้วแต่คดียังอยู่ระหว่างพิจารณาก็ตาม” ซึ่งในคดีล้มละลายเจ้าหนี้ก็นำหนี้ตามคำพิพากษา หนี้ตามสัญญาทางแพ่ง หนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แต่คดีอยู่ระหว่างพิจารณา หนี้อากรค้าง มายื่นคำขอรับชำระหนี้ ดังนั้นเมื่อฟังได้ว่า คำปรับทางอาญาเป็นหนี้หนึ่ง ที่มีบ่อเกิดแห่งหนี้มาจากนิติเหตุดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า หนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 จึงมิได้มีความหมายเฉพาะหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงิน หรือหนี้ตามคำพิพากษา แต่ยังหมายถึงความผูกพันที่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้ตามกฎหมาย เช่นหนี้ที่เกิดจากการละเมิด จัดการงานนอกสั่ง หรือลาภมิควรได้ หรือหนี้ที่เกิดจากการละเมิดกฎหมายเช่น หนี้อากรค้าง กรมสรรพากรยอมมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้โดยสิ้นเชิง เมื่อฟังได้ว่า โทษปรับทางอาญานั้นเป็นโทษปรับที่รัฐสามารถเรียกให้จำเลยในคดีอาญาชำระได้โดยสิ้นเชิง และมีความประสงค์ขอรับเงินส่วนแบ่งในคดีล้มละลาย ก็ต้องถือว่าเป็นหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ โดยไม่มีข้อยกเว้นเช่นเดียวกับเจ้าหนี้อื่นๆในคดีล้มละลาย

4.1.2 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 มาตรา 22 ได้กำหนดไว้ว่าเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียวมีอำนาจจัดการเก็บรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายไว้เพื่อประโยชน์ต่อเจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีล้มละลาย ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ โดยเมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลูกหนี้แล้ว เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้ได้ก็แต่โดยปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวไว้ในคดีล้มละลาย โดยการดำเนินการตามบทบัญญัติในมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 กล่าวคือเจ้าหนี้ทุกประเภทที่มูลแห่งหนี้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระ โดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม หากเป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนได้แน่นอนจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ภายในกำหนดเวลา 2 เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

แม้ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 จะใช้คำว่าเจ้าหนี้ แต่ผู้ศึกษาเห็นว่ามาตรานี้ก็ไม่ได้มีความหมายอย่างจำกัดว่า หมายถึงเฉพาะเจ้าหนี้ในมูลหนี้หรือสิทธิเรียกร้องในทางแพ่งเท่านั้นซึ่งจะต้องดำเนินการยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483

ดังนั้นเมื่อฟังได้ความว่า พนักงานอัยการต้องใช้สิทธิบังคับชำระหนี้ค่าปรับจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย จึงเปรียบเสมือนว่า พนักงานอัยการเป็นเจ้าหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้เช่นเดียวกัน หากมีความประสงค์จะได้รับเงินส่วนแบ่งในคดีล้มละลาย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกรบังคับชำระหนี้ภาษีอากรค้างของกรมสรรพากรต่อลูกหนี้ในคดีล้มละลาย จะเห็นได้ว่าในคดีล้มละลายแม้แต่กรมสรรพากรซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐยังต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ แม้ว่าการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นการใช้อำนาจทางปกครองของหน่วยงานรัฐมีลักษณะเป็นมาตรการบังคับทางปกครองและกรมสรรพากรไม่ได้มีนิติสัมพันธ์ใดๆ ในทางแพ่งของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเลย แต่ลูกหนี้มีเพียงหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องชำระหนี้ภาษีให้ถูกต้องครบถ้วน ดังนั้นกรมสรรพากรจึงไม่ใช่เจ้าหนี้ของลูกหนี้ในทางแพ่งและภาษีอากรค้างก็ไม่ใช่หนี้ในทางแพ่ง แต่สามารถเทียบเคียงและถือได้ว่า ภาษีอากรค้างเป็นหนี้ประเภทหนึ่งในคดีล้มละลายและกรมสรรพากรเป็นเจ้าหนี้ หากมีความประสงค์จะได้รับชำระหนี้เงินจากกองทรัพย์สินในคดีล้มละลาย กรมสรรพากรก็มีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 27 และมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483

รัฐโดยพนักงานอัยการ จึงถือว่าเป็นเจ้าหนี้รายหนึ่งของลูกหนี้ในคดีล้มละลายและค่าปรับทางอาญาก็ถือเสมือนเป็นหนี้ทางแพ่งซึ่งเกิดจากละเมิดกฎหมายหมายของลูกหนี้เอง และเมื่อพนักงานอัยการมีความประสงค์จะได้รับชำระหนี้เงินจากการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย พนักงานอัยการซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐเช่นเดียวกับกรมสรรพากร ย่อมมีหน้าที่ในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดในฐานะผู้มีสิทธิหน้าที่เสมือนหรือถือว่าเป็นเจ้าหนี้รายหนึ่งของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

อีกทั้งหลักการที่สำคัญสูงสุดในกฎหมายล้มละลายก็คือหลักที่ประสงค์ให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้อย่างเสมอภาคเป็นธรรมและเท่าเทียม หมายถึงหลักความเท่าเทียมกัน และได้รับส่วนแบ่งในอัตราที่เสมอกันในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ เช่นคดีล้มละลายคดีหนึ่งสามารถรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ 1,000,000 บาท มีเจ้าหนี้อื่นยื่นคำขอรับชำระหนี้จำนวน 5 ราย ซึ่งศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้แล้วทั้ง 5 ราย เป็นเงินจำนวน 20,000,000 บาท ซึ่งโดยปกติในคดีล้มละลายนั้นมีย่อยมากหรือแทบจะไม่มีเลยที่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายจะได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนที่ขอรับชำระหนี้เนื่องจากผู้ที่ถูกฟ้องล้มละลายนั้นเป็นผู้มีทรัพย์สินน้อยกว่าหนี้สินอยู่แล้ว ดังนั้นจากตัวอย่างนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลายจะต้องดำเนินการแบ่งทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้อย่างเท่ากัน โดยคิดเป็นร้อยละของยอดหนี้ที่เจ้าหนี้แต่ละรายมีสิทธิได้รับชำระหนี้ ดังนั้นคดีนี้เจ้าหนี้จะได้รับส่วนแบ่งในคดีล้มละลายในอัตราร้อยละ 5 ของยอดหนี้ที่ตนมีสิทธิได้รับชำระหนี้ ซึ่งหากคิดเป็นยอดเงินอาจจะไม่เท่ากันเพราะขึ้นอยู่กับยอดเงินที่

เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้ แต่กฎหมายล้มละลายกำหนดให้เจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้นจะได้รับชำระหนี้ในอัตราส่วนที่เท่าเทียมและเสมอภาคกัน

เมื่อเจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายเจ้าหนี้นั้นย่อมหมดสิทธิที่จะไปฟ้องร้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งหรือบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้มาเป็นของตนฝ่ายเดียว หากมีทรัพย์สินของลูกหนี้เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายจะต้องดำเนินการแจ้งต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อรวบรวมนำมาแบ่งแก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย ถ้าวเจ้าหนี้แต่ละรายในคดีล้มละลายต้องให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายล้มละลายที่บัญญัติไว้ โดยกฎหมายล้มละลายกำหนดให้เจ้าหนี้ทุกรายจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้เมื่อลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เมื่อเจ้าหนี้ปฏิบัติตามที่พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 กำหนดไว้ และไม่ใช้สิทธิของตนที่มีอยู่ฟ้องร้องดำเนินคดีแพ่ง หรือร่วมมือกับลูกหนี้อพยพทรัพย์สินเพื่อกระทบสิทธิของเจ้าหนี้รายอื่นๆ ไม่ให้ได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินดังกล่าว การยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย จึงเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริตซึ่งเป็นหลักการที่เจ้าหนี้จะต้องได้รับการคุ้มครอง

ประกอบกับรัฐ มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน และผลของไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคม โดย โดยรัฐอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดความสัมพันธ์ สิทธิ หน้าที่ของสมาชิกในสังคมและเป็นเครื่องมือในการตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในสังคม ประชาชนทุกคนที่อาศัยอยู่ในรัฐต้องปฏิบัติตามในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของรัฐต้องมีหน้าที่รักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย คือ บังคับให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย และดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนซึ่งหลักการนี้คือหลักนิติรัฐ (Legal State) และรัฐต้องไม่มุ่งหวังทำให้ตนได้ประโยชน์กว่าเอกชน

นอกเหนือจากรัฐต้องรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายโดยบังคับให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว รัฐต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมในการใช้กฎหมายด้วย หรือคุณธรรมทางกฎหมาย อันเป็นพื้นฐานแห่งกฎหมายนั่นเอง โดยความเป็นธรรมย่อมทำให้เกิดความสงบสุขในสังคมและประชาชน ซึ่งหลักการนี้คือหลักนิติธรรม (Rule of Law) โดยหลักนิติธรรมนอกจากจะมีความหมายถึงหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายแล้วยังเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี รวมถึงการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้บังคับของกฎหมาย การตรากฎหมายโดยฝ่ายบริหารควรเคารพต่อสิทธิต่างๆ ของเอกชนตามนัยแห่งหลักธรรม และการช่วยเหลือตามความสามารถ

ศาลในฐานะองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการในการพิจารณาพิพากษาชี้ขาดข้อพิพาทหรืออรรถคดีตามที่รัฐธรรมนุญและกฎหมายบัญญัติจึงต้องพิจารณาพิพากษาคดีโดยใช้กฎหมายให้เกิดความ

เป็นธรรมและเท่าเทียมกันมากที่สุด การใช้อำนาจรัฐต้องคำนึงถึงสิทธิของประชาชนและทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคมมากที่สุด

การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การบังคับโทษปรับทางอาญาเป็นการบังคับใช้อำนาจของรพนักงานอัยการจึงไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้น ผู้เขียนเห็นว่า แม้ว่าศาลฎีกาจะวินิจฉัยว่า การบังคับโทษปรับทางอาญา เป็นการใช้อำนาจรัฐสามารถบังคับเอาจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายได้ โดยไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้แต่หากการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันและความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้อำนาจรัฐ และทำให้เคารพสิทธิของเอกชนซึ่งเป็นเจ้าหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย และทำให้เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายเสียหายจากการบังคับใช้อำนาจรัฐ

เมื่อเปรียบเทียบความเสียหาย ระหว่างเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายจะได้รับชำระหนี้อย่างเท่าเทียมกัน กับ รัฐซึ่งไม่สามารถบังคับโทษปรับทางอาญากับลูกหนี้ได้นั้น ผู้เขียนเห็นว่าเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายย่อมได้รับความเสียหายมากกว่ารัฐอยู่แล้ว เพราะการที่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายมีหนี้สินกับลูกหนี้ได้ลงทุนให้ลูกหนี้กู้ยืมเงินทำธุรกิจ หรือใช้จ่ายในชีวิตประจำวันซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค หากยินยอมให้รัฐบังคับกับทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายโดยมีสิทธิเหนือเจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายและรัฐมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติกฎหมายล้มละลายที่เป็นบทบัญญัติเฉพาะกำหนดให้ต้องปฏิบัติตาม ย่อมทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมตามบทบัญญัติของกฎหมาย นอกจากนี้ยังกระทบถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมด้วย ซึ่งโดยทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและเอกชนนั้น รัฐจะต้องไม่มีเจตนาหรือมุ่งหวังให้ตนได้ประโยชน์มากกว่าเอกชน

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ประเด็นปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณาว่าพนักงานอัยการมีสิทธิได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายโดยเต็มจำนวนโดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้หรือไม่นั้น จากการศึกษาหลักกฎหมายในประเทศไทย เห็นว่าการที่ศาลฎีกาในคดีอาญาได้วินิจฉัยว่า พนักงานอัยการไม่ใช่เจ้าหนี้และคำปรับทางอาญาไม่ใช่หนี้เงินในคดีแพ่งจึงไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่ยังคงให้สิทธิแก่พนักงานอัยการให้ได้รับชำระหนี้กับทรัพย์สินที่รวบรวมไว้ในคดีล้มละลาย จึงเป็นการให้สิทธิแก่พนักงานอัยการโดยไม่มีบทกฎหมายใดให้อำนาจไว้

4.1.3 ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับบุริมสิทธิและลำดับในการได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 มาตรา 94 ได้กำหนดไว้ว่าเจ้าหนี้ไม่มีประกันอาจขอรับชำระหนี้ได้ ถ้ามูลแห่งหนี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ แม้ว่าหนี้นั้นจะยังไม่ถึงกำหนดชำระหรือมีเงื่อนไขก็ตาม และในมาตรา 95,96 ได้บัญญัติสิทธิเกี่ยวกับเจ้าหนี้มี

ประกันในคดีล้มละลาย ซึ่งการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายต้องเป็นไปตามลำดับที่พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 กำหนดไว้

กล่าวคือ อันดับแรกเจ้าหนี้มีประกันย่อมมีบุริมสิทธิในการได้รับชำระหนี้ในทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันก่อนเจ้าหนี้รายอื่นในคดีล้มละลาย จากนั้นหากมีเงินเหลือภายหลังชำระหนี้หลักประกัน หรือสามารถรวบรวมทรัพย์สินอื่นๆ นอกจากทรัพย์สินหลักประกันในคดีล้มละลายได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงจะแบ่งให้เจ้าหนี้ตามลำดับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 130 (1) – (7) ได้แก่ (1) ค่าใช้จ่ายในการจัดการมรดกของลูกหนี้ (2) ค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ (3) ค่าปลงศพของลูกหนี้ (4) ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามมาตรา 179 (4) (5) ค่าธรรมเนียมของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และค่าทนายความตามที่ศาล หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนด (6) ค่าภาษีอากรที่ถึงกำหนดชำระภายในหกเดือนก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เพื่อการทำงานที่ได้ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนายจ้างตามมาตรา 257 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน (7) หนี้อื่นๆ ซึ่งเป็นกรณีที่พระราชบัญญัติล้มละลายได้กำหนดลำดับเกี่ยวกับบุริมสิทธิในการแบ่งทรัพย์สินไว้โดยเฉพาะแล้ว ดังนั้นจึงไม่นำเรื่องบุริมสิทธิในคดีแพ่งมาใช้อีก ต่อมาจึงเป็นการแบ่งให้แก่เจ้าหนี้โดยสิทธิตามมาตรา 130 ทวิ หากมีเงินเหลือจึงเป็นเจ้าหนี้ซึ่งเป็นสามีภรรยาของลูกหนี้ตามมาตรา 129 และลำดับสุดท้ายหากแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ข้างต้นได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้วจึงแบ่งให้แก่ลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

จากพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าพนักงานอัยการมีสิทธิเรียกให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำส่งเงินจากกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายไปชำระค่าปรับเต็มจำนวนตามคำพิพากษา โดยไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ นั้น ทำให้มีประเด็นปัญหาข้อกฎหมายตามมาอีกประการหนึ่งว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องนำเงินในกองทรัพย์สินคดีล้มละลายที่รวบรวมได้ไปชำระค่าปรับในคดีอาญา โดยไม่ต้องคำนึงถึงลำดับการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายหรืออย่างไร เห็นว่า ค่าปรับทางอาญาเกิดจากการละเมิดกฎหมายซึ่งลูกหนี้ในคดีล้มละลายได้กระทำและศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระค่าปรับ ดังนั้นค่าปรับทางอาญาจึงถือเป็นหนี้ และถือเป็นหนี้ที่ขึ้นจากนิติเหตุ ไม่ใช่เกิดจากนิติกรรมในทางแพ่ง ค่าปรับทางอาญาจึงได้มีบุริมสิทธิเหนือกว่าหนี้อื่นๆ แต่อย่างไรก็ตาม เพียงแค่มีสิทธิที่จะยื่นคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ไม่มีประกันโดยทั่วไปเท่านั้น

ดังนั้นในคดีล้มละลายหากพนักงานอัยการจะได้รับชำระหนี้เงินค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย แค่แสดงคำพิพากษาในคดีอาญาให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบและให้นำส่งเงินจากกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายนั้นให้พนักงานอัยการเลยย่อมไม่ถูกต้อง เพราะกระบวนการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้นจะต้องมีการ ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ตรวจสอบคำขอรับชำระหนี้ การ

โต้แย้ง การสอบสวน การพิจารณาทำคำสั่ง หรือพิจารณาทำความเห็นเสนอศาล ของเจ้าหน้าที่แต่ละราย ซึ่งหากจะยกเว้นว่าหน่วยงานของรัฐไม่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวย่อมไม่เป็นธรรมต่อเจ้าหน้าที่รายอื่น และหากจะให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำส่งเงินชำระค่าปรับโดยไม่ต้องคำนึงถึงหลักเรื่องการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายก็ไม่มีกฎหมายให้อำนาจกระทำได้ เพราะลำดับการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายจะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด หากทำนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ ย่อมเป็นการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตได้

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ที่ศาลฎีกาดังกล่าวจะวินิจฉัยว่าพนักงานอัยการไม่ใช่เจ้าหน้าที่ในทางแพ่งของลูกหนี้ นั้นไม่ถูกต้อง เพราะพนักงานอัยการก็มีฐานะเสมือนเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและมูลเหตุในการลงโทษปรับทางอาญาเกิดจากการที่ลูกหนี้ละเมิดกฎหมาย พนักงานอัยการจึงมีหน้าที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายล้มละลายต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามมาตรา 27 และมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 เช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งมีฐานะเสมือนเจ้าหน้าที่ เช่นกรมสรรพากร สำนักงานประกันสังคม กรุงเทพมหานคร เทศบาล เป็นต้น มิเช่นนั้นพนักงานอัยการย่อมไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากเงินที่ได้จากการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลาย

จึงสรุปได้ว่า ค่าปรับทางอาญาไม่ใช่บุริมสิทธิที่จะทำให้พนักงานอัยการมีสิทธิได้รับชำระหนี้โดยครบถ้วนก่อนเจ้าหน้าที่รายอื่นในคดีล้มละลายโดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้และไม่มีบุริมสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหน้าที่รายอื่นเหมือนอย่างเจ้าหน้าที่มีประกันในคดีล้มละลายแต่อย่างใด

4.1.4 ปัญหาข้อกฎหมายในการบังคับชำระหนี้ค่าปรับเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดล้มละลาย

ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ได้บัญญัติลูกหนี้ที่ได้รับการปลดล้มละลายตามมาตรา 67/1 บัญญัติว่า “เมื่อศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายแล้ว บุคคลล้มละลายอาจได้รับการปลดจากล้มละลายเมื่อศาลได้มีคำสั่งปลดจากล้มละลายตามมาตรา 71 หรือเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 81/1 ” ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปลดล้มละลายนั้นมีอยู่ 2 กรณี คือปลดโดยพ้นของกฎหมายหากลูกหนี้ล้มละลายครบกำหนด 3 ปี หรือกรณีหยุดนับระยะเวลาที่จะขยายเป็น 5 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายลูกหนี้ก็จะได้รับการปลดล้มละลายโดยผลของกฎหมาย และอีกกรณีหนึ่งคือการปลดล้มละลายด้วยคำสั่งศาลหากมีกรณีที่เข้าเหตุที่ศาลจะสั่งให้ปลดล้มละลายได้ตามมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ซึ่งผลของการปลดล้มละลายนั้นทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงอันพึงขอรับชำระหนี้ได้ เว้นแต่หนี้เกี่ยวกับภาษีอากร หรือจึงกอบรัฐบาล หรือเทศบาล และหนี้ซึ่งเกิดขึ้น โดยความทุจริตหรือ โกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องกับสมรู้ตามมาตรา 77 พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483

ดังนั้นจึงมีประเด็นต้องพิจารณาต่อมว่า หากลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลาย ได้รับการปลดล้มละลายไม่ว่าโดยผลของกฎหมายหรือโดยคำสั่งศาล ลูกหนี้ยังต้องรับผิดชอบชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาด้วยหรือไม่ ผู้ศึกษาเห็นว่า แม้ว่าลูกหนี้การปลดล้มละลายจะทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ แต่ก็มีหนี้บางประเภทที่ลูกหนี้ไม่อาจหลุดพ้นได้ด้วยการปลดล้มละลาย ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 77 หนึ่งในหนี้ที่ลูกหนี้จะไม่หลุดพ้นนั้นคือ หนี้ภาษีอากร หรือ ีงกอบรัฐบาล หรือเทศบาล จะหลุดพ้นจากการล้มละลายไม่ว่ากรณีใด โทษปรับทางอาญาก็เปรียบเสมือนเป็นหนี้ของรัฐเช่นเดียวกับหนี้ภาษีอากร ดังนั้นแต่หากอยู่ในระยะเวลาอายุความบังคับค่าปรับทางอาญา พนักงานอัยการก็สามารถบังคับโทษปรับทางอาญาได้ เนื่องจากความรับผิดชอบทางอาญาเป็นความผิดเฉพาะตัวของลูกหนี้ดังที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น โทษปรับมีอยู่อย่างไรก็ยังมีอยู่ อย่างนั้น กรณีหนี้ภาษีอากรหรือจังกอบรัฐบาลที่ลูกหนี้ไม่สามารถหลุดพ้นได้ด้วยการปลดล้มละลาย มีลักษณะเป็นการบังคับชำระหนี้โดยรัฐเช่นเดียวกับโทษปรับทางอาญาจึงสามารถเทียบเคียงกับหนี้ภาษีอากรดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าลูกหนี้ไม่สามารถหลุดพ้นได้ด้วยการปลดล้มละลายเช่นเดียวกัน ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า หากลูกหนี้ในคดีล้มละลายได้รับการปลดล้มละลายก็ไม่สามารถหลุดพ้นจากการบังคับโทษปรับทางอาญาได้ หากอยู่ในอายุความคดีอาญา

4.2 วิเคราะห์ปัญหาหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาของกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายของต่างประเทศได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี รวมถึงแนวทางการร่างกฎหมาย ของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศสหประชาชาติ (UNCITR) สามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับปัญหาเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาตามกฎหมายไทยดังต่อไปนี้

4.2.1 วิเคราะห์ปัญหาหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาเกี่ยวกับแนวทางการร่างกฎหมายล้มละลาย ของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (UNCITRAL) เปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

จากการศึกษาพบว่า ตามแนวทางการร่างกฎหมายล้มละลายของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (UNCITRAL) เกี่ยวกับเรื่องการยื่นขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายนั้น ได้มีแนวทางว่าค่าปรับเชิงบริหารหรือเชิงลงโทษนั้นขอรับชำระหนี้ในคดี

ล้มละลายไม่ได้ โดยกล่าวอ้างถึงความหลากหลายของเหตุผลทางนโยบายสาธารณะ จึงวางแนวทางกฎหมายล้มละลายว่าอาจบัญญัติไม่ให้นำหนี้บางประเภทมาขึ้นค่าชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้แก่ หนี้ภาษีต่างประเทศ ค่าปรับ และเบี้ยปรับ แต่ยังมีกฎหมายล้มละลายบางประเทศได้กำหนดให้นำหนี้เหล่านี้มาขึ้นค่าชำระหนี้ได้ แต่ให้อยู่ภายใต้ข้อกำหนดอย่างหนึ่งอย่างใดเช่น อาจได้รับชำระหนี้ก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้อื่นได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้ว ซึ่งให้อิสระแต่ละประเทศพิจารณาในการบัญญัติกฎหมายตามความเหมาะสมของสภาพสังคม

เกี่ยวกับการขึ้นค่าชำระหนี้ โทยปรับทางอาญาในคดีล้มละลายในประเทศไทยที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการที่พระราชบัญญัติล้มละลายไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าให้นำโทยปรับทางอาญามาขึ้นค่าชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ทำให้ศาลใช้ดุลพินิจในการตัดสินคดี โดยใช้หลักการบังคับใช้อำนาจของรัฐ และตีความหมายของคำว่าหนี้ในคดีล้มละลายโดยไม่คำนึงสิทธิของเจ้าหนี้ที่ได้ยื่นค่าชำระหนี้ไว้แล้ว จึงเกิดปัญหาในทางกฎหมาย ดังนั้นหากนำแนวทางของการร่างกฎหมายของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศของสหประชาชาติ ที่ให้อิสระของแต่ละประเทศบัญญัติกฎหมายโดยชัดแจ้งเกี่ยวกับการบังคับโทยปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย โดยพิจารณาปรับจากสภาพสังคมไทย ก็สามารที่จะนำแนวทางดังกล่าวมาบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดแจ้งและทำให้แก้ไขปัญหาการตีความกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมได้

4.2.2 วิเคราะห์ปัญหาหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการขึ้นค่าชำระหนี้โทยปรับทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติเกี่ยวกับการขึ้นค่าชำระหนี้โทยปรับทางอาญาในคดีล้มละลายนั้น US Code Title 11 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 523 (a) (7) โดยบัญญัติว่าหนี้ ได้รับการขยายความให้รวมถึงค่าปรับ บทลงโทษ การริบทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ของรัฐ ไม่ใช่เงินค่าสินไหมทดแทน และไม่ใช่มูลงโทษอื่นทางภาษี และได้บัญญัติเกี่ยวกับการหลุดพ้นจากโทยปรับทางอาญาหากลูกหนี้ได้รับการปลดหนี้ ตาม 18 U.S.C. 3613 (e) บัญญัติว่า “การปลดหนี้กรณีจำเลยไม่ชำระค่าปรับตามกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่สามารถกระทำได้” ดังนั้นค่าปรับทางอาญาจึงได้รับการขยายความว่าเป็นหนี้ที่สามารถขึ้นค่าชำระหนี้ได้และได้รับการยกเว้นการปลดหนี้ตาม US Code Title 11 มาตรา 523 (a) (7)

จากการวิเคราะห์กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ศึกษาเห็นว่ากฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ขยายความคำว่าหนี้ในคดีล้มละลายว่าให้ความถึงหนี้ค่าปรับ บทลงโทษ การริบทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ของรัฐ ทำให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย รัฐไม่สามารถใช้อำนาจหรือดุลพินิจเป็นอย่างอื่นได้ ซึ่งหากกฎหมายล้มละลายของไทย

ได้บัญญัติถึงเรื่องนี้ในคดีล้มละลายไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 อย่างชัดเจน เหมือนดังเช่นกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็จะสามารถแก้ปัญหาในเรื่องการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

อีกประการหนึ่งในเรื่องการหลุดพ้นจากการบังคับโทษปรับทางอาญาหากลูกหนี้ได้รับการปลดหนี้ขึ้น ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้โดยชัดว่าแม้ลูกหนี้จะได้รับการปลดหนี้แต่ไม่สามารถหลุดพ้นจากการบังคับโทษปรับทางอาญาได้นั้น จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ยังไม่มีบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้เลยแต่อย่างใดจึงเห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะนำกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยมาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญา ซึ่งเกิดขึ้นในประเทศไทย

4.2.3 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาของประเทศสหราชอาณาจักรเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

กฎหมายล้มละลายของประเทศสหราชอาณาจักร ตาม Insolvency Rules , 1986.r.12.3.(2) บัญญัติว่า หนี้ที่ไม่อาจขอพิสูจน์ได้ ได้แก่หนี้โทษปรับทางอาญา ไม่ถือว่าเป็นหนี้มีประกันและเจ้าหนี้ไม่มีประกันด้วย ฉะนั้น โทษปรับในคดีอาญาจึงเป็นหนี้ที่ไม่ต้องขอพิสูจน์ได้ในคดีล้มละลาย หากแต่ได้รับความคุ้มครองเป็นการเฉพาะมิให้มีการปลดหนี้ ตามมาตรา 281 (4) ประกอบมาตรา 281 (8) Insolvency Act 1986 กล่าวคือการปลดหนี้ตามกฎหมายล้มละลายไม่ทำให้ความรับผิดชอบโทษปรับทางอาญาของจำเลยได้รับการยกเว้น

จากการวิเคราะห์กฎหมายล้มละลายของประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นกฎหมายแม่แบบของกฎหมายล้มละลายของไทยนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ยังไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดเจนแล้วว่าโทษปรับทางอาญาเป็นหนี้ที่ต้องพิสูจน์ จึงไม่สามารถขอรับชำระหนี้ได้ หากจะนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายล้มละลายของไทยก็จะทำให้รัฐเสียหายได้เพราะจะนำค่าปรับทางอาญาของรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายก็ไม่ได้ เพียงแต่ได้รับความคุ้มครองว่าลูกหนี้ไม่หลุดพ้นด้วยการปลดหนี้เท่านั้น ซึ่งไม่รู้ว่าจะระยะเวลาที่ลูกหนี้จะหลุดพ้นจากการล้มละลายต้องใช้ระยะเวลาานเท่าใด การบังคับโทษปรับทางอาญาอาจขาดอายุความไปแล้วจึงไม่ใช่แนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

4.2.4 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาของประเทศสหพันธรัฐเยอรมนีเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

กฎหมายล้มละลายของประเทศสหพันธรัฐเยอรมนีได้บัญญัติไว้ชัดเจนเหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกา ในเรื่องคำปรับทางอาญาว่าสามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้แต่ถือเป็นหนี้ด้อยสิทธิ ตามมาตรา 39 แห่ง Insolvency Statute 1994 ดังนั้นการบังคับโทษปรับทางอาญาจึงจะได้รับส่วนแบ่งจากทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายรายอื่นๆ ได้รับชำระหนี้แล้ว

จากการวิเคราะห์กฎหมายล้มละลายของประเทศสหพันธรัฐเยอรมนีเกี่ยวกับการยื่นขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย มาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นก็เป็แนวทางที่น่าจะเป็นแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้ แต่การที่ประเทศสหพันธรัฐเยอรมนีบัญญัติให้โทษปรับทางอาญา เป็นหนี้ด้อยสิทธินั้นเห็นว่าจะยังไม่เหมาะสมนัก เนื่องจากหากรัฐต้องยื่นขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายก็ควรให้สิทธิเหมือนกับหนี้ของรัฐประเภทอื่นเช่นหนี้ภาษีอากรค้าง ซึ่งถือว่าเป็นหนี้อื่นๆ และไม่ใช่เจ้าหนี้ที่มีบุริมสิทธิได้รับชำระหนี้เต็มจำนวน หรือก่อนเจ้าหนี้อื่น ให้มีสิทธิเฉลี่ยเงินจากทรัพย์สินในคดีล้มละลายเหมือนกับเจ้าหนี้ไม่มีประกันรายอื่นๆ ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้

4.3 แนวทางแก้ไขปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

จากการวิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายของประเทศไทยนั้นพบว่าปัญหาเกิดจากการที่พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย จึงทำให้เกิดปัญหาในการตีความทางกฎหมายของศาลฎีกาอย่างแคบว่าหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้น คือหนี้ในทางแพ่งเท่านั้น ดังนั้นโทษปรับทางอาญาจึงไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่ให้มีสิทธิบังคับเอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเต็มจำนวน โดยอ้างว่าการบังคับโทษปรับทางอาญาเป็นการบังคับโดยอำนาจรัฐ ทำให้เกิดปัญหากระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้ผู้สุจริตในคดีล้มละลายที่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย และเป็นการใช้อำนาจรัฐที่เกินขอบเขตทำให้เอกชนได้รับความเสียหาย

เมื่อได้วิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศ รวมถึงแนวทางการร่างกฎหมายของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ ในประเด็นปัญหาว่าโทษปรับทางอาญาทาง

ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้เช่นเดียวกับเจ้าหนี้อื่นในคดีล้มละลายหรือไม่นั้นเห็นว่ามีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเทียบเคียงกับกฎหมายต่างประเทศ 2 แนวทางดังนี้

แนวทางแรก คืออาศัยแนวทางตามกฎหมายล้มละลายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งให้นำคำปรับทางอาญามายื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่ให้ถือเป็นหนี้ค้ำยสิทธิที่จะมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้อื่นๆ ได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้วเท่านั้น และลูกหนี้ในคดีล้มละลายไม่หลุดพ้นได้ด้วยการปลดหนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า ในเรื่องการยื่นขอรับชำระหนี้ หากนำมาบัญญัติให้ชัดเจนก็จะทำให้แก้ปัญหาค้ำยหนี้ที่ขัดแย้งตามวินิจฉัยนี้ได้ เพราะตรงตามประเด็นที่ผู้ศึกษาได้พิจารณาหามาเบื้องต้นซึ่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ให้นำโทษปรับทางอาญามายื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายแต่อย่างใด แต่การที่ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีบัญญัติให้โทษปรับทางอาญา เป็นหนี้ค้ำยสิทธินั้นเห็นว่ายังไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยนัก เนื่องจากหากรัฐต้องยื่นขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายก็ควรให้สิทธิเหมือนหรือเท่าเทียมกับเจ้าหนี้ของรัฐประเภทอื่นเช่นหนี้ภาษีอากรค้าง ซึ่งถือว่าเป็นหนี้ค้ำยหนี้ และไม่ใช่เจ้าหนี้ที่มีบุริมสิทธิได้รับชำระหนี้เต็มจำนวน หรือก่อนเจ้าหนี้อื่น ให้มีสิทธิเฉลี่ยเงินจากกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายเหมือนกับเจ้าหนี้ไม่มีประกันรายอื่นๆ ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้จึงจะเป็นความเท่าเทียมกันตรงตามวัตถุประสงค์ของการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายอย่างแท้จริง

แนวทางที่สอง คืออาศัยแนวทางกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา เหมาะสมกับการเป็นกฎหมายแม่บทที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายล้มละลายของไทยให้มีความชัดเจน และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายมากที่สุดเนื่องจากมีบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับยื่นขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย เนื่องจากกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้โดยชัดเจนให้ขยายความคำว่าหนี้ในคดีล้มละลายว่าให้ความถึงหนี้คำปรับ บทลงโทษ การริบทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ของรัฐ ทำให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย รัฐไม่สามารถใช้อำนาจหรือดุลพินิจเป็นอย่างอื่นได้ ซึ่งหากกฎหมายล้มละลายของไทยได้บัญญัติถึงเรื่องนี้ในคดีล้มละลายไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 อย่างชัดเจนเหมือนดังเช่นกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็จะสามารแก้ไขปัญหาค้ำยหนี้ในเรื่องการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

อีกประการหนึ่งในเรื่องการหลุดพ้นจากการบังคับโทษปรับทางอาญาหากลูกหนี้ได้รับการปลดหนี้ นั้น ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้โดยชัดว่าแม้ลูกหนี้จะได้รับการปลดหนี้แต่ไม่สามารถหลุดพ้นจากการบังคับโทษปรับทางอาญาได้นั้น จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ยังไม่มีบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้เลยแต่อย่างใดจึงเห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะนำ

กฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญา ซึ่งเกิดขึ้นในประเทศไทย

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญา ในประเด็นเรื่องขยายความคำว่าหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายว่าให้รวมหนี้ถึงหนี้คำปรับทางอาญา รวมถึงเรื่องลำดับการชำระหนี้โทษปรับทางอาญา โดยบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าอยู่ในลำดับการแบ่งทรัพย์สินเหมือนกับเจ้าหนี้ไม่มีประกันซึ่งไม่มีบุริมสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่น นอกจากนี้ยังเห็นควรบัญญัติไว้ชัดแจ้งว่าแม้ลูกหนี้จะพ้นจากการล้มละลายก็ไม่สามารถหลุดพ้นจากการบังคับชำระหนี้โทษปรับทางอาญา ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483

แก้ไขเพิ่มเติมคำนิยามคำว่าหนี้ให้ชัดแจ้งไว้ใน มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ดังนี้

มาตรา 6 เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

.....

“หนี้” ให้หมายความรวมถึง โทษปรับทางอาญา บทลงโทษ การริบทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของรัฐด้วย

แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องลำดับการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายให้ชัดแจ้งไว้ใน มาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ดังนี้

มาตรา 130 การแบ่งทรัพย์สินแก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย ให้แบ่งให้เจ้าหนี้และชำระหนี้สินตามลำดับดังนี้

(1) หนี้ของเจ้าหนี้มีประกันที่มีสิทธิได้รับชำระหนี้เหนือทรัพย์สินหลักประกันตามมาตรา 95 มาตรา 96 และมาตรา 97

(2) ค่าใช้จ่ายในการจัดการมรดกลูกหนี้

(3) ค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้

(4) ค่าปลงศพลูกหนี้ตามสมควรแก่ฐานะานุรูป

(5) ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามมาตรา 179 (4)

(6) ค่าธรรมเนียมของเจ้าหนี้ผู้เป็น โจทก์และค่าทนายความตามที่ศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนด

(7) ค่าภาษีอากรที่ถึงกำหนดชำระภายในหกเดือนก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ และเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เพื่อการทำงานที่ได้ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนายจ้างตามมาตรา 257 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน

(8) หนี้อื่นๆ รวมถึงหนี้โทษปรับทางอาญา บทลงโทษ การริบทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของรัฐด้วย

ถ้ามีเงินไม่พอชำระเต็มจำนวนหนี้ในลำดับใด ให้เจ้าหนี้ในลำดับนั้นได้รับเฉลี่ยตามส่วน

แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องการหลุดพ้นจากหนี้โทษปรับทางอาญาหากลูกหนี้พ้นจากการล้มละลายไว้ให้ชัดเจนในมาตรา 77 ของพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ดังนี้

มาตรา 77 คำสั่งปลดล้มละลายทำให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระหนี้ได้ เว้นแต่

- (1) หนี้เกี่ยวกับภาษีอากร หรือจังกอบรัฐบาลหรือเทศบาล
- (2) หนี้ซึ่งเกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลาย หรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมบูรณ์
- (3) หนี้โทษปรับทางอาญา บทลงโทษ การริบทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของรัฐ บทบัญญัติในวรรคก่อนให้นำไปใช้กรณีที่ถูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายด้วยเหตุโดยศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ หรือเมื่อศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย ของลูกหนี้ โดยอนุโลม

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาแบ่งแก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 โดยในการฟ้องล้มละลายนั้นต้องปรากฏว่าลูกหนี้เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว คือมีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน ในกรณีลูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดา เป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท กรณีลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท หนี้นั้นต้องกำหนดจำนวนได้แน่นอน ไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม

เมื่อลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายจะได้รับชำระหนี้ก็ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 กำหนดไว้ โดยต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 27 และมาตรา 91 หากได้ความว่าเป็นเจ้าหนี้และมูลแห่งหนี้เกิดขึ้นก่อนพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแม้เป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แต่คดีอยู่ระหว่างพิจารณา เจ้าหนี้ตามสัญญาทางแพ่ง เจ้าหนี้ของรัฐเช่นกรมสรรพากร กรมศุลกากร หากปรากฏว่าก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ลูกหนี้ค้างชำระหนี้ตนอยู่ ก็ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้เพื่อขอรับเงินส่วนแบ่งจากกองทรัพย์สินในคดีล้มละลาย มิเช่นนั้นแล้วเจ้าหนี้อ่อนสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ตามกฎหมายล้มละลาย

เกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายนั้น เกิดปัญหาในการวินิจฉัยว่า “โทษปรับทางอาญา” ถือเป็นหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายเหมือนกับเจ้าหนี้อื่นในคดีล้มละลายหรือไม่ ซึ่งมีคำพิพากษาศาลฎีกา ตัดสินว่าคำปรับทางอาญาไม่ใช่หนี้ การบังคับโทษปรับทางอาญาเป็นการใช้อำนาจรัฐ พนักงานอัยการจึงไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย และให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำส่งเงินในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ไปชำระค่าปรับเต็มจำนวน ผู้ศึกษาเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าวมีประเด็นต้องพิจารณาหลายประการดังนี้ ประการแรก ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 นั้นไม่ได้นิยามคำว่าหนี้ ไว้ว่ามี

ความหมายอย่างไร เพียงไร ทำให้ศาลฎีกาคิดความว่าค่าปรับทางอาญาไม่ใช่หนี้ในคดีล้มละลาย ประการที่สองคือปัญหาว่ารัฐจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายหรือไม่ อย่างไร ประการที่สามพิจารณาในเรื่องเกี่ยวกับบุริมสิทธิและลำดับการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายว่าค่าปรับทางอาญานั้นเป็นบุริมสิทธิที่มีสิทธิได้รับชำระเงินเต็มจำนวนก่อนเจ้าหนี้รายอื่นในคดีล้มละลายหรือไม่ และประการสุดท้ายหากลูกหนี้ได้รับการปลดล้มละลายแล้ว ลูกหนี้จะหลุดพ้นจากการบังคับโทษปรับทางอาญาหรือไม่อย่างไร

เพื่อทำการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ทำการแนวคิด ในเรื่องนี้ วิวัฒนาการของคดีล้มละลาย วัตถุประสงค์ของการยื่นคำขอรับชำระหนี้ ทฤษฎีเรื่องนี้ และหลักการคุ้มครองเจ้าหนี้หลักสุจริต หลักการใช้อำนาจรัฐ หลักกฎหมายพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 เกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ ประเภทเจ้าหนี้ ลำดับการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลาย การปลดล้มละลาย รวมทั้งศึกษาคดีล้มละลายที่เกิดปัญหาในเรื่องการส่งเงินชำระค่าปรับ นอกจากนั้นยังได้ศึกษาในเรื่องโทษปรับทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งจากการศึกษานั้นพบว่า การยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมเจ้าหนี้ทุกรายของลูกหนี้ และแบ่งเงินให้แก่เจ้าหนี้ทุกคนอย่างเป็นธรรมและในอัตราที่เท่าเทียมกัน ซึ่งในปัจจุบันพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2438 ยังไม่ได้บัญญัติโดยชัดแจ้งให้นำค่าปรับทางอาญามายื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายแต่ได้บัญญัติเกี่ยวกับหนี้อากร ซึ่งเป็นการใช้อำนาจรัฐเช่นเดียวกับการบังคับโทษปรับทางอาญา ไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายในเรื่องการปลดล้มละลายว่าลูกหนี้ไม่หลุดพ้นด้วยการปลดล้มละลาย และบัญญัติในลำดับการแบ่งทรัพย์สิน ไว้ในมาตรา 130 (6) ที่ให้หนี้อากรที่ลูกหนี้ค้างชำระไม่เกินหกเดือนก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่นๆ เจ้าหนี้อากรจึงต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

ในส่วนบุริมสิทธิและลำดับการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายนั้นได้กำหนดไว้โดยเฉพาะแล้ว โดยเมื่อพิจารณาจากมาตรา 95 มาตรา 96 และมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 แล้วจะพบว่าเจ้าหนี้ที่จะได้รับชำระหนี้อันดับแรกคือ เจ้าหนี้มีประกันย่อมมีบุริมสิทธิในการได้รับชำระหนี้ในทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันก่อนเจ้าหนี้รายอื่นในคดีล้มละลาย ตามมาตรา 95 และมาตรา 96 จากนั้นหากมีเงินเหลือภายหลังชำระหนี้หลักประกัน หรือสามารถรวบรวมทรัพย์สินอื่นๆ นอกจากทรัพย์สินหลักประกันในคดีล้มละลายได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงจะแบ่งให้เจ้าหนี้ตามลำดับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 130 (1) – (7) ได้แก่ (1) ค่าใช้จ่ายในการจัดการมรดกของลูกหนี้ (2) ค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ (3) ค่าปลงศพของลูกหนี้ (4) ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามมาตรา 179 (4) (5) ค่าธรรมเนียมของเจ้าหนี้ผู้เป็น โจทก์และค่าทนายความตามที่ศาล หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

กำหนด (6) คำภาษีอากรที่ถึงกำหนดชำระภายในหกเดือนก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ และเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เพื่อการทำงานที่ได้ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนายจ้างตามมาตรา 257 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน (7) หนี้อื่นๆ ต่อมาจึงเป็นการแบ่งให้แก่เจ้าหนี้อาศัยสิทธิตามมาตรา 130 ทวิ หากมีเงินเหลือจึงเป็นเจ้าหนี้ซึ่งเป็นสมาชิกของลูกหนี้ตามมาตรา 129 และลำดับสุดท้ายหากแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ข้างต้นได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้วจึงแบ่งให้แก่ลูกหนี้ในคดีล้มละลายซึ่งเป็นกรณีที่พระราชบัญญัติล้มละลายได้กำหนดลำดับเกี่ยวกับบริบทสิทธิในการแบ่งทรัพย์สินไว้โดยเฉพาะแล้ว

สำหรับการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายนั้นตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 นั้น ตามมาตรา 67/1 บัญญัติว่า “ เมื่อศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายแล้ว บุคคลล้มละลายอาจได้รับการปลดจากล้มละลายเมื่อศาลได้มีคำสั่งปลดจากล้มละลายตามมาตรา 71 หรือเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 81/1 ” ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปลดล้มละลายนี้นั้นมีอยู่ 2 กรณี คือปลดโดยผลของกฎหมายหากลูกหนี้ล้มละลายครบกำหนด 3 ปี หรือกรณีหยุดนับระยะเวลาที่จะขยายเป็น 5 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายลูกหนี้ก็จะได้รับการปลดล้มละลาย และอีกกรณีหนึ่งคือการปลดล้มละลายด้วยคำสั่งศาลหากมีกรณีที่เข้าเหตุที่ศาลจะสั่งให้ปลดล้มละลายได้ ตามมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ซึ่งผลของการปลดล้มละลายนี้นั้นทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงอันพึงขอรับชำระหนี้ได้ เว้นแต่หนี้เกี่ยวกับภาษีอากร หรือจึงกอบรัฐบาล หรือเทศบาล และหนี้ซึ่งเกิดขึ้น โดยความทุจริตหรือ โกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมบูรณ์ตามมาตรา 77 พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483

จากการศึกษากฎหมายล้มละลายในต่างประเทศเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ โทยปรับทางอาญาในคดีล้มละลายนั้น ตามแนวทางการร่างกฎหมายล้มละลายของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (UNCITRAL) พบว่าคำปรับทางอาญาเป็นหนี้ไม่ถูกตัดไม่ให้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายแต่ก็มีบางประเทศที่บัญญัติให้ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ โดยให้อิสระแต่ละประเทศพิจารณาตามความเหมาะสม ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งไว้ใน US Code Title 11 มาตรา 523 (a) (7) โดยบัญญัติว่าหนี้ ได้รับการขยายความให้รวมถึงคำปรับ บทลงโทษ การริบทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ของรัฐ ไม่ใช่เงินค่าสินไหมทดแทน และไม่ใช่อื่นทางภาษี ในประเทศสหรัฐอเมริกา โทยปรับทางอาญาจึงต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย และ โทยปรับทางอาญาได้รับยกเว้นการปลดหนี้ตาม 18 U.S.C. 3613 (e) ส่วนในประเทศอังกฤษตาม Insolvency Rules , 1986.r.12.3.(2) กำหนดว่า โทยปรับทางอาญาเป็นหนี้ที่ไม่ต้องพิสูจน์ในคดีล้มละลาย จึงไม่สามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้ และไม่สามารถหลุดพ้นได้ด้วยการปลดหนี้ตาม มาตรา 281 (4) ประกอบมาตรา 281 (8) Insolvency Act 1986

และในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้บัญญัติให้นำหนี้ค่าปรับทางอาญามาขึ้นค่าขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่เจ้าหนี้ค่าปรับทางอาญาจะได้รับชำระหนี้ก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้รายอื่นๆ ได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนแล้วถือว่าเป็นหนี้ค้อยสิทธิ และไม่ได้รับยกเว้นการปลดหนี้ ตามมาตรา 39 แห่ง Insolvency Statute 1994 เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อกฎหมายของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้วมีประเด็นข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณาดังนี้

ประการแรกปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวนิยามของหนี้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เนื่องจากพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่มีบทนิยามคำว่าหนี้ไว้โดยเฉพาะให้มีความหมายเพียงไร เพียงแต่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 ว่าเมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ได้ก็แต่โดยปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัตินี้ แม้จะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือเป็นเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แล้วแต่คดียังอยู่ระหว่างพิจารณา ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วค่าปรับทางอาญา เกิดขึ้นได้เพราะการละเมิดกฎหมายของลูกหนี้ ซึ่งถือว่าเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้ ทำให้เกิดสิทธิหน้าที่ระหว่างรัฐต้องเรียกชำระค่าปรับ และหน้าที่ของลูกหนี้ในการชำระค่าปรับ ดังนั้นค่าปรับทางอาญาจึงถือเป็นหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 จึงมิได้มีความหมายเฉพาะหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงิน หรือหนี้ตามคำพิพากษา แต่ยังหมายถึงความผูกพันที่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้ตามกฎหมาย เช่นหนี้ที่เกิดจากการละเมิด จัดการงานนอกสั่ง หรือลาภมิควรได้ หรือหนี้ที่เกิดจากการละเมิดกฎหมายเช่น หนีภาษีอากรค้าง กรมสรรพากรข้อมมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้โดยสิ้นเชิง เมื่อฟังได้ว่า โทษปรับทางอาญานั้นเป็นโทษปรับที่รัฐสามารถเรียกให้จำเลยในคดีอาญาชำระได้โดยสิ้นเชิง และมีความประสงค์ขอรับเงินส่วนแบ่งในคดีล้มละลาย ก็ต้องถือว่าเป็นหนี้ที่ต้องยื่นค่าขอรับชำระหนี้ โดยไม่มีข้อยกเว้นเช่นเดียวกับเจ้าหนี้รายอื่นๆ ในคดีล้มละลาย

ประการที่สองปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นค่าขอรับชำระหนี้ โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย แม้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 จะใช้คำว่าเจ้าหนี้ ต้องยื่นค่าขอรับชำระหนี้ แต่เห็นว่ามาตรานี้มิได้มีความหมายอย่างจำกัดเฉพาะเจ้าหนี้ในมูลหนี้สิทธิเรียกร้องในทางแพ่งซึ่งจะต้องดำเนินการยื่นค่าขอรับชำระหนี้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงเจ้าหนี้ที่เป็นรัฐเช่นกรมสรรพากรที่ต้องขอรับชำระหนี้ภาษีอีกด้วย ดังนั้นหากรัฐจะดำเนินการบังคับโทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายก็ต้องดำเนินการในการยื่นค่าขอรับชำระหนี้เช่นเดียวกับเจ้าหนี้ของรัฐประเภทอื่นๆ อีกทั้งหลักการสำคัญในคดีล้มละลายคือประสงค์ให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้อย่างเสมอภาคเป็นธรรมและเท่าเทียมในอัตราส่วนที่เท่ากันและเมื่อเจ้าหนี้ได้ยื่นค่าขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายเจ้าหนี้ก็นยอมหมดสิทธิที่จะไปฟ้องร้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งหรือบังคับกับทรัพย์สินของลูกหนี้มาเป็นของตนฝ่าย

เดียวหากมีทรัพย์สินของลูกหนี้เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายจะต้องดำเนินการแจ้งต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อรวบรวมนำมาแบ่งแก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย ถือว่าเจ้าหนี้แต่ละรายในคดีล้มละลายต้องให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 และไม่ใช่สิทธิของตนที่มีอยู่ฟ้องร้องดำเนินคดีแพ่ง หรือร่วมกันยกย่ำถ้ายถ่ายทรัพย์สินเพื่อกระทบสิทธิของเจ้าหนี้รายอื่นๆ ไม่ให้ได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินดังกล่าว การยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย จึงเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริตซึ่งเป็นหลักการที่เจ้าหนี้จะต้องได้รับการคุ้มครอง

ประกอบกับรัฐ มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน และผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคมโดย อาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดความสัมพันธ์ สิทธิ หน้าที่ของสมาชิกในสังคมและเป็นเครื่องมือในการตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในสังคม โดยอาศัยหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรมและรัฐต้องไม่มุ่งหวังทำให้ตนได้ประโยชน์กว่าเอกชน เมื่อเปรียบเทียบความเสียหาย ระหว่างเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายจะได้รับชำระหนี้อย่างเท่าเทียมกัน กับ รัฐ ซึ่งไม่สามารถบังคับโทษปรับทางอาญากับลูกหนี้ได้นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายย่อมได้รับความเสียหายมากกว่ารัฐอยู่แล้ว เพราะการที่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายมีหนี้สินกับลูกหนี้ได้ลงทุนให้ลูกหนี้กู้ยืมเงินทำธุรกิจ หรือใช้จ่ายในชีวิตประจำวันซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค หากยินยอมให้รัฐบังคับกับทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายโดยมีสิทธิเหนือเจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายและรัฐมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติกฎหมายล้มละลายที่เป็นบทบัญญัติเฉพาะกำหนดให้ต้องปฏิบัติตาม ย่อมทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมตามบทบัญญัติของกฎหมาย นอกจากนี้ยังกระทบถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมด้วย ซึ่งโดยทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและเอกชนนั้น รัฐจะต้องไม่มีเจตนาหรือมุ่งหวังให้ตนได้ประโยชน์มากกว่าเอกชนการที่ศาลฎีกาในคดีอาญาได้วินิจฉัยว่า พนักงานอัยการไม่ใช่เจ้าหนี้และคำปรับทางอาญาไม่ใช่หนี้เงิน ในคดีแพ่งจึงไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่ยังคงให้สิทธิแก่พนักงานอัยการให้ได้รับชำระหนี้กับทรัพย์สินที่รวบรวมไว้ในคดีล้มละลาย จึงเป็นการให้สิทธิแก่พนักงานอัยการ โดยไม่มีบทกฎหมายใดให้อำนาจไว้

ประการที่สามปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับบุริมสิทธิและลำดับในการได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 มาตรา 94 ได้กำหนดไว้ว่าเจ้าหนี้ไม่มีประกัน อาจขอรับชำระหนี้ได้ ถ้ามูลแห่งหนี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ แม้ว่าหนี้นั้นจะยังไม่ถึงกำหนดชำระหรือมีเงื่อนไขก็ตาม และในมาตรา 95,96 ได้บัญญัติสิทธิเกี่ยวกับเจ้าหนี้มีประกันในคดีล้มละลาย ซึ่งการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายต้องเป็นไปตามลำดับที่พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 กำหนดไว้ กล่าวคือ อันดับแรกเจ้าหนี้มีประกันย่อมมีบุริมสิทธิในการได้รับชำระหนี้ในทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันก่อนเจ้าหนี้รายอื่นในคดีล้มละลาย จากนั้นหากมีเงินเหลือภายหลังชำระหนี้หลักประกัน หรือสามารถรวบรวมทรัพย์สินอื่นๆ นอกจากทรัพย์สิน

หลักประกันในคดีล้มละลายได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงจะแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ตามลำดับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 130 (1) – (7) ได้แก่ (1) ค่าใช้จ่ายในการจัดการมรดกของลูกหนี้ (2) ค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ (3) ค่าปลงศพของลูกหนี้ (4) ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามมาตรา 179 (4) (5) ค่าธรรมเนียมของเจ้าหนี้ผู้เป็น โจทก์และค่าทนายความตามที่ศาล หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนด (6) ค่าภาษีอากรที่ถึงกำหนดชำระภายในหกเดือนก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ และเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เพื่อการทำงานที่ได้ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนายจ้างตามมาตรา 257 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน (7) หนึ่งอื่นๆ ซึ่งเป็นกรณีที่พระราชบัญญัติล้มละลายได้กำหนดลำดับเกี่ยวกับบุริมสิทธิในการแบ่งทรัพย์สินไว้โดยเฉพาะแล้ว ดังนั้นจึงไม่นำเรื่องบุริมสิทธิในคดีแพ่งมาใช้อีก ต่อมาจึงเป็นการแบ่งให้แก่เจ้าหนี้โดยสิทธิตามมาตรา 130 ทวิ หากมีเงินเหลือจึงเป็นเจ้าหนี้ซึ่งเป็นสามีภรรยาของลูกหนี้ตามมาตรา 129 และลำดับสุดท้ายหากแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ข้างต้นได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้วจึงแบ่งให้แก่ลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

จากพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าพนักงานอัยการมีสิทธิเรียกให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำส่งเงินจากกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายไปชำระค่าปรับเต็มจำนวนตามคำพิพากษา โดยไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ นั้น ทำให้มีประเด็นปัญหาข้อกฎหมายตามมาอีกประการหนึ่งว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องนำเงินในกองทรัพย์สินคดีล้มละลายที่รวบรวมได้ไปชำระค่าปรับในคดีอาญา โดยไม่ต้องคำนึงถึงลำดับการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายหรืออย่างไร ค่าปรับทางอาญา เกิดจากการละเมิดกฎหมายซึ่งลูกหนี้ในคดีล้มละลายได้กระทำและศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระค่าปรับ ดังนั้นค่าปรับทางอาญาจึงถือเป็นหนี้ และถือเป็นหนี้ที่ขึ้นจากนิติเหตุ ไม่ใช่เกิดจากนิติกรรมในทางแพ่ง ค่าปรับทางอาญาจึงได้มีบุริมสิทธิเหนือกว่าหนี้อื่นๆ แต่อย่างไรก็ตาม เพียงแต่มีสิทธิที่จะยื่นคำขอรับชำระหนี้อย่างเจ้าหนี้ไม่มีประกัน โดยทั่วไปเท่านั้น

ดังนั้นในคดีล้มละลายหากพนักงานอัยการจะได้รับชำระหนี้เงินค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย แค่แสดงคำพิพากษาในคดีอาญาให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบและให้นำส่งเงินจากกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายนั้นให้พนักงานอัยการเลยย่อมไม่ถูกต้อง เพราะกระบวนการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้นจะต้องมีการ ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ตรวจสอบชำระหนี้ การโต้แย้ง การสอบสวน การพิจารณาทำคำสั่ง หรือพิจารณาทำความเห็นเสนอศาล ของเจ้าหนี้แต่ละราย ซึ่งหากจะยกเว้นว่าหน่วยงานของรัฐไม่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวย่อมไม่เป็นธรรมต่อเจ้าหนี้รายอื่น และหากจะให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำส่งเงินชำระค่าปรับโดยไม่ต้องคำนึงถึงหลักเรื่องการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายก็ไม่มีความหมายให้อำนาจกระทำได้ เพราะลำดับการแบ่งทรัพย์สิน

ในคดีล้มละลายจะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด หากทำนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ ย่อมเป็นการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตได้

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ที่ศาลฎีกาดังกล่าววินิจฉัยว่าพนักงานอัยการไม่ใช่เจ้าหน้าที่ในทางแพ่งของลูกหนี้ นั้นไม่ถูกต้อง เพราะพนักงานอัยการก็มีฐานะเสมือนเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและมูลเหตุในการลงโทษปรับทางอาญาเกิดจากการที่ลูกหนี้ละเมิดกฎหมาย พนักงานอัยการจึงมีหน้าที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายล้มละลายต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามมาตรา 27 และมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 เช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานอื่นๆ ซึ่งมีฐานะเสมือนเจ้าหน้าที่ เช่นกรมสรรพากร สำนักงานประกันสังคม กรุงเทพมหานคร เทศบาล เป็นต้น มิเช่นนั้นพนักงานอัยการย่อมไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากเงินที่ได้จากการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลาย

จึงสรุปได้ว่า ค่าปรับทางอาญาไม่ใช่บุริมสิทธิที่จะทำให้พนักงานอัยการมีสิทธิได้รับชำระหนี้ โดยครบถ้วนก่อนเจ้าหนี้รายอื่นในคดีล้มละลายโดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้และไม่มีบุริมสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้รายอื่นเหมือนอย่างเจ้าหนี้มีประกันในคดีล้มละลายแต่อย่างใด

ประการที่สี่ปัญหาข้อกฎหมายในการบังคับชำระหนี้ค่าปรับเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ได้บัญญัติลูกหนี้ได้รับการปลดล้มละลายตามมาตรา 67/1 บัญญัติว่า “ เมื่อศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายแล้ว บุคคลล้มละลายอาจได้รับการปลดจากล้มละลายเมื่อศาลได้มีคำสั่งปลดจากล้มละลายตามมาตรา 71 หรือเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 81/1 ” ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปลดล้มละลายนั้นมีอยู่ 2 กรณี คือปลดโดยพ้นของกฎหมาย หากลูกหนี้ล้มละลายครบกำหนด 3 ปี หรือกรณีหยุดนับระยะเวลาที่จะขยายเป็น 5 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายลูกหนี้ก็จะได้รับการปลดล้มละลายโดยผลของกฎหมาย และอีกกรณีหนึ่งคือการปลดล้มละลายด้วยคำสั่งศาลหากมีกรณี que que ที่ศาลจะสั่งให้ปลดล้มละลายได้ ตามมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ซึ่งผลของการปลดล้มละลายนั้นทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงอันพึงขอรับชำระหนี้ได้ เว้นแต่หนี้เกี่ยวกับภาษีอากร หรือจึงกอบรัฐบาล หรือเทศบาล และหนี้ซึ่งเกิดขึ้นโดยความทุจริตหรือ โกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมควรตาม มาตรา 77 พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ผู้ศึกษาเห็นว่า แม้ว่าลูกหนี้การปลดล้มละลาย จะทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ แต่ก็มีหนี้บางประเภทที่ลูกหนี้ไม่อาจหลุดพ้นได้ด้วยการปลดล้มละลาย ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 77 หนึ่งในหนี้ที่ลูกหนี้จะไม่หลุดพ้นนั้นคือ หนี้ภาษีอากร หรือจึงกอบรัฐบาล หรือเทศบาล จะหลุดพ้นจากการล้มละลายไม่ว่ากรณีใด โทษปรับทางอาญาเป็นความผิดเฉพาะตัวของลูกหนี้ หากอยู่ภายในอายุความทางอาญา โทษปรับมีอยู่อย่างไรก็ยังมีอยู่เช่นนั้น ซึ่งเมื่อเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายล้มละลายของไทย

ในเรื่องการปลดลูกหนี้จากการล้มละลาย บัญญัติยกเว้น กรณีนี้ภาษีอากรหรือจังกอบรัฐบาลที่ลูกหนี้ไม่สามารถหลุดพ้นได้ด้วยการปลดล้มละลาย ซึ่งนี้ภาษีอากรมีลักษณะเป็นการบังคับชำระหนี้โดยรัฐเช่นเดียวกับโทษปรับทางอาญาจึงสามารถเทียบเคียงกับนี้ภาษีอากรดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าลูกหนี้ไม่สามารถหลุดพ้นได้ด้วยการปลดล้มละลายเช่นเดียวกัน ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า หากลูกหนี้ในคดีล้มละลายได้รับการปลดจากการล้มละลายก็ไม่สามารถหลุดพ้นจากการบังคับโทษปรับทางอาญาได้ หากอยู่ภายในอายุความคดีอาญา

จากการวิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายของไทยเกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย แล้วผู้ศึกษาจึงเห็นว่ากฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา มีความเหมาะสมต่อการนำมาเป็นต้นแบบเพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมายล้มละลายของไทยมากที่สุด เนื่องจากกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ขยายความคำว่าหนี้ในคดีล้มละลายว่าให้ความถึงหนี้ค่าปรับ บทลงโทษ การริบทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ของรัฐ ทำให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย รัฐไม่สามารถใช้อำนาจหรือดุลพินิจเป็นอย่างอื่นได้ ซึ่งหากกฎหมายล้มละลายของไทยได้บัญญัติถึงเรื่องหนี้ในคดีล้มละลายไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 อย่างชัดแจ้งเหมือนดังเช่นกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็จะสามารแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายได้

อีกประการหนึ่งในเรื่องการหลุดพ้นจากการบังคับโทษปรับทางอาญาหากลูกหนี้ได้รับการปลดหนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าแม้ลูกหนี้จะได้รับการปลดหนี้แต่ไม่สามารถหลุดพ้นจากการบังคับโทษปรับทางอาญาได้นั้น จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ยังไม่มีบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้เลยแต่อย่างไรจึงเห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะนำกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกามาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญา ซึ่งเกิดขึ้นในประเทศไทย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลายของประเทศไทยนั้นพบว่าปัญหาเกิดจากการที่พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งเกี่ยวกับเรื่องหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย จึงทำให้เกิดปัญหาในการตีความทางกฎหมายของศาลฎีกาอย่างแคบว่าหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้น คือหนี้ในทางแพ่งเท่านั้น ดังนั้นโทษปรับทางอาญาจึงไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ใน

คดีล้มละลาย แต่ให้มีสิทธิบังคับเอาจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเต็มจำนวน โดยอ้างว่าการบังคับโทษปรับทางอาญาเป็นการบังคับโดยอำนาจรัฐ ทำให้เกิดปัญหากระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้ผู้สุจริตในคดีล้มละลายที่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย และเป็นการใช้อำนาจรัฐที่เกินขอบเขตทำให้เอกชนได้รับความเสียหาย

เมื่อได้วิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศ รวมถึงแนวทางการร่างกฎหมายล้มละลายของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ ในประเด็นปัญหาว่าโทษปรับทางอาญาทางต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้เช่นเดียวกับเจ้าหนี้อื่นในคดีล้มละลายหรือไม่เห็น ว่ากฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา เหมาะสมกับการเป็นกฎหมายแม่บทที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยให้มีความชัดเจน และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายมากที่สุดเนื่องจากมีบทบัญญัติที่ขัดแย้งเกี่ยวกับยื่นขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาค่าขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญา ในประเด็นเรื่องขยายความคำว่าหนี้ที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายว่าให้รวมหนี้ถึงหนี้ค่าปรับทางอาญา รวมถึงเรื่องลำดับการชำระหนี้โทษปรับทางอาญาโดยบัญญัติไว้โดยชัดเจนว่าอยู่ในลำดับการแบ่งทรัพย์สินเหมือนกับเจ้าหนี้ ไม่มีประกันซึ่งไม่มีบุริมสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่น นอกจากนี้ยังเห็นควรบัญญัติไว้ชัดเจนว่าแม้ลูกหนี้จะพ้นจากการล้มละลายก็ไม่สามารถหลุดพ้นจากการบังคับชำระหนี้โทษปรับทางอาญา ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483

ประการแรก แก้ไขเพิ่มเติมคำนิยามคำว่าหนี้ให้ชัดเจนไว้ใน มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ดังนี้

มาตรา 6 เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

.....

“หนี้” ให้หมายความรวมถึง โทษปรับทางอาญา บทลงโทษ การริบทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของรัฐด้วย

ประการที่สอง แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องลำดับการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายให้ชัดเจนไว้ใน มาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ดังนี้

มาตรา 130 การแบ่งทรัพย์สินแก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย ให้แบ่งให้เจ้าหนี้และชำระหนี้สินตามลำดับดังนี้

(1) หนี้ของเจ้าหนี้ที่มีประกันที่มีสิทธิได้รับชำระหนี้เหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันตามมาตรา 95 มาตรา 96 และมาตรา 97

(2) ค่าใช้จ่ายในการจัดการมรดกลูกหนี้

(3) ค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้

(4) ค่าปลงศพลูกหนี้ตามสมควรแก่ฐานะานุรูป

(5) ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามมาตรา 179 (4)

(6) ค่าธรรมเนียมของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และค่าทนายความตามที่ศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนด

(7) ค่าภาษีอากรที่ถึงกำหนดชำระภายในหกเดือนก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ และเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เพื่อการทำงานที่ได้ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนายจ้างตามมาตรา 257 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน

(8) หนี้อื่นๆ รวมถึงหนี้โทษปรับทางอาญา บทลงโทษ การริบทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของรัฐด้วย

ถ้ามีเงินไม่พอชำระเต็มจำนวนหนี้ในลำดับใด ให้เจ้าหนี้ในลำดับนั้นได้รับเฉลี่ยตามส่วน

ประการที่สาม แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องการหลุดพ้นจากหนี้โทษปรับทางอาญาหากลูกหนี้ได้รับการปลดปล่อยไว้ให้ชัดเจนในมาตรา 77 ของพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ดังนี้

มาตรา 77 คำสั่งปลดปล่อยทำให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระหนี้ได้ เว้นแต่

(1) หนี้เกี่ยวกับภาษีอากร หรือจังกอบรัฐบาลหรือเทศบาล

(2) หนี้ซึ่งเกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลาย หรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมบูรณ์

(3) หนี้โทษปรับทางอาญา บทลงโทษ การริบทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของรัฐ

บรรณานุกรม

- กรมบังคับคดี . (2547). *แนวทางการร่างกฎหมายล้มละลายของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (UNCITRAL)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมมติธรรม์ตั้ง.
- กรมบังคับคดี. (2558). *โครงการยกระดับการบังคับคดีล้มละลายให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา. (2561). *คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 690/2509*. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์, 2561, จาก <https://deka.in.th/view-83900.html>
- จิตติ ดิงศภัทย์ และยล ชีรกุล. (2503). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 241 ถึงมาตรา 452*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.
- จิต เศรษฐบุตร. (2546). *หลักกฎหมายแพ่ง ลักษณะหนี้* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยณรงค์ เหลืองวิไล. (2542). *มาตรการฟื้นฟูลูกหนี้ที่มีกิจการขนาดเล็ภายใต้กฎหมายล้มละลาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนติบัณฑิตยสภา. (2561). *คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1711/2535, 6722/2544*. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์, 2561, จาก <https://deka.in.th/view-15323.html>
- บรรหาร จงประเสริฐ. (2531). *ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและนิติรัฐ*. เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่น 2, กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ประสิทธิ์ โฉมวิไลกุล . (2548). *กฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4-14*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ปรีชา พานิชวงศ์ . (2536). *กฎหมายล้มละลาย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสวงสุทธินิการพิมพ์.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2526). *กฎหมายแพ่งทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่ง คำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา. (2561). *คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6586/2539*. สืบค้น 5 มีนาคม, 2561, จาก <http://deka.supremecourt.or.th/search/index/1473>
- ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่ง คำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา. (2561). *คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4146/2535*. สืบค้น 12 มกราคม, 2561, จาก <http://deka.supremecourt.or.th/search/index/2109>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่ง คำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา. (2561). คำพิพากษาฎีกาที่ 2110/2540. สืบค้น 20 มกราคม , 2561, จาก <http://deka.supremecourt.or.th/search/index/1390>
- ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่ง คำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา. (2561). คำพิพากษาฎีกาที่ 5737/2545. สืบค้น 25 มกราคม, 2561, จาก <http://deka.supremecourt.or.th/search/index/757>
- วิชา มหาคุณ. (2549). *กฎหมายล้มละลายฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ. ศาลยุติธรรม. (2561). คำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ 6817/2545. สืบค้น 1 มีนาคม, 2561, จาก https://elib.coj.go.th/Ebook/data/judge_report/3_3.pd
- ศาลยุติธรรม. (2561). คำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ ต.1/2547. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์, 2561, จาก https://elib.coj.go.th/Ebook/data/judge_report/3_3.pd
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2561). *บันทึกประกอบร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483*. สืบค้น 1 มกราคม, 2561, จาก <http://www.digi.library.tu.ac.th/thesis/la/1021/15BIBLIOGRAPHY.pdf>.
- โสภณ รัตนกร. (2547). *หนี้* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.
- หยุด แสงอุทัย. (2533). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ประกายพริก
- อัจฉรา ประจันนวล. (2540). *ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอ.ซี.เลเดเกอร์. (2549). *กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย*. พระนคร: กรุงเทพฯเดลิแมล์.
- เอื้อน ชุนแก้ว. (2550). *กฎหมายล้มละลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	กนกอร เกษสุพรรณ
วัน เดือน ปีเกิด	12 พฤศจิกายน 2527
สถานที่เกิด	อุบลราชธานี ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต,2550 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ประกาศนียบัตรเนติบัณฑิตไทยสมัย 66,2556 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต,2560
ที่อยู่ปัจจุบัน	189/15 ถนน บางขุนนนท์ แขวง บางขุนนนท์ เขต บางกอกน้อย กรุงเทพ
สถานที่ทำงาน	กองบังคับคดีล้มละลาย 5 กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม
ตำแหน่งปัจจุบัน	นิติกรชำนาญการ

